

Pro gradu -tutkielma
Maantiede
Kaupunkimaantiede

”...jotkut valitsee näin, mut kaikki kyllä miettii tarkkaan”

Tapaustutkimus oletetuista aluevaikutuksista lapsiperheiden kouluvalintoja ja
muuttopäätöksiä ohjaavina tekijöinä

Aliisa Priha

2019

Ohjaaja(t):

Venla Bernelius, Mari Vaattovaara

HELSINGIN YLIOPISTO
MAANTIETEEN LAITOS

PL 64 (Gustaf Hällströmin katu 2)
00014 Helsingin yliopisto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
MATEMATISK-NATURVETENSKAPLIGA FAKULTETEN
FACULTY OF SCIENCE

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Matemaattis-luonnontieteellinen		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree programme Aluetiede	
Tekijä – Författare – Author Priha Aliisa Alevtina			
Työn nimi – Arbetets titel – Title "...jotkut valitsee näin, mut kaikki kyllä miettii tarkkaan" Tapaustutkimus oletetuista aluevaikutuksista lapsiperheiden kouluvalintoja ja muuttopäätöksiä ohjaavina tekijöinä			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu-tutkielma	Aika – Datum – Month and year Toukokuu 2019	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 108s.	
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkimuksessa tarkastellaan peruskouluikäisten lasten kouluvalintojen suuntautumista helsinkiläisellä asuinalueella. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu aluevaikutusten ja alueellisen eriytymisen tutkimuksen ympärille. Työn lähtökohtana on tilanne, jossa voimakkaasti kasvavassa kaupungissa paitsi asuinalueet, myös alueiden koulujen oppimistulokset ovat alkaneet eriytyä aiempaa selvemmin ja peruskouluikäisten lasten vanhemmat ovat tulleet tietoisiksi tästä eriytymiskehityksestä. Työ pyrkii selvittämään, voiko vanhemman subjektiivinen käsitys alueen tai koulun lapsen kohdistamista vaikutuksista tosiasiallisesti heijastua kotitaloudessa tehtäviin kouluvalintoihin ja muuttopäätöksiin. Tutkimuksellinen kiinnostus kohdistuu siis ennen kaikkea oletettuihin, ei todennettuihin alue- ja kouluvaikutuksiin.</p> <p>Oletettujen alue- ja kouluvaikutusten käsitteeseen kulminoituu kompleksinen yhteiskunnallisten ja aluetieteellisten ilmiöiden ja prosessien kudelma, jossa vanhempien tunneperusteisesti tekemät valinnat muokkaavat todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin itse käsillä oleva ilmiö. Toisin sanoen olettamusten perusteella tehdyt kouluvalinnat tekevät todeksi alkuperäistä ilmiötä ja koulujen eriarvoistuminen kiihtyy.</p> <p>Tutkimuskysymystä lähestytään alueellisesta näkökulmasta tutkimusalueen kautta. Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen ja se toteutettiin tapaustutkimuksena helsinkiläisellä asuinalueella. Tutkimusaineisto koostui kymmenestä alueen asukkaan haastattelusta, jotka tehtiin talvella 2018. Analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä.</p> <p>Tutkimuksen ensimmäinen keskeinen tulos on, että vanhempien subjektiivinen kokemus asuinalueen mahdollisista aluevaikutuksista ja kouluvaikutuksista on merkittävä muuttopäätöksiä ohjaava tekijä. Vanhempien havainnot ja tulokset ympäristöstä, sen tarjoamista resursseista sekä mahdollisista haittatekijöistä ovat yhteydessä ohjaustapoihin, joilla he pyrkivät säätelemään lastensa toimintaa sekä lapsen vertaisryhmiä. Toinen keskeinen tulos on, että vanhemmat ovat tietoisia omasta asemastaan paikallisessa kouluvalintatilassa. Sekä koulupaikan vastaanottaminen omasta lähikoulusta että paikan hakeminen oman oppilasalueen ulkopuolelta on harkittu päätös. Kolmannen tutkimustuloksen mukaa kouluvalinta vaatii kotitaloudelta paitsi taloudellista, myös sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, ja sosiaalisten verkostojen yhteys kouluvalintaan on merkittävä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Aluevaikutus, kouluvaikutus, alueellinen eriytyminen, peruskoulu, kouluvalinnat			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto. Kumpulan kampuskirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA	8
2.1. Aluevaikutukset.....	8
2.2. Aluevaikutukset lasten ja nuorten näkökulmasta.....	12
2.3. Oletetut vai todennetut vaikutukset?	16
2.4. Yhteenveto.....	17
3. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	19
3.1. Alueiden eriytyminen Helsingissä.....	19
3.2. Eriytymiskehitys ja kaupungin asuntopoliittiset ohjauskeinot.....	20
3.3. Sisäänpäin kasvava kaupunki.....	22
3.3. Helsingin lähikouluperiaate ja kouluvalinnat.....	23
3.4. Tutkimusalueena Myllypuro.....	27
3.5. Yhteenveto.....	38
4. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	39
4.1. Tutkimuksen tavoitteet.....	39
4.2. Tutkimuskysymykset	40
5. AINEISTO JA MENETELMÄT	41
5.1. Menetelmät ja menetelmän valinta	41
5.2. Tutkimusotokset ja aineiston kerääminen	43
5.3. Aineiston kuvaus.....	44
6. ANALYYSI, 1. VAIHE	46
6.1. Asuinalueen valintaan vaikuttaneet tekijät	47
6.2. Mielikuvat Myllypurosta ennen alueelle muuttoa	51
6.3. Arki alueella	54
6.4. Lasten koulunkäynti ja kouluvalinta	63
6.5. Alueen kehityskohdat ja näkymä tulevast	75
7. ANALYYSI, 2. VAIHE: ENSIMMÄINEN TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	79
7.1. Alueen sijainti ja suunnitteluratkaisut.....	80
7.2. Ohjauskeinojen vaikutus	81
7.3. Asukkaiden ominaisuudet.....	82
7.4. Kokemus hyvästä kaupunkitilasta.....	84
7.5. Alueen koulutarjonta.....	86
8. ANALYYSI, 2. VAIHE: TOINEN TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	87
8.1. Koulujen eriytyminen tunnistetaan ilmiönä	87
8.2. Kouluvalinnan mahdollisuus ja kotitalouden resurssit.....	88

8.3. Vanhemmat aluevaikutusten moderoijina.....	90
9. TULOKSET	92
9.1. Keskeiset tulokset.....	93
9.2. Tulosten tulkinta ja yleistettävyys.....	94
9.3. Pohdinta.....	95
10. LÄHTEET	100
11. LIITTEET	107
11.1. Saatekirje.....	107
11.2. Haastattelurunko	108

1. JOHDANTO

Tässä kaupunkimaantieteen Pro gradu työssä tutkin peruskouluikäisten lasten kouluvalintojen suuntautumista helsinkiläisellä asuinalueella. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu aluevaikutusten tutkimuksen ympärille. Erityinen kiinnostus kohdistuu tuon tieteellisen käsitteen popularisoitumiseen ja niin sanottuihin oletettuihin aluevaikutuksiin.

Oletettujen aluevaikutusten käsitteeseen kulminoituu kompleksinen yhteiskunnallisten ja aluetieteellisten ilmiöiden ja prosessien kudelma, jossa ihmisten tavat ajatella ja puhua asioista muokkaavat todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin itse käsillä oleva tieteellinen ilmiö. Toisin sanoen aluevaikutusten ei välttämättä tarvitse olla tieteellisesti todistettuja, vaan jo pelkkä oletus niiden olemassaolosta saattaa tosiasiallisesti vaikuttaa kaupunkilaisten käyttäytymiseen ja muovata yhteiskuntamme kenttää.

Työn lähtökohtana on tilanne, jossa voimakkaasti kasvavassa kaupungissa paitsi asuinalueet, myös alueiden koulujen oppimistulokset ovat alkaneet eriytyä aiempaa selvemmin ja peruskouluikäisten lasten vanhemmat ovat tulleet tietoisiksi tästä eriytymiskehityksestä. Työ pyrkii laadullisten tutkimusmenetelmien kautta selvittämään, onko oppimistulosten eriytyminen helsinkiläisten vanhempien tiedostama ilmiö ja mikäli on, heijastuuko se heidän tekemiinsä valintoihin, kuten esimerkiksi lähikoulun väistämiseen tai muuttopäätöksen tekemiseen. Tavoitteena on esimerkkialueen kautta luoda yksi näkökulma siihen, voivatko oletetut aluevaikutukset olla lapsiperheiden muuttopäätöksiä ohjaava tekijä.

Koska maantieteelle tyypilliseen tapaan tutkimuskysymystä lähestytään alueellisesta näkökulmasta eli tutkimusalueen kautta, luodaan tässä työssä myös katsaus helsinkiläiseen suunnitelmalliseen asuntopolitiikkaan ja sen lähihistoriaan. Tutkimuksen kohteeksi valittu naapurusto kuvastaa hyvin sitä, kuinka esimerkiksi suunnitelmallinen asuntopolitiikka ja helsinkiläinen peruskoulujärjestelmä ovat osaltaan vaikuttaneet asuinalueiden rakenteen muodostumiseen sekä alueiden kehitykseen.

Tutkimuksen taustat

Suomen väestö on vuosituhaten vaihteen jälkeen keskittynyt entistä voimakkaammin pääkaupunkiseudulle. Etenkin Helsingissä väestö kasvaa voimakkaasti: vuonna 2017 yli 40 prosenttia koko maan väestönkasvusta keskittyi pääkaupunkiin (Vuori, 2017).

Kaupungin kasvun ennustetaan jatkuvan lähes yhtä nopeana koko seuraavan vuosikymmenen. Helsingin yleiskaavan lähtökohtana on ollut väestöennuste, jonka mukaan vuoteen 2050 mennessä Helsingissä on noin 860 000 asukasta (Kaupunkikaava 2017).

Väestön kasvaessa Helsingissä ovat kasvaneet myös väestöryhmien ja alueiden väliset sosiaaliset ja sosioekonomiset erot. Tätä kehitystä kiihdyttää paitsi väestönkasvu itsessään, myös muu yhteiskunnallinen kehitys. Kotimaisissa tutkimuksissa on havaittu eriarvoisuuden lisääntyneen ja hyvinvoinnin jakautuneen aiempaa epätasaisemmin kaupunkiseudun sisällä. Helsinkiä koskevat havainnot kertovat selkeästä alueellisten erojen lisääntymisestä (mm. Vaattovaara & Kortteinen, 2002; 2012; Kauppinen ym. 2009; Vilkama, 2011). Lähtökohtana asuinalueiden sosioekonomiselle eriytymiselle ovat väestön tulo- ja hyvinvointierot. Alueiden eriytyminen on vauhdittunut viime vuosikymmenten aikana ja kaupunginosien väliset erot asukkaiden hyvinvoinnissa ovat jo paikon merkittäviä (mm. Kortteinen ym. 2005a; Vilkama 2011). Tämä ilmiö on noteerattu tieteen tutkimuskentällä, minkä lisäksi se on etenkin viime vuosien aikana ylittänyt uutiskynnyksen valtamedioissa.

Vaikka Helsingin alueiden eriarvoistuminen puhuttaa niin tutkijoita, päättäjiä kuin kaupunkilaisiakin, kansainvälisessä kontekstissa tarkasteltuna helsinkiläinen eriytymiskehitys on kuitenkin volyymiltään maltillista. Lisäksi aluevaikutusten ja alueellisen eriytymisen välisestä yhteydestä ei ole selvyyttä. Ei ole varmaa, että pelkästään tietyllä asuinalueella asuminen vaikuttaisi suoraviivaisesti siihen, kuinka yksiö menestyy elämässään.

Kuitenkin asukkaiden kokemukset ja käsitykset kaupungista rakentuvat enemmän intuition kuin abstrahoivan, analysoidun ajatteluprosessin tuloksena saavutetun tiedon varaan. Tieteellisesti todistettu tieto harvemmin ohjaa kaupunkilaisen ajattelua ja käyttäytymistä, vaan tapa hahmottaa ympäröivää todellisuutta perustuu pääasiassa tunteisiin ja kokemuksiin. Kun kaupunkilainen etsii hyvällä paikalla sijaitsevaa asuntoa, perustuu ”hyvän sijainnin” määritelmä todennäköisemmin mielikuviin ja koettuihin etäisyyksiin kuin saavutettavuusanalyysin tuloksiin. Yhtä lailla jo ajatus negatiivisten tai positiivisten aluevaikutusten olemassaolossa saattaa vaikuttaa kaupunkilaisen mielikuviin asuinalueista.

Tutkimuksen tavoitteet

Tämän Pro gradu -tutkielman innoittajana toimii kirjoittajan halu ymmärtää kaupunkilaisten subjektiivista tapaa hahmottaa heitä ympäröivää kaupunkitilaa ja siinä esiintyviä ilmiöitä. Kysymys oletettujen aluevaikutusten ja kouluvaikutusten merkityksestä nousee keskeisimmäksi teemaksi. Työ pyrkii selvittämään, voiko jo pelkkä subjektiivinen käsitys vaikutuksista tosiasiallisesti ohjata lapsiperheiden muuttoliikettä ja kouluvalintoja. Mikäli perheet eivät olettaisi asuinalueella tai koululla olevan vaikutusta, eivät he kokisi tarvetta tai painetta väistää lähikoulua tai muuttaa tietylle asuinalueelle.

Tutkimuksen keskiössä on itäisessä Helsingissä sijaitseva Puu-Myllypuron alue. Puu-Myllypuro on esimerkki kaupunkirakenteen elvyttämisestä täydennysrakentamisen keinoin: taantuvan naapuruston ei-toivottua kehitystä on haluttu tukea rakentamalla alueelle uusi, profiililtaan muusta rakennuskannasta poikkeava uudisasuinalue. Helsingissä huono-osaisuus on pääosin keskittynyt itäisen kaupungin alueille, eikä Myllypuro ole tässä mielessä ollut poikkeus. Alueen väestönkehitys oli vuosituhanteen vaihteen saakka negatiivista ja asukaspohja sosio-ekonomisin mittarein huono-osaisempaa kuin kaupungissa keskimäärin (Pulkkinen & Idström, 2017). Puu-Myllypuron rakentuminen on osa Myllypuron laajempaa uudistusta, johon liittyy asuntorakentamisen ohella mm. vanhan ostoskeskuksen täydellinen uusiminen, alueen julkisten palvelujen kehitys sekä Metropolian korkeakoulun tuominen metroaseman kupeeseen.

Työ keskittyy tutkimaan Puu-Myllypuron alueelle muuttaneita lapsiperheitä ja näissä perheissä tehtyjä peruskouluikäisten lasten kouluvalintoja. Lapsiperheiden muuttopäätöksiä koskevia tekijöitä tarkastellaan erityisesti siitä näkökulmasta, onko vanhempien kokemus Helsingin peruskoulujen eriytyvistä oppimistuloksista vaikuttanut asuinalueen valintaan. Työ pyrkii tapaustutkimuksen kautta luomaan yhdenlaisen kuvan siitä, onko kouluvalinta vanhempien keskuudessa tiedostettu ilmiö ja mitkä tekijät ovat merkittävimmin vaikuttaneet oman lähikoulun suosimiseen tai sen väistämiseen.

Kouluvalintojen tarkastelu on aluevaikutusten tutkimusta pienessä mittakaavassa. Laajempaa ilmiötä ja sen mekanismeja pyritään hahmottamaan käytännön prosessien kautta, tarkastelemalla sitä, kuinka yksittäiset ihmiset tekevät valintojaan. Koulu on lapsiperheen arjessa yksi keskeisimmistä alueellisista instituutioista ja siksi sen

tarkastelu on keskeistä naapurustojen väestökehitystä tutkittaessa. Tutkijat ovat havainneet, että koulujen väliset erot heijastuvat selvästi asuntojen hintoihin myös Helsingissä (Harjunen yms, 2014).

Kouluvalintojen tarkastelu on erityisen mielenkiintoista juuri pääkaupunkimme alueella. Helsingin peruskoulujen eriytyvät oppimistulokset ovat puhuttaneet viime vuosina paljon: koulujen väliset erot ovat maamme suurimpia ja ne ovat kasvaneet tasaisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien (Bernelius, 2013). Helsingissä kouluvalintoja on pyritty ohjaamaan lähikouluperiaatteen avulla, mutta vanhemmilla on mahdollisuus hakea lapselle koulupaikkaa myös muualta kuin lähikoulusta. Huolena on ollut se, että hyvätuloiset ja korkeammin koulutetut vanhemmat ovat yllidustettuina kouluvalintoja tekevien parissa ja väistävät oppilaaksiottoalueen mukaista lähikoulua (Kortelainen & Kuosmanen, 2014). Kouluvalintojen uskotaan korostavan alueellista eriytymistä sekä koulujen jakautumista torjuttuihin ja suosittuihin peruskouluihin.

Tutkimuksen rakenne

Työn ensimmäinen osa, *Tutkimuksen teoreettinen tausta*, esittelee teoriapohjan, jonka varaan empiirinen tutkimus rakentuu. Kohdassa esitellään tutkimuksen tärkeimmät käsitteet *aluevaikutus* sekä *koulujen eriytyminen* ja avataan lyhyesti näiden ilmiöiden toimintaa teoreettisella tasolla.

Toisessa osassa, kohdassa *Tutkimuksen lähtökohdat*, käännetään katse Helsinkiin. Osiossa tarkastellaan sitä, millaisina teoria-alustuksessa esiteltyt tieteelliset käsitteet näyttäytyvät Helsingin kontekstissa. Tarkoituksena on luoda kuva siitä, *millaisessa kontekstissa* ja *kuinka* helsinkiläinen suunnitelmallinen asuntopolitiikka sekä kaupungin peruskoulujärjestelmä lähikouluperiaatteineen toimivat. Lisäksi tutkimusalue Myllypuro esitellään niin maantieteellisestä, historiallisesta kuin demografisesta näkökulmasta.

Työn kolmannessa osassa *Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymys* terävöitetään tutkimuksen keskeiset kysymykset. Neljäs osa *Aineisto ja menetelmät* esittelee tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä haastatteluaineiston, jonka pohjalta analyysia lähdetään työstämään.

Analyysi on tehty kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa kuvaillaan kattavasti haastattelujen antia käyttäen runsaasti haastattelusiteerauksia. Analyysin toisessa vaiheessa esitellään aineistosta esiin nousevat yksityiskohtaisemmat huomiot.

Ensimmäinen osa pyrkii olemaan hyvin objektiivinen ja ainoastaan ryhmittelee esiin nousseita huomioita, toisessa osassa puolestaan tehdään johtopäätöksiä havaintojen perusteella.

Lopun *Pohdinnassa* käydään läpi sekä tutkimusprosessin varrella heränneitä että tulosten synnyttämiä mietteitä.

Tutkimuksessa käytetty lähdemateriaali on listattu lopun lähdeluettelossa. Liitteistä puolestaan löytyy haastatteluissa hyödynnetty haastattelurunko.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1. Aluevaikutukset

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu aluevaikutusten tutkimuksen ympärille. Erityinen kiinnostus kohdistuu tuon tieteellisen käsitteen popularisoitumiseen ja niin sanottuihin oletettuihin aluevaikutuksiin. Oletettujen aluevaikutusten käsitteeseen kulminoituu kompleksinen yhteiskunnallisten ja aluetieteellisten ilmiöiden ja prosessien kudelman, jossa ihmisten tavat ajatella ja puhua asioista muokkaavat todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin itse käsillä oleva tieteellinen ilmiö. Toisin sanoen aluevaikutusten ei välttämättä edes tarvitse olla tieteellisesti todennettuja ja todellisia vaikuttaakseen kaupunkilaisten käyttäytymiseen ja muovatakseen yhteiskuntamme kenttää. Pelkkä tietoisuus mahdollisista vaikutuksista riittää.

Tämä tutkimuksen osa esittelee teoriapohjan, jonka varaan empiirinen tutkimus työn myöhemmässä vaiheessa rakentuu.

Aluevaikutukset ilmiönä

Aluevaikutuksista puhuttaessa tarkoitetaan ilmiötä, jossa asuinpaikan ominaisuuksilla on yhteys ihmisten elämään ja käyttäytymiseen, eivätkä alueiden väliset hyvinvointierot, kuten esimerkiksi työttömyysaste tai koulutustaso, selity pelkillä väestörakenteiden eroilla. Tällöin huono-osaisuuden kasaantuminen alueilla vaikuttaa ihmisten elämään sekä tämän mahdollisuuksiin ja käyttäytymiseen (Buck, 2001). Viimeaikaisissa kansainvälisissä tutkimuksissa aluevaikutukset on yhdistetty esimerkiksi alueilla esiintyvään koulumenestykseen, sosiaaliseen eksklusioon, terveyteen sekä lukuihin sosioekonomisiin muuttujiin kuten työttömyyteen, koulutustasoon ja tulotasoon (Bernelius, 2013; Galster, 2002; Durlauf, 2004).

Keskeisin kysymys tutkimuksen kannalta on, muuttuisiko kahden alkutilanteessa samanlaisen henkilön kehitys tai elämänura erilaiseksi, jos heidät sijoitettaisiin asumaan erilaisille alueille (Rasinkangas, 2013).

Käsitteen synty ja sen moninaisuus

Alueiden eriytymistä ja siihen liittyviä ilmiöitä on tarkasteltu useilla eri tieteenaloilla läpi 1900-luvun. Vuosisadan lopulla jäsenyi käsite aluevaikutuksista. Tällöin tutkimuksen keskiöön nousi kysymys siitä, onko naapuruston sosiaalisella rakenteella todellinen

vaikutus siihen, kuinka yksilöt suoriutuvat esimerkiksi koulutuksen, työllisyyden tai tulotason saralla ja millaiset mekanismit näitä vaikutuksia voivat välittää. Aluetutkimuksen klassisen muotoilun mukaan: ”Tekevätkö köyhät alueet asukkaistaan köyhempiä?” (Wilson, 1987; Friedrichs 1998; Rasinkangas, 2013).

Suomessa aluevaikutustutkimuksen tutkimusperinne syntyi vasta varsin myöhään 2000-luvun puolella. Viime vuosina tutkimus on saanut jalansijaa etenkin Helsingissä, jonka alueella on tarkasteltu muun muassa alueellisten erojen heijastumista nuorten koulutukseen (Kauppinen, 2004), lamatyöttömien myöhempää työllistymistä (Kauppinen ym. 2009), kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaisten alueellista eriytymistä (Vilkama, 2011) sekä kaupunginosien eriytymisen vaikutuksia helsinkiläisten koulujen ja koululaisten kehityskuluihin (Bernelius, 2013).

Koska aluevaikutusten tutkimusta on tehty monilla tieteenaloilla, ovat myös ilmiön teoreettiset tulkinnat ja niistä käytetyt käsitteet moninaisia. Yleisellä tasolla asuinympäristön vaikutuksiin viitataan käsitteillä *neighbourhood effects*, *area effects* sekä *community effect*. Spesifimmissä tutkimuksissa voi esiintyä myös tarkempiin mekanismeihin liittyviä käsitteitä kuten *school effects* sekä *peer effects*. Suomeksi termit ovat kääntyneet vakiintuneimmin muotoon *aluevaikutus* ja *naapurustovaikutus*. Kaupunkimaantieteen tutkimuksessa, kuten tässä pro gradussa, on perusteltua käyttää termiä *aluevaikutus*, sillä oleellista on välittää käsitys nimenomaan maantieteellisen alueen aikaansaamista vaikutuksista ja ehkäistä mielikuva vain naapuruston tyyppisten pienten aluetasojen merkityksestä (Bernelius, 2013).

Aluevaikutusten mekanismit

Aluevaikutusten tutkimusotetta on Yhdysvalloissa ja läntisessä Euroopassa hallinnut pyrkimys kvantifioida alueiden vaikutukset ja kvantitatiivisten menetelmien avulla tunnistaa mekanismeja, joiden kautta nämä vaikutukset välittyvät. Tyypillinen tapa jäsentää aluevaikutusten mekanismeja on erotella niiden mahdolliset tekijät *endogeenisiin* ja *eksogeenisiin mekanismeihin*. Endogeeniset mekanismit nousevat naapuruston sisäisistä vuorovaikutussuhteista, eksogeeniset puolestaan naapurustoon ulkopuolisista lähteistä (esim. Jencks & Mayer, 1990; Andersson ym. 2009).

Endogeeniset mekanismit, joista voidaan käyttää myös kuvaavampaa nimitystä *sosiaalis-interaktiiviset mekanismit* (Galster, 2011), ovat naapuruston sisällä syntyviä sosiaalisia

prosesseja. Niiden on usein katsottu muodostavan aluevaikutuksen ytimen. Sosiaalis-interaktiivisten mekanismien kohdalla oleellinen oletamus on, että sekä suora että epäsuora interaktio alueen muiden yksilöiden kanssa muokkaa yksilön käyttäytymistä ja toimintamalleja sekä tämän sosioekonomista suoriutumista. Mekanismit toimivat kahteen suuntaan: hyväosainen väestö tuottaa alueelle positiivista nostetta, kun taas huono-osaisella väestöllä on negatiivisia ulkoisvaikutuksia tuottava vaikutus. Käytännössä tämä voisi näkyä esimerkiksi siten, että aikuiset välittävät esimerkillään käyttäytymismalleja muille ja hyväosaiselta naapurilta opitaan, millainen käytös on normaalia ja hyväksyttävää (Jencks & Mayer, 1990). Toisaalta taas esimerkiksi asuminen alueella, jossa sosiaalinen kontrolli on löyhää ja jossa kaikki asukkaat eivät kanna vastuuta julkisen tilan ylläpidosta ja järjestyksestä, saattaisi ohjata yksilön omaa käytöstä välinpitämättömämpään suuntaan.

Aluevaikutukset ja sosiaalinen sekoittaminen

Tutkimuksellinen kiinnostus aluevaikutusten tarkasteluun kytkeytyy yhteiskunnalliseen tarpeeseen tarkastella huono-osaisuuden kasautumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä pyrkimykseen löytää eriytymiskehitystä hillitseviä ohjauskeinoja. Suunnittelun näkökulmasta aluevaikutukset nousevat merkittäviksi silloin, kun pohditaan, missä määrin yhteiskunnallisia resursseja on kannattavaa suunnata eriytymisen torjuntaan ja millä menetelmillä tätä torjuntaa kannattaa harjoittaa (esim. Chesire, 2008; Bernelius, 2013).

Sosiaalinen sekoittaminen on asuntopoliittinen ohjauskeino, jolla pyritään vaikuttamaan aluevaikutusten syntyyn ja hillitsemään alueellista eriytymistä. Sekoittamispoliitikan tavoitteena on, että kaupungin asuinalueiden väestörakenne olisi heterogeeninen alueen sisällä ja homogeeninen alueiden välillä – toisin sanoen että kaikki väestöryhmät olisivat sijoittuneet tasaisesti koko kaupunkitilaan. Se, että yhteiskunnan koko sosiaalinen rakenne on edustettuna kaikilla kaupungin asuinalueella, voi joidenkin tutkimusten mukaan edistää suvaitsevaisuutta ja jopa sosiaalista nousua (Viirikorpi, 2005).

Sekoittaminen tapahtuu sijoittamalla samalle asuinalueelle hallintasuhteiltaan (vuokra-, osaomistus, tai omistusasunto) ja teknisiltä ominaisuuksiltaan (talotyyppi, keskipinta-ala) erilaisia asuntoja. Sekoittamisen raekoko vaihtelee yksittäisen talon sisäisestä korttelin sisäiseen ja edelleen kortteleittain sovellettavaan sekoittamisen tasoon.

Sosiaalista sekoittamista on harjoitettu lähinnä Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Näihin maihin lukeutuvat mm. Suomi, Ruotsi, Ranska, Iso-Britannia, Pohjois-Amerikka, Alankomaat ja Belgia (Lees, 2008). Eri maiden sekoittamiskäytänteet vaihtelevat politiikan tavoitteiden ja väestöpohjan eroavaisuuksien mukaan. Poliittisista linjauksista riippuen sekoittamista voidaan harjoittaa joko koko väestön tasolla eli ulottamalla sekoittamiskäytänteet koko kaupunkialuetta koskeviksi, tai vaihtoehtoisesti kohdentamalla politiikka tiettyihin, ongelmallisiksi koettuihin naapurustoihin. Sekoittamista voidaan käyttää sekä ennakoivana ohjauskeinona, jolloin sekoitus tapahtuu asuinalueen rakennusvaiheessa, että korjaavana menetelmänä, jolloin esimerkiksi täydennysrakentamisella tai peruskorjauksella pyritään tasapainottamaan alueen sosiaalisen koostumuksen vinoumaa.

Aluevaikutusten tutkimuksen problematiikka

Aluevaikutukset eivät ole tutkimuskentällä tai yhteiskunnallisessa diskurssissa yksiselitteinen ilmiö jo siksi, että tieteenalat ja tahot ovat lähestyneet niitä eri näkökulmista erilaisia painotuksia käyttäen. Joitakin todisteita aluevaikutusten olemassaolosta on pystytty esittämään (mm. Atkinson & Kintrea 2001; Musterd ym. 2008; Galster ym. 2010), mutta yksittäisessä tutkimuksessa havaitun aluevaikutusten mekanismin toimintaa ei ole voitu yleistää alueesta, kaupungista tai yhteiskunnasta toiseen.

Alueen todellista vaikutusta yksilön suoriutumiseen on haastavaa todentaa, sillä paikallisten olosuhteiden ja yksilöiden erityispiirteiden merkitys tutkittavaan ilmiöön on varsin suuri. Metodologisesti aluevaikutuksen tutkimuksessa ja sen operationalisoimisessa on kaksi ongelmaa (Manley ym. 2012). Ensimmäinen on asuinalueen ja yksilön ominaisuuksien päällekkäisyys: tutkimuksessa on kiinnostuttu asuinalueen vaikutuksista yksilön suoriutumiseen, mutta samaan aikaan asuinalueen sosioekonomiset ominaisuudet ovat suoraan johdettavissa siellä asuvien yksilöiden ominaisuuksista. Aluevaikutusten merkitystä yhteiskunnan yleisestä kehityksestä ja mahdollisista muista väliin tulevista tekijöistä on vaikea erottaa (Kekki, 2015).

Toinen aluevaikutusten tutkimuksen ongelma kytkeytyy yksilön tai alueen mittaamatta jääneisiin ominaisuuksiin, jotka esimerkiksi yksilön tapauksessa liittyvät asuinalueen valintaan. Asuinalueen asukkaat eivät ole päätyneet naapurustoon summittaisen

arpomistyön tuloksena, vaan joukko tietynlaisia ihmisiä on hakeutunut ja valikoitunut asumaan juuri kyseiselle alueelle (Manley ym. 2012: 158). Tutkimuksen haaste on siis tunnistaa alue-efektin todelliset kausaaliset tekijät (Durlauf, 2004). Mikäli näitä ei onnistuta tulkitsemaan oikein, ei tutkimustulos onnistu osoittamaan muuta kuin korrelaatioita yksilön suoriutumisen ja naapuruston ominaisuuksien välillä (Cheshire, 2007).

Metodologisten ongelmien lisäksi myös aluevaikutusten tutkimukseen parhaiten soveltuvista menetelmistä ei ole konsensusta. Esimerkiksi Galster (2003: 9) on kirjoittanut aluevaikutuksia ilmentävien sosiaalisten prosessien mittaamisen ongelmasta: mikäli tutkimuksessa käytetään tilastollisena yksikkönä usean tuhannen ihmisen asuinalueita, jäävät paikallistason sosiaaliset prosessit tuloksissa huomiotta. Perinteiseen kvantitatiiviseen lähestymistapaan liittyy tilastoyksikön problematiikan lisäksi myös temporaalinen dilemma. Mielekkäiden tulosten saavuttamiseksi vaaditaan pitkän aikavälin tarkastelua, toisin sanoen longitudinaalista tutkimusta (van Ham & Manley, 2010; Musterd & Andersson, 2006), mutta tällaisen validin datan kerääminen pitkällä aikajänteellä on haastavaa.

Viime vuosina tutkijat ovatkin alkaneet peräänkuuluttaa myös täydentävien kvalitatiivisten tarkastelujen tarvetta aluevaikutusten mekanismien selvittämiseksi (esim. Sampson ym. 2002; Galster, 2012; van Ham ym. 2012). Kriitikoiden mukaan puhtaasti kvantitatiivinen tutkimus ei juurikaan kiinnitä huomiota siihen, minkälaisia intressiryhmiä ilmiö koskettaa ja kenen näkökulmasta sitä tarkastellaan. Holistisen ymmärryksen saavuttamiseksi tutkimuksissa tulisi käyttää myös kvalitatiivisia lähestymistapoja ja tapaustutkimusta, sillä ne saattavat paljastaa naapuruston dynamiikasta ilmiöitä, jotka tilastollisissa tarkasteluissa jäisivät vähäiselle huomiolle tai kokonaan huomiotta (Arthurson, 2012). Tämä tutkimuskentällä tehty huomio kvalitatiivisen tutkimuksen tarpeellisuudesta toimi osaltaan tämän gradutyön innoittajana.

2.2. Aluevaikutukset lasten ja nuorten näkökulmasta

Alueen vaikutus lapsiin ja nuoriin

Tärkeä ja puhutteleva kysymys aluevaikutusten tutkimuksessa on se, vaikuttaako huono-osaisessa naapurustossa varttuminen siellä asuvien lasten mahdollisuuksia kehittyä sekä lapsuuden aikana että myöhemmässä aikuisiässä. Tutkimusten perusteella (mm.

Sampson, 2002; Musterd ym. 2008; Pinkster, 2009) aluevaikutuksen yksilötason ongelmat kohdistuvat voimakkaimmin yhteiskunnan haavoittuvimmassa asemassa oleviin. Etenkin lasten ja nuorten kohdalla lähiyhteisön vaikutus on suuri ja asuinympäristö liitettävissä yksilön syrjäytymisprosessiin. Aikuisiän syrjäytyminen juontaa monesti juurensa jo lapsuudesta, jolloin yhtenä tähän vaikuttavana tekijänä ovat voineet toimia epäsosiaalisia roolimalleja tarjoava asuinympäristö ja kaveripiiri. Tällöin voidaan puhua syrjäytymisprosessin ulkoisesta väylästä (Rönkä, 1999). Myös muita ulkoiseen väylään liittyviä tekijöitä voidaan yhdistää olosuhteiltaan heikkoihin asuinympäristöihin, kuten perheiden yleiset taloudelliset vaikeudet ja työttömyys sekä heikkotasoiset koulut (Rasinkangas, 2013).

Asuinalue näyttäytyy lapsille ja nuorille suhteellisesti tärkeämpänä sosiaalisena kontekstina kuin aikuisille (Bernelius, 2013: 14). Lapset ovat aikuisia tiiviimmin sidoksissa naapurustoon, sillä heidän elinpiirinsä rajoittuu suppeammalle alueelle koulun ja kodin välittömään läheisyyteen. Lisäksi lapsien nähdään olevan erityisen herkkiä imemään ympäristöstään kaikenlaisia vaikutuksia, sekä myönteisiä että kielteisiä (Pinkster, 2009). Tutkimuskentällä yleinen oletus on, että naapurustojen vaikutukset ovat voimakkaimpia lasten ja nuorten kohdalla, sillä he viettävät tyypillisesti eniten aikaa asuinalueella ja sen instituutioissa, ja toisaalta he ovat vaikutuksille alttiimpia keskeneräisen sosialisatioprosessinsa takia (Rankin & Quane 2002; Kauppinen 2004; Bergsten 2010).

Kouluvaikutukset

Lapseen kohdistuvat aluevaikutukset syntyvät kolmen sosiaalisten kontekstin interaktion: naapuruston, koulun ja vanhemmuuden. Tutkimuksissa on yleisesti tunnistettu, että etenkin vanhemmuuden ja koulun kontekstit ennustavat paremmin lasten tulevaa suoriutumista elämässä kuin pelkkä naapuruston konteksti (esim. Bronfenbrenner, 1979; Chung and Steinberg, 2006). Siksi tutkittaessa aluevaikutuksia lasten ja nuorten näkökulmasta on tärkeää hahmottaa koulun rooli ja sen merkitys aluevaikutusten areenana.

Kouluja voidaan perustellusti pitää osana naapuruston ominaisuuksia. Naapurusto on yhteydessä koulussa syntyviin aluevaikutuksiin kolmella tavalla. Ensinnäkin asuinalue usein määrittää oppilaan käymän koulun, toiseksi alueen väestörakenne vaikuttaa koulun

oppilaspohjan muodostumiseen eli vertaisryhmään jossa oppilas opiskelee, ja kolmanneksi koulussa syntyneet sosiaaliset suhteet yleensä vaikuttavat nuorten sosiaaliseen ympäristöön myös kouluajan ulkopuolella.

Tutkittaessa aluevaikutuksia erityisesti koulun näkökulmasta, voidaan tutkimuksessa käyttää aluevaikutusta tarkemmalla tasolla havainnollistaviin mekanismeihin liittyviä käsitteitä käsitteitä *school effects* (kouluvaikutukset) sekä *peer effects* (vertaisryhmän vaikutukset). Näissä tutkimuksissa kysymys siitä, ”tekevätkö köyhät alueet asukkaistaan köyhempiä?” (Friedrichs 1998) tarkentuu muotoon ”heikentävätkö huono-osaistuneiden alueiden koulut oppilaidensa tuloksia?” sekä ”näyttääkö koulu tuottavan jonkin oppilaan omasta taustasta riippumattoman, koulun sosioekonomisiin taustatekijöihin liittyvän muutoksen oppilaan tuloksiin?”

Koulujen kytkös alueiden eriytymisen tutkimukseen juontaa juurensa siitä, että alueellisten julkiskoulujen verkkoon nojaavassa koulutusjärjestelmässä koulut ovat tärkeä alueellinen instituutio (Bernelius, 2013). Koululaisten voidaan olettaa olevan erityisen alttiita alueen ja koulun vaikutuksille jaetun instituution, arjen vahvan paikallisuuden eli alueella oleskelun ja keskeneräisen sosialisatioprosessinsa takia (Rankin & Quane 2002; Kauppinen 2004; Bergsten 2010). Koulut ovat tärkeä sosiaalinen konteksti lasten elämässä, sillä juuri koulussa lapset ovat interaktiossa muiden kuin lähiomaistensa kanssa. Toisilla lapsilla on merkityksellinen ja pitkäkestoinen myötävaikutus lapsen sosiaalistumiseen sekä lapsen kokonaiskehitykseen ja kehityopsykologisissa tutkimuksissa on todistettu, että vertaissuhteilla on oma ainutlaatuinen rooli lapsen kehityksessä verrattuna vanhempiin ja muihin sosiaalistaviin tahoihin (Bukowski, Brendgen & Vitaro 2006a).

Koulun oppilaspohjan valikoituminen ja kouluvalinnat

Koulun oppilaspohja vaikuttaa olennaisesti siihen, millaiseksi kouluvaikutukset ja koulussa esiintyvät vertaisryhmän vaikutukset muodostuvat. Koska koulut keräävät oppilasaineksensa pääasiassa koulua ympäröivältä lähialueelta, vaikuttaa alueen asukaspohjan homo- tai heterogeenisyys myös koulun oppilaspohjan rakenteeseen. Teoriassa siis homogeenisen asukaspohjan alueella myös alueen koulun oppilaspohjan voidaan olettaa olevan homogeenisempi kuin heterogeenisen alueen koulussa.

Alueellinen eriytyminen voi siis näin ollen heijastua myös kouluun, jolloin koulujen oppilaiden sosiaalinen tausta ja oppimistulokset eriytyvät.

Alueellinen väestörakenne ei kuitenkaan ole ainoa oppilaspohjan muodostumiseen vaikuttava tekijä. Koulujen oppilaspohjan valikoitumiseen voi vaikuttavat myös kouluvalinnat.

Kouluvalinta on kahteen suuntaan toimiva ilmiö. Ensinnä koulut saattavat itse asettaa kriteerejä oppilaaksiotolle, jolloin kyseiseen kouluun hakeudutaan esimerkiksi soveltuvuuskokeiden kautta. Toisaalta kouluvalintoja tekevät myös lasten vanhemmat. Perheiden näkökulmasta kouluvalinnalla tarkoitetaan mahdollisuutta hakea lapselle koulupaikkaa muusta kuin lähimmästä kunnallisesta koulusta, jonka oppilaaksiottoalueeseen oppilas kuuluu (Henig 1994, 4).

Kouluvalinnan rooli lapseen kohdistuvien aluevaikutusten tutkimuksessa on merkittävä. Naapuruston konteksti ei jäljenny suoraan sellaisenaan lapseen, sillä muut sosiaaliset kontekstit välittävät ja moderoivat sen vaikutusta (Pinkster & Fortujin, 2009: 325). Erityisen tärkeässä roolissa ovat vanhempien käyttämät vakiintuneet strategiat kasvattaa lapsensa sekä vanhempien tekemät valinnat koskien lapsen arjen puitteita.

Kouluvalinnat pohjautuvat pitkälti mielikuviin ja koulujen maineeseen etenkin silloin, kun koulukohtaiset oppimistulokset eivät ole julkisia. Vanhempien tekemiä kouluvalintoja määrittävät lähinnä tunnepohjaiset syyt, halu tukea oman lapsen menestystä sekä käsitys lähikoulun mahdollisista negatiivisista ulkoisvaikutuksista (Koivuhovi 2012; Kosunen 2012).

Kansainväliset esimerkit osoittavat, että mikäli kouluvalintoja ei rajoiteta hallinnollisin keinoin, tullaan koulu usein valinneeksi kaukaakin kotoa (Forsey ym. 2008). Perheiden aktiivisuus koulumarkkinoilla on niin kansainvälisissä kuin kotimaisissa tutkimuksissa nähty tyypillisesti keskiluokan toimintana, johon liittyy vanhempien pyrkimys turvata lastensa hyvä koulumenestys ja sosiaalinen verkostoituminen (Ball, 2003; Seppänen, 2006; Bernelius, 2013). Tutkimuksissa on havaittu, että kouluvalintoja tekevien oppilaiden virrat ohjautuvat säännönmukaisemmin pois heikomman sosioekonomisen statuksen alueilta ja suuntautuvat korkeamman statuksen alueille, joilla koulujen maine on parempi. Kouluvalinnat voivat siis mahdollisesti syventää entisestään koulujen välisiä eroja, ja joissain tapauksissa eriytyminen saattaa näkyä voimakkaammin koulujen kuin

asuinalueiden välillä. Esimerkiksi vieraskielisten osuus oppilaspohjasta voi olla korkeampi kuin mitä se alueen asukaspohjan keskuudessa on.

2.3. Oletetut vai todennetut vaikutukset?

Kuten aiemmin todettu, aluevaikutukset ovat ilmiönä hyvin vaikeasti todennettavia. Vaikka havainnot kertoisivat selkeästi alueellisten erojen lisääntymisestä, ei alueellisen eriytymisen yhteys aluevaikutuksiin tai aluevaikutusten toimintamekanismit ole selvillä. Ei ole varmaa, että huono-osaisella alueella asumisella tai oppimistuloksiltaan heikommin menestyvässä koulussa opiskelulla olisi riippumaton yhteys yksittäisen yksilön menestykseen.

Alueellinen eriytyminen ja siihen kytkeytyvä peruskoulujen oppimistulosten eriytymiskehitys ovat kuitenkin merkittäviä ja puhuttelevia ilmiöitä, siinäkin tapauksessa, ettei niiden mekanismeja kyetä yksioikoisesti tunnistamaan. Sekä asuinalueiden että peruskoulujen eriarvoisuuden lisääntyminen ovat viime vuosina saaneet huomattavaa näkyvyyttä valtamedioissa (kotimaassa esim. HS Kaupunki 23.10.2017; Yle Kotimaa 8.8.2017; Maaseudun tulevaisuus 05.08.2014; Yle Kunnanvaltuustot 14.10.2011; HS Pääkirjoitus 26.10.2009). Se, että ilmiöiden tiimoilta tehdyt tieteelliset tutkimukset nousevat otsikoihin ja herättävät keskustelua, on tieteen popularisoinnin näkökulmasta positiivista. Kyse on tällöin niin sanotusta slipping-ilmiöstä, jossa tieteestä tuttu käsite on valunut myös arkiseen keskusteluun.

Tieteellisen käsitteen popularisoitumisella ja siihen liittyvällä uutisoinnilla on kuitenkin myös kääntöpuolensa. Harva valtamedian seuraaja kykenee hahmottamaan uutisoinnin keskiössä olevia ilmiöitä - aluevaikutuksia tai oppimistulosten eriytymistä - objektiivisesti, sellaisina dynaamisina prosesseina, joihin tulisi lähestyä. Lukija sen sijaan laajentaa käsitystään käsillä olevasta ilmiöstä omien negatiivisten tai positiivisten kokemustensa, tunteidensa, arvojensa, muistojensa ja toiveidensa varassa. Näin ollen objektiivinen ja subjektiivinen käsitys ilmiöstä eivät yksilötasolla vastaa toisiaan.

Se, kuinka aluevaikutus ja kouluvaikutus käsitetään tieteellisessä tutkimuksessa, saattaa poiketa hyvin paljon siitä, millaiseksi yksittäinen kaupunkilainen ilmiön ulottuvuudet mieltää. Kuitenkin juuri intuitio ja subjektiivinen kokemus, ei abstrahoiva ja analysoidun ajatteluprosessin tuloksena saavutettu tieto, ohjaa ihmisen ajattelua ja käyttäytymistä. Tätä puoltaa esimerkiksi kotimainen asuntojen hintakehitykseen perehtynyt tutkimus,

jossa havaittiin, että asunnonostajille on tärkeämpää koulun oppilaiden sosioekonominen tausta, ei niinkään koulun vaikutus oppimiseen. Todellista aluevaikutusta tärkeämmäksi nousee siis tekijä (sosiaalinen status), jonka yksilö olettaa olevan ilmiön taustalla (Kortelainen ym. 2014).

Kouluvalintailmiössä tiivistyy oletettujen aluevaikutusten merkitys eli tilanne, jossa yksilön subjektiivinen käsitys ilmiöstä ohjaa tämän käyttäytymistä vähintään yhtä voimakkaasti kuin itse taustalla oleva, todelliseksi todistettu ilmiö. Kouluvalinnat perustuvat ennen kaikkea vanhempien omiin käsityksiin ja kokemuksiin, ei niinkään naapuruston todellisuuteen tai koulujen oppimistulosten todellisiin eroihin. Edellä esitettyjen tekijöiden vuoksi kouluvalinnat ovat valikoituneet tämän tutkimuksen keskiöön.

2.4. Yhteenveto

Aluevaikutukset ja kouluvaikutukset ovat ajankohtainen ilmiö, jotka puhuttavat niin tiedemaailmassa, politiikassa kuin valtamedioissakin. Alueellisen eriytymisen ja aluevaikutusten välinen yhteys on kuitenkin monimutkainen prosessi, eikä toistaiseksi ole kyetty todistamaan, että pelkkä asuinalueella asuminen tai tiettyssä koulussa opiskelu vaikuttaisi suoraviivaisesti yksilön suoriutumiseen. Tässä tutkimuksessa perehdytään oletettujen aluevaikutusten käsitteeseen ja tutkitaan sitä, kuinka ihmisten tavat ajatella ja puhua asioista muokkaavat todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin itse käsillä oleva tieteellinen ilmiö.

Oletettujen aluevaikutusten heijastumista yksilön käyttäytymiseen tutkitaan työssä lapsiperheissä tehtyjen kouluvalintojen ja muuttopäätösten kautta. Pyrkimys on selvittää, voiko vanhemman kokemus oman lähikoulun mahdollisista kouluvaikutuksista johtaa lähikoulun valitsemiseen tai sen väistämiseen, ja onko kouluvalinta ollut perheen muuttopäätöstä puoltanut tekijä. Mikäli perheet eivät olettaisi asuinalueella tai koululla olevan vaikutusta, eivät he kokisi tarvetta tai painetta väistää lähikoulua tai valita asuinaluettaan harkiten.

Muuttopäätösten ja kouluvalintojen tutkiminen on aluevaikutusten tutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoista, sillä ne ovat yksi konkreettinen tapa reagoida oletettuihin aluevaikutuksiin. Molemmat pohjautuvat pitkälti mielikuviin ja tunnepohjaisiin syihin, etenkin kun koulukohtaiset oppimistulokset eivät ole Suomessa julkisia. Yksilön

käyttäytymistä tutkimalla on mahdollista rakentaa ymmärrystä siitä, kuinka subjektiivinen tapamme jäsentää kaupunkikenttää ja sen ilmiöitä on omiaan muokkaamaan ympäröivää todellisuutta. Ennusteet voivat alkavat toteuttaa itseään ja havainnot käydä todeksi nimenomaan kaupunkilaisten toiminnan kautta.

3. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Maantieteelle tyypilliseen tapaan tutkimuskysymystä lähestytään tässä työssä alueellisesta näkökulmasta eli tutkimusalueen kautta. Tutkimusalueena on helsinkiläinen Myllypuron naapurusto ja tarkemmin sen sisälle sijoittuva 2000-luvulla rakennettu puutaloalue, Puu-Myllypuro.

Jotta aluevaikutusten ja kouluvaikutusten tarkastelu on mahdollista, on tarpeen ensin hahmottaa, millaisessa kontekstissa ne toimivat. Tässä tutkimuksen osassa esitellään tutkimuksen lähtökohdat: millaiset ovat tutkimusalueemme Helsingin ja Myllypuron eirtyispiirteet ja mitkä tekijät niiden muodostumiseen ovat vaikuttaneet.

Aluevaikutusten tutkimuksen näkökulmasta Helsinki on tutkimusalueena monella tapaa ainutlaatuinen. Kansainvälisiin verrokkeihin verrattuna kaupunki on iältään nuori ja asukasluvultaan melko pieni, kotimaan mittakaavassa Helsinki taas on kaupungeista kookkain ja yksi vauhdikkaimmin kasvavista. Vaikka eriytymiskehitys on Helsingissä viime vuosikymmeninä kiihtynyt, näyttäytyy alueellinen eriytyminen erilaisena kuin monissa Euroopan maissa ja Pohjoismaissa. Tutkimukset osoittavat, että Helsingissä eriytymisen voimakuus on vielä varsin alhainen ja kaupunginosien väliset erot verrattain pieniä (Andersson ym. 2010). Lisäksi Helsingistä tekee erityisen se, että kunnan rooli kaupunkirakenteen ja kaupunkikentän muovaajana on erittäin merkittävä. Julkisen vallan kädenjälki on selvästi nähtävissä tämän tutkimuksen keskiössä olevien ilmiöiden erilaisissa ulottuvuuksissa, kuten esimerkiksi siinä, miten alueiden asukaspohjat ja koulujen oppilaspohjat ovat muodostuneet.

3.1. Alueiden eriytyminen Helsingissä

Väestön kasvaessa Helsingissä ovat kasvaneet myös väestöryhmien ja alueiden väliset sosiaaliset ja sosioekonomiset erot. Tätä kehitystä kiihdyttää paitsi väestönkasvu itsessään, myös muu yhteiskunnallinen kehitys, kuten aluepolitiikka, erot tulotasossa, asuinalueiden maine, asuntojen hintataso sekä asuntojen omistussuhde. Kotimaisissa tutkimuksissa on havaittu eriarvoisuuden lisääntyneen ja hyvinvoinnin jakautuneen aiempaa epätasaisemmin kaupunkiseudun sisällä. Helsinkiä koskevat havainnot kertovat selkeästi alueellisten erojen lisääntymisestä (mm. Vaattovaara & Kortteinen, 2002; 2012; Kauppinen ym. 2009; Vilkkama, 2011). Selvä murros hyvinvointierojen kasvussa tapahtui 1990-luvun laman myötä (Siirilä ym. 2002: 146; Vaattovaara 1998).

Muuttopäätökset ja alueellinen eriytyminen

Lähtökohtana asuinalueiden sosioekonomiselle eriytymiselle ovat väestön tulo- ja hyvinvointierot. Kehityskulussa hyvätuloisten tulot ovat kasvaneet pienituloisten tulojen pysyessä alhaisina. Kotitalouksien lisääntyneen varallisuuden myötä asuinalueet ovat joutuneet tarkemman valikoinnin kohteeksi (Vaattovaara ym. 2005). Esimerkkinä eriytymisen kierteistä Helsingissä on havaittu, että alueilla, joille on muodostunut maahanmuuttajakeskittymä, lähtömuutto muodostuu useammin keskiluokasta ja alueen tulomuutto pääasiassa maahanmuuttajista (Vilkama 2011).

Alueiden eriytymistä vauhdittavat muuttopäätökset ovat usean osatekijän summa. Niihin vaikuttavat paitsi kotitalouden käytössä olevat resurssit, myös hyvin merkittävästi sosiaaliset tekijät ja kokemus alueen turvallisuudesta ja viihtyisyydestä. Kortteisen (2005a) mukaan asuinalueiden rakennuskannan ja ympäristön merkitys on toissijaista verrattuna asuinalueiden valintaa ohjaaviin mielikuviin. Asumisvalintojen on todettu perustuvan naapurustojen maineeseen, joka leviää lähinnä suullisena tietona. Maine perustuu pitkälti asukkaiden ennakkoluuloihin ja kuulopuheisiin, ei niinkään tutkimustuloksiin tai todellisiin uhkiin (Suttles 1972:234). Oletettujen aluevaikutusten näkökulma on siis hyvin vahvasti läsnä muuttopäätöksiä ohjaavia tekijöitä tutkittaessa.

Muuttopäätöksiin vaikuttavat kotitalouden resurssien ja mieltymysten lisäksi myös kaupungin asuntokanta ja asuntomarkkinat: millaisia asuntoja on tarjolla, mihin hintaan ja millä sijainnilla. Kunnan keinot vaikuttaa yksilöiden mieltymyksiin ovat rajalliset, mutta asuntokannan rakennetta julkinen sektori sen sijaan on kykenevä muovaamaan. Seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin niihin asuntopoliittisiin keinoihin, joilla Helsingissä heterogeenisen kaupunkirakenteen syntyä on pyritty edistämään.

3.2. Eriytymiskehitys ja kaupungin asuntopoliittiset ohjauskeinot

Helsingin kaupunkisuunnittelun alue- ja sosiaalipolitiikassa on sen alkuaajoista lähtien kiinnitetty huomiota erityisesti kaupungin sosiaalisen eriytymisen ehkäisyyn (Siirilä ym. 2002). Alueellista eriytymistä on pyritty hillitsemään suunnitelmallisen asuntopolitiikan keinoin, jossa esimerkiksi kaavoitusta on käytetty yleistä etua ajavana, eriarvoisuutta vähentävänä sosiaalipolitiikan keinona (Puustinen, 2006). Helsingissä asuntojen rakentaminen ei siis ole vain markkinoilla tapahtuvaa, voittoon tähtäävää liiketoimintaa, vaan julkinen valta säätelee sitä voimakkaasti ja osallistuu myös itse

asuntorakentamiseen. Asuntopoliittisilla toimilla, kuten asumisen tuilla, sosiaalisen sekoittamisen politiikalla ja tuetulla asuntorakentamisella, pyritään erityisesti ehkäisemään sosioekonomisten ryhmien keskittymistä omille asuinalueilleen (Ylä-Anttila, 2010).

Koska kunnalla on kaavoitusmonopoli ja se omistaa suuren osan maa-alastaan, julkinen valta on Helsingissä voinut käytännössä sanella rakentamisen ehdot (Kortteinen, 2014). Kaavoitus onkin ollut yksi merkittävä kaupunkirakenteen kehitykseen vaikuttava ohjauskeino. Koska laillisia keinoja suoraan sosiaalisen heterogeenisyyden luomiseen ei ole – eriytymiskehitystä ei voi hillitä pakottamalla tai kieltämällä kaupunkilaisia muuttamasta tietyille alueille - voi viranomaistaho pyrkiä edistämään sekoittuneen kaupunkirakenteen syntyä asuntopoliittisin keinoin. Pääasiassa nämä keinot liittyvät heterogeenisen asuntokannan luomiseen (Glaster, 2007; Musterd & Andersson, 2005).

Yksi kaavoituksen kautta harjoitetuista asuntopoliittisista ohjauskeinoista on sosiaalinen sekoittaminen. Sekoittaminen on ollut kiinteä osa Helsingin asuntopolitiikkaa 60-luvulta lähtien ja sen avulla on koetettu ehkäistä sosioekonomisten ryhmien keskittymistä omille asuinalueilleen (Ylä-Anttila, 2010). Sosiaalisen sekoittamisen näkyvin asuntopolitiikassa sovellettu menetelmä on kaavoituksen yhteydessä määritetyt kiintiöt, jotka koskevat eri hallintamuotoisten ja kokoisten asuntojen alueellista hajauttamista. Erityisesti nämä kiintiöt koskevat nimenomaan sosiaalista vuokra-asumista. Sekoittaminen tapahtuu sijoittamalla samalle asuinalueelle hallintasuhteiltaan (vuokra-, osaomistus, tai omistusasunto) ja teknisiltä ominaisuuksiltaan (talotyyppi, keskipinta-ala) erilaisia asuntoja. Sosiaalisen sekoittamisen keinoja ovat myös erilaiset asukkaiden sosiaalisiin ja etnisiin taustoihin liittyvät kiintiöinnit eli asukasvalinta (Hirvonen, 2010; Rasinkangas 2013).

Helsingin sekoittamistapa on kansainvälisesti poikkeuksellinen, sillä sekoittaminen on perinteisesti ulotettu koskemaan koko kaupunkialuetta ja sen urbaania väestöä. (Kortteinen & Vaattovaara, 2012). 2000-luvulle tultaessa kaupungin sekoittamiskäytännöt ovat kuitenkin saaneet myös uusia piirteitä. Ennakoivan, koko väestöön ulottuvan sekoittamisen rinnalla on alettu harjoittaa myös eurooppalaisittain perinteisempää, korjaavaa sekoittamista (Ala-Outinen, 2013). Tätä uutta suuntaa tukevat kaupungin laajemmat kasvua koskevat strategiat ja visiot, joita kuvataan tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

3.3. Sisäänpäin kasvava kaupunki

Helsingissä väestö kasvaa voimakkaasti. Vuonna 2017 yli 40 prosenttia koko maan väestönkasvusta keskittyi pääkaupunkiin ja kaupungin kasvun ennustetaan jatkuvan lähes yhtä nopeana koko seuraavan vuosikymmenen. Helsingin yleiskaavan lähtökohtana on ollut väestöennuste, jonka mukaan vuoteen 2050 mennessä Helsingissä on noin 860 000 asukasta.

Helsingin uuden yleiskaavan mukaan kaupungin kasvu tullaan jatkossa suuntaamaan sisäänpäin. Tiivistyminen ja sisäänpäin kasvaminen tarkoittaa, että uudisrakentaminen toteutetaan olemassa olevien alueiden täydennysrakentamisena. Tavoitteena on tukea entistä urbaanimman kaupungin kehitystä ja edistää raideliikenteen varaan tukeutuvan liikenneverkon muodostumista (Kaupunkikaava 2017). Reunoille laajentamisen sijaan uudet asuinalueet rakennetaan osaksi olemassa olevaa kaupunkirakennetta ja samalla hyödynnetään potentiaali, joka uudiskohteisiin hakeutuvan väestönsan sosioekonomisiin ominaisuuksiin liittyy.

Täydennysrakentaminen on sekä asunto- että sosiaalipolitiikkaa ja Helsingille uudenlainen sosiaalisen sekoittamisen muoto. Tällaisella valikoivammalla sekoittamisella pyritään paitsi ehkäisemään alueellista eriytymistä, myös korjaamaan jo olemassa olevia alueellisia eroja. Esimerkiksi alueelle, jolla asukkaiden keski-ikä on korkea ja tulotaso matala, voidaan kaavoittaa lapsiperheiden tarpeita palvelevia uudiskohteita ja näin houkutella alueelle uutta, nuorempaa väestöä. Rakentamiseen yhdistyy tällöin väestönkasvun aiheuttamiin tarpeisiin vastaamisen lisäksi sosiaaliseen tasapainoon liittyvät päämäärät. Uusimmassa asunto-ohjelmassa (2016) linjataan muun muassa että alueilla, joiden asuntokanta on yksipuolista ja uudistuotanto vähäistä, uusi asuntokantaa monipuolistava täydennysrakentaminen on tärkein tavoite. Kaupungin linjausten mukaan kaavoituksessa tulee ottaa huomioon alueen elinvoimaisuus ja asuntojen nykyinen hintataso: vähäisen asuntotuotannon ja alhaisen hintatason alueilla, joilla on paljon ara-vuokra-asuntotuotantoa, asemakaavaratkaisujen tulee tukea asuntotuotannon toteutumista sääntelemättömässä tai välimuodon tuotannossa.

Tämän tutkimuksen keskiössä oleva Myllypuron ja Puu-Myllypuron alue havainnollistaa hyvin sitä, kuinka asuntopoliittiset ohjauskeinot ja sekoittamisen politiikka ovat muokanneet helsinkiläistä kaupunkikuvaa. Itäisessä Helsingissä sijaitseva Puu-Myllypuro on esimerkki täydennysrakentamisesta, jossa taantuvan naapuruston kehitystä tuetaan

rakentamalla alueelle uusi, profiililtaan muusta rakennuskannasta poikkeava uudisasuinalue. Myllypuron asunto- ja asukasrakenteesta kerrotaan tarkemmin työn osassa 3.4.

3.3. Helsingin lähikouluperiaate ja kouluvalinnat

Julkisen vallan säätelämä rakentaminen on yksi ohjauskeino, jolla kaupunkirakenteessa ilmeneviä hyvinvointieroja on pyritty tasaamaan. Toinen tärkeä tasa-arvoa edistävä järjestelmä on suomalainen koulujärjestelmä. Yksi hyvinvointivaltion kulmakiviä on tasa-arvoinen peruskoulutus, joka pyrkii takaamaan lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet yhteiskunnassa.

Lähikouluperiaate ja positiivisen diskriminaation malli

Helsingin koulujärjestelmä pohjautuu alueelliseen julkiskouluverkkoon, jossa peruskoulujen oppilaaksi otto tapahtuu lähikouluperiaatteen mukaisesti. Periaatteen mukaan jokaiselle lapselle osoitetaan koulupaikka oman oppilasalueen koulusta. Helsinki on jaettu maantieteellisesti neljään alueeseen, jotka on edelleen jaoteltu pienempiin oppilasalueisiin (Opetusvirasto 2016). Peruskouluihin lähestyessä jokainen lapsi saa kutsun oman oppilasalueensa kouluun eli lähikouluunsa.

Lähikouluperiaatteella pyritään takaamaan kaikille oppivelvollisille mahdollisuus opiskeluun omalla asuinalueella kohtuullisen välimatkan päässä kotoa, mutta periaate toimii myös yhtenä koulujen keskinäisen eriytymisen ehkäisykeinona. Peruskoulujen oppilasalueiden määrittelyssä huomioidaan sijainnin ja liikenneyhteyksien lisäksi myös sen, että kouluista saataisiin mahdollisimman heterogeenisiä eli samaan kouluun tulee lapsia kaikista yhteiskuntaryhmistä. Samaan oppilasalueeseen pyritään siis mahdollisuuksien mukaan rajaamaan erilaisia asuinalueita.

Toinen koulujen keskinäisen eriytymisen ehkäisykeino on erityisen tuen kohdistaminen harkinnanvaraisesti tietyille kouluille. Koulujen välisiä eroja on Helsingissä pyritty vuodesta 1999 lähtien tasaamaan myöntämällä positiivisen diskriminaation (PD) määrärahoja niille kouluille, joiden oppilasalue ennustaa keskimääräistä heikompia oppimistuloksia. Tällaisia ovat esimerkiksi koulut, joiden oppilasalueella peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden aikuisten prosenttiosuus ja asukkaiden keskitulot ovat matalat ja vieraskielisten osuus korkea. Suurin osa kouluista on palkannut PD-rahamurvin lisää henkilökuntaa, esimerkiksi resurssiopettajan tai koulunkäyntiavustajan.

Koulujen oppimistulosten eriytyminen

Suomalaisen koulujärjestelmän vahvuutena on perinteisesti pidetty heikkojen oppilaiden kohtuullisen hyvää koulumenestystä. Kansainvälisillä mittareilla tarkasteltuna oppilaiden väliset tasoerot ovat maailman pienimpiä (OECD 2013). Viimeaikaiset kotimaiset tutkimukset kuitenkin osoittavat, että koulujen oppimistuloksissa on jo havaittavissa merkittäviä eroja, joita voidaan ennustaa oppilasalueen sosioekonomisten muuttujien pohjalta (Bernelius, 2013). Pääkaupunkiseudulla asuinalueella on jonkinasteinen vaikutus peruskoulun jälkeiseen opiskelu-uraan (Kauppinen, 2004) ja koulujen väliset erot ovat kasvussa erityisesti Helsingin sisällä (Vaattovaara & Kortteinen, 2012). Helsingin alueiden eriytyminen vaikuttaa kärjistyvän koulujen välillä, esimerkiksi etninen eriytyminen on koulujen välillä voimakkaampaa kuin oppilasalueiden välillä (Riitaoja 2010).

Kaupunkikouluja tutkineen Berneliuksen (2019) mukaan koulujen ja oppilaiden saamat leimat voivat herkästi muodostua itseään toteuttaviksi ennusteiksi. Tällöin myös virheelliset negatiiviset käsitykset voivat kiihdyttää alueiden ja koulujen eriytymistä ja syventää hyvinvoinnin jakoja.

Yksi eriytymistä kiihdyttävistä ilmiöistä on kouluvalinnat eli koulupaikan hakeminen muusta kuin koulupiirin mukaisesta lähikoulusta, joihin perehdytään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Kouluvalinnat

Kouluvalinnat vapautettiin Suomessa 1990-luvun lopussa. Vaikka jokainen lapsi saa kouluikänsä tullessaan kutsun oppilasalueensa mukaiseen lähikouluun, on vanhemmilla mahdollisuus hakea lapselle paikkaa myös jostain muusta koulusta. Lähikouluun otetaan aina ensisijaisesti oman alueen oppilaat. Jos tilaa on, myös muualta tulevia voidaan ottaa. Tällöin huoltaja vastaa oppilaan mahdollisista kuljettamisesta aiheutuvista kustannuksista. Koulupaikan saaminen muusta kuin lähikoulusta voi joissakin tapauksissa olla perusteltua esimerkiksi kielten opiskeluun, terveydellisiin tai muihin erityisiin syihin vedoten.

Valinnanvapautta on perusteltu muun muassa sillä, että huoltajilla tulee olla mahdollisuus valita koulu vastaamaan omia mieltymyksiään sekä lapsen taipumuksia. Useat koulut ovatkin reagoineet tilanteeseen lisäämällä ja erilaistamalla tarjoamiaan palveluita, jotta

ne erottuisivat massasta ja profiloituisivat vanhempien silmissä houkuttelevina vaihtoehtoina. Koulujen erikoistuminen kuitenkin ruokkii osaltaan tilannetta, jossa erityisesti koulutetut ja hyvin toimeentulevat huoltajat pyrkivät valitsemaan lapselleen oppisisältöjen ohella myös tietynlaisen vertaisryhmän. Pahimmillaan tällainen koulushoppailu voi johtaa eriarvoistumiskiarteeseen, joka ruokkii itse itseään ja syventää koulujen välisiä eroja. Se voi myös ohjata opettajia hakeutumaan ennemmin haluttuihin kuin haasteelliseksi koettuihin kouluihin.

Helsingissä noin joka neljäs ala-asteikäinen ja joka toinen yläkouluikäinen oppilas käy koulua muussa kuin omassa lähikoulussaan. Metropolialueella, jossa samalla alueella sijaitsee useita kouluja lyhyen välimatkan päässä toisistaan ja liikenneyhteydet ovat moneen suuntaan hyvät, lähtökohdat kouluvalintojen tekemiselle ovat verrattain otolliset. Bernelius (2013) on osoittanut, että Helsingissä oppilaiden kouluvalinnat suuntaavat pois huono-osaisten alueiden kouluista ja että erityisesti torjutaan niitä kouluja, joiden alueilla on matala tulotaso ja korkea vieraskielisten osuus. Asuinalueiden eriytyminen vaikuttaa kärjistyvän koulujen välillä, esimerkiksi etninen eriytyminen on todellisuudessa koulujen välillä voimakkaampaa kuin oppilasalueiden välillä (Riitaoja 2010).

Kouluvalinnat ja koulujen oppimistulosten julkisuus

Kuten tutkimuksessa on aiemmin todettu, kouluvalinnat perustuvat ennen kaikkea vanhempien omiin käsityksiin ja kokemuksiin, ei niinkään naapuruston todellisuuteen tai koulujen oppimistulosten todellisiin eroihin perustuen. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että Helsingissä koulukohtaiset oppimistulokset eivät ole julkista tietoa.

Oppimistulosten julkisuudesta on käyty runsaasti keskustelua. Perusopetuslain mukaan *Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa* ((628/1998, § 21), mutta tämä vaatimus on esitetty ainoastaan hyvin yleisellä tasolla. Kirjaus jättää tulkinnanvaraiseksi sen, onko yksittäisten koulujen tulosten julkaisu mahdollista tai tarkoituksenmukaista, vai onko arviointia syytä tarkastella ainoastaan kansallisella tai kunnallisella tasolla. Koulukohtaisten tulosten julkaisua on pidetty ongelmallisena pääasiassa tulosten tulkintaan liittyvien haasteiden vuoksi. Tilastoissa on haasteellista huomioida esimerkiksi opiskelijoiden lähtötasoa, sosioekonomista taustaa tai kehitystä oppimistuloksissa opintojen aikana, ja siksi suoritusindikaattorien käyttö on hyvin kyseenalaista. Pelkkä

keskiarvojen tarkastelu ei kykene kertomaan, onko jonkun koulun ympäristö todella vaikuttanut oppilaiden koulumenestykseen, vai olisiko samat tulokset saavutettu myös toisessa oppimisympäristössä. Koulun vaikutusta yksilön suoriutumiseen on siis yhtä lailla haastavaa todentaa kuin naapuruston vaikutus asukkaidensa suoriutumiseen.

Kansainvälisissä tutkimuksissa oppimistulosten julkistamisen on havaittu vahvistavan niin sanottua *namig and shaming* -ilmiötä, jossa koulut leimautuvat oppimistulosten perusteella eivätkä tämän jälkeen kykene enää häivyttämään leimaansa. Kouluja paremmuusjärjestykseen sijoittelevat julkiset ranking-listat ovat aiheuttaneet esimerkiksi Britanniassa *sink schools*- ilmiön, jossa hyväosaiset perheet ja opettajat alkavat väistää huonoimmin vertailuissa pärjänneitä kouluja.

Suomessa Opetushallitus on puoltanut koulukohtaisten tulosten salassapitoa vedoten oppimistulosten julkaisemisen ongelmallisuuteen ja niiden tulkinnan haasteellisuuteen. Opetushallituksen linjauksen mukaan oppimistulokset halutaan pitää salassa, jotta vältettäisiin koulujen leimautuminen hyviksi ja huonoiksi kouluiksi. Sama linja on otettu myös kotimaisessa tutkimuksessa: esimerkiksi Berneliuksen helsinkiläisten koulujen oppimistulosten eriytymistä tutkivassa väitöskirjassa koulujen nimiä ei julkaistu.

Kouluvalinnat tiivistyvän kaupungin alueilla

Tämän tutkimuksen keskiössä olevat Myllypuron ja Puu-Myllypuron alueet ovat erityisen mielenkiintoisia kouluvaikutusten tutkimuksen ja vanhempien tekemien kouluvalintojen näkökulmasta.

Puu-Myllypuron alue on esimerkki tasapainoittavasta sosiaalisesta sekoittamisesta eli täydennysrakentamisesta, jossa taantuvan naapuruston kehitystä tuetaan rakentamalla alueelle uusi, profiililtaan muusta rakennuskannasta poikkeava asuinalue. Asuntokantaa monipuolistamalla alueelle pyritään houkuttelemaan uutta väestöpohjaa, Myllypuron tapauksessa erityisesti omistusasujia ja lapsiperheitä. Alueen väestönkehitys on ollut vuosituhanteen vaihteen saakka negatiivista ja asukaspohja sosioekonomisin mittarein mitattuna huono-osaisempaa kuin kaupungissa keskimäärin (aiheesta tarkemmin tutkimuksen kohdassa 3.4.). Puu-Myllypuron rakentuminen on osa Myllypuron laajempaa uudistusta, johon liittyy asuntorakentamisen ohella mm. vanhan ostoskeskuksen täydellinen uusiminen, alueen julkisten palvelujen kehitys sekä Metropolian korkeakoulun tuominen metroaseman kupeeseen.

Kontrasti 2000-luvulla rakennetun puutaloalueen ja 60-luvun kerrostaloalueen välillä on voimakas. Kuitenkin molemmat alueet kuuluvat samaan oppilasalueeseen eli Myllypuron peruskoulun koulupiiriin.

Aiempien tutkimustulosten valossa voidaan olettaa, että uuteen asutukseen asettuvat perheet eivät välttämättä valitse lapsen kouluksi oppilasalueen mukaista lähikoulua. Kuten tutkimuksessa on aiemmin todettu, oppilaiden kouluvalinnat suuntaavat yleensä pois huono-osaisempien alueiden kouluista ja nimenomaan keskiluokka on kouluvalintojen suhteen aktiivisin toimija. Lisäksi Helsingin kaltaisella alueella, jossa useat koulut sijaitsevat lähellä toisiaan ja liikenneyhteydet ovat toimivat, ovat olosuhteet kouluvalintojen tekemiselle verrattain otolliset.

Tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen kysymys on, kuinka täydennysrakennusalueelle muuttaneiden perheiden kouluvalinnat suuntautuvat ja onko vanhemman olettaus naapuruston aluevaikutuksista ollut tätä päätöstä ohjaava tekijä.

3.4. Tutkimusalueena Myllypuro

Tässä työssä tutkittavia teemoja lähestytään tapaustutkimuksen kautta. Tarkasteltavaksi on valittu yksi koulupiiri ja sen sisällä erityisesti yksi täydennysrakentamisen alue. Tutkimuksen kohdentaminen yhdelle alueelle tähtää siihen, että suuripiirteisen tarkastelun sijaan päästäisiin käsiksi kouluvalinnan taustalla vaikuttaviin tekijöihin ja vanhempien subjektiiviseen kokemukseen aluevaikutusten merkityksestä. Työ on toisin sanoen kvalitatiivinen tutkimus, joka pyrkii selittämään kvantitatiivisessa tutkimuksessa havaittuja ilmiöitä.

Työn tutkimusalueeksi valikoitui itäisessä Helsingissä sijaitseva Myllypuro ja sen länsiosaan 2000-luvun vaihteen jälkeen rakentunut Puu-Myllypuro. Koska tapaustutkimuksessa on tärkeää ymmärtää tutkimuksen keskiöön valitun alueen historia ja sen erityispiirteet, esitellään työn seuraavissa kappaleissa sekä Myllypuron että Puu-Myllypuron vaiheita eri näkökulmia hyödyntäen.

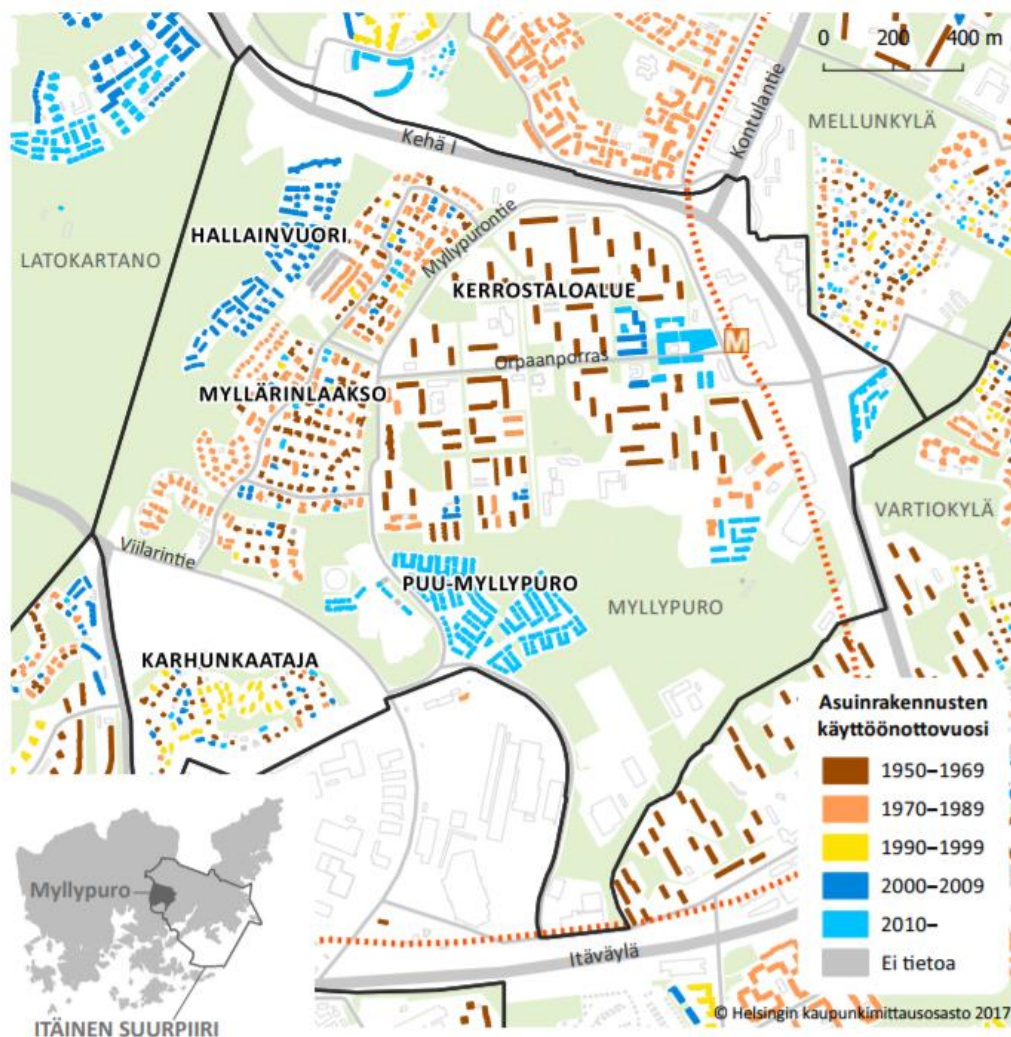
Myllypuron peruspiiri

Myllypuron esikaupunkialue on Helsingin 45. kaupunginosaan Vartiokylään kuuluva osa-alue sekä kaupungin peruspiiri Itä-Helsingissä. Idässä ja pohjoisessa aluetta rajaa Kehä I, lännessä Viikin metsä- ja peltoalueet ja etelässä Roihuvuoren teollisuusalue.

Myllypurossa asui 11 700 asukasta vuoden 2016 lopussa. Alueen liikenteellinen ja kaupallinen keskus sijoittuu sen itäosassa sijaitsevan metroaseman tuntumassa, johon on keskittynyt metroaseman lisäksi mm. ostoskeskus ja terveysasema, lukuisia liikunta-alan palveluita sekä lähivuosina valmistuva ammattikorkeakoulun kampus. Myllypuroon on keskittynyt edellä mainittujen palveluiden lisäksi suuri määrä liikunta-alan palveluita. Metroaseman kupeessa sijaitsee kaupungin omistama Liikuntamyllyn sisäurheiluhalli. Kehä I:n vieressä puolestaan levittäytyy laaja liikuntapuisto tennis-, jalkapallo- ja jääkiekkohalleineen sekä yksi Pohjoismaiden suurimmista salibandykeskuksista, Arena Center. Lisäksi Myllypuron alueella on runsaasti ulkoilureittejä, jotka idässä jatkuvat Mellunkylän ja Mustavuoren kautta aina Östersundomiin saakka. Länteen päin kulkevia ulkoilureittejä pitkin pääsee Hallainvuoreen ja Viikin luonnonsuojelualueille sekä Vanhankaupungin lahdelta.

Myllypuron sijainti on liikenneyhteyksien näkökulmasta keskeinen, sillä se sijaitsee sekä metroradan ja että Kehä I:n varrella. Raiteita pitkin matka Myllypuron keskustasta Helsingin keskustaan kestää noin 16 minuuttia. Poikittaisliikennettä palvelevat runkolinjat 550 ja 560.

Myllypuron pienalueet ovat rakentuneet eri vuosikymmenten aikana ja aikakerroksellisuuden vuoksi ne ovat keskenään melko erilaisia sekä asuntokannan että asukaspohjan suhteen. Lisäksi pienalueet erottuvat toisistaan liikennejärjestelmän kautta (kuva 1).

Kuva 1. Asuinrakennusten käyttöönottovuodet Myllypurossa (Lähde: HSY 2015, Helsingin kaupunkimittausosasto 2017)

Myllypuron vanhin osa on 50-luvulla rakentunut Myllärinlaaksoksi kutsuttu pientaloalue, joka on myöhemmin 1960–1980-lukujen aikana täydentynyt omakoti- ja paritaloilla. 60-luvulla metroaseman länsipuolelle rakentui Myllypuron kenties tunnistettavin alue, kerrostalolähiö. Suuri, yhdenmukainen kerrostaloalue on malliesimerkki 60-luvun aluerakentamisesta, jonka tavoitteena oli taloudellisesti ja tehokkaasti vastata kaupungin huutavaan asuntopulaan (Saloranta, 2013). Aikakauden malliesimerkkejä ovat Myllypuron lisäksi erimerkiksi Pihlajamäki ja Keski-Vuosaari.

Kerrostaloalueen rakentumisen jälkeen rakentaminen oli vielä 1970-luvun ajan vilkasta ja etenkin Myllärinlaaksoon rakennettiin runsaasti pientaloja. Tämän jälkeen

asuntotuotanto taantui. 1980-luvulla uusia rakennuksia nousi lähinnä Karhunkaatajan pientaloalueelle (Pulkinen & Idström, 2017).

60-luvun jälkeen seuraava merkittävä vaihe Myllypuron kaupunkisuunnittelun ja rakentamisen historiassa alkoi 90-luvun loppupuolella. Taustalla vaikutti ei-toivotun kehityssuunnan pysäyttäminen: Alakiventiellä sijainneelta asuinalueelta löytyi vuonna 1998 jäänteitä vaarallisista ympäristömyrkyistä ja ”ympäristökriisi” johti lopulta yli 2000 asukkaan asuntojen purkamiseen.

Suunnitelmallisen asuntopolitiikan kädenjälki ja eri aikakausien suunnitteluideologiat ovat selvästi nähtävissä Myllypuron rakenteessa. Kuten edellä todettu, on 60-luvun kerrostaloalue malliesimerkki aikakauden aluerakentamisesta. Kerrostaloalueen asuntojen omistusmuotojen jakauma taas heijastelee tapaa harjoittaa sosiaalista sekoittamista suuremmassa mittakaavassa, korttelikohtaisesti. JATKA TÄTÄ

Myllypuron väestörakenne

Myllypuron alueella asui vuoden 2016 lopussa 11 700 asukasta. Alueen asukasmäärä on ollut korkeimmillaan 60–70 -lukujen vaihteessa, kun laajat kerrostalokokonaisuudet olivat juuri valmistuneet. Tuolloin asukasluku oli parhaillaan 12 500 ja väestöstä huomattava osa (39 %) oli alle 18-vuotiaita. Huippuvuosien jälkeen väestönkasvu taantui nopeasti ja oli negatiivista aina 2000-luvun alkuun saakka, väkimäärän ollen pienimmillään 8 900 vuonna 2000. Vuosituhannen vaihteen jälkeen väestönkasvua vauhditti kaupungin käynnistämät uudistukset ja uusien alueiden rakentaminen.

Vuosikymmenten saatossa muutoksia on tapahtunut paitsi väkimäärässä, myös Myllypuron väestörakenteessa. 60-luvulla alue houkutteli erityisesti lapsiperheitä ja kuten yllä on todettu, merkittävän suuri prosentti alueen asukkaista oli tuolloin lapsia ja nuoria. Väestönkehityksen kääntyessä laskuun myös alueen ikärakenne muuttui huomattavasti alueen väestön ikääntyessä ja lasten määrä vähentyessä. Kun vielä vuonna 1976 Myllypurossa lapsia ja nuoria oli 32 prosenttia väestöstä, vuonna 2016 vastaava luku oli 22 prosenttia. Vastaavasti vuonna 1976 yli 65-vuotiaita oli hieman yli 9 prosenttia, kun vuonna 2006 luku oli vajaa 20 prosenttia (Pulkinen & Idström, 2017). Lasten määrän väheneminen sekä väestön vanheneminen ovat olleet tyypillisiä väestön kehityssuuntia muillekin 1960- ja 1970-luvun lähiöalueille Helsingissä kuten myös muualla pääkaupunkiseudulla (Stjernberg, 2017).

Helsingissä korkeimman työttömyyden alueet ovat pääsääntöisesti Itäisessä suurpiirissä. Myös Myllypurossa työttömyysaste oli vuonna 2015 16,5 prosenttia ja alue sijoittuu niiden kymmenen peruspiirin joukkoon, joissa työttömyysaste on kaupungin korkein. Myllypuron kaltaiset lähiöalueet kärsivät kovimmin 1990-luvun lamasta, eikä taantuman aikana kasvanut työttömyysprosentti ole tasoittunut muun kaupungin tapaan 2000-luvulle tultaessa. Etenkin ulkomaalaistaustaisen työttömyysaste on Myllypurossa ollut hyvin korkea.

Myllypuron asukkaiden keskimääräinen tulotaso on matalampi kuin Helsingissä yleisesti. Ero kaupungin keskiarvoon on kasvanut erityisesti 90-luvun laman jälkeen. Myös keskimääräinen koulutustaso on Myllypurossa matalampi ja alueen asukkaista pienempi osa on korkeakoulutettuja kuin kaupungissa keskimäärin. Lisäksi kansalaisuusaktiivisuuden mittarina käytettävä äänestysaktiivisuus on ollut Myllypurossa matala.

Myllypuron asukaspohja on sosioekonomisin mittarein mitattuna huono-osaisempaa kuin Helsingin kaupungissa keskimäärin, mutta pienalueiden väliset erot Myllypuuron sisällä ovat tässä huomattavia. Suhteellinen huono-osaisuus on keskittynyt etenkin vanhemman rakennuskannan alueelle, uusien asuinalueiden asukaspohjan ollessa nuorempaa ja koulutetumpaa. Kerrostaloalueen asukaspohjan suhteellista heikkoutta selittää sen asuntorakenne. Tutkimusten mukaan Helsingin pientalo- ja omistusasuntovaltaisilla alueilla koulutus- ja tulotaso ovat keskimääräistä korkeampia - vähätuloiset ja matalammin koulutettu väestönosa puolestaan asuvat valtion tuella rakennetuissa vuokra-asunnoissa (Helsinki alueittain 2016: 12). Myllypuroon 60-luvulla valmistuneista asunnoista runsas osa oli kaupungin vuokra-asuntoja sekä pinta-alaltaan pieniä asuntoja.

Aluekehittäminen Myllypurossa

Laajalti uutisotsikoissa olleen ympäristöongelman ja itäisen kaupungin laajempien kehityssuuntien vuoksi Helsingin kaupungin intresseissä on 90-luvulta lähtien ollut Myllypuron alueen uudistaminen ja sen maineen kohentaminen (Pulkkinen & Idström, 2017). Myllypuro on ollut yksi neljästä Helsingin kaupunginhallituksen vuosina 1996–2017 toimineen Lähiöprojektin kohdealueesta. Lähiöprojekti oli osa peruskorjausta edistävää valtakunnallista lähiöuudistusta (Aronen & Korhonen-Wälmä, 2007) ja sen

tavoitteena oli saada lähiöiden arvostus nousemaan, pitää rakennuskanta kunnossa, lisätä alueiden viihtyisyyttä ja kytkeä asukkaat entistä tiiviimmin asuinalueensa kehittämiseen (Valkonen, 2005: 179).

Suuri osa Myllypurossa toteutetuista aluekehittämisen toimenpiteistä on ollut fyysisiä parannuksia. Helsingin kaupunki on investoinut merkittävästi alueeseen rakentamalla uusia asuntoja ja korjaamalla vanhaa rakennuskantaa.

Yksi merkittävimmistä toimenpiteistä oli vanhan, 1996 valmistuneen ostoskeskuksen täydellinen purkaminen ja uudelleen rakentaminen vuonna 2012. Ostoskeskusuudistusta on kaupunkisuunnittelun näkökulmasta pidetty onnistuneena esimerkkinä siitä, kuinka lähiön mainetta huonontava ja huonoon kuntoon päässyt ostari korvataan ajanmukaisella, alueen kehitystä tukevalla uudella ostoskeskuksella (Harjunen & Mäenpää, 2015).

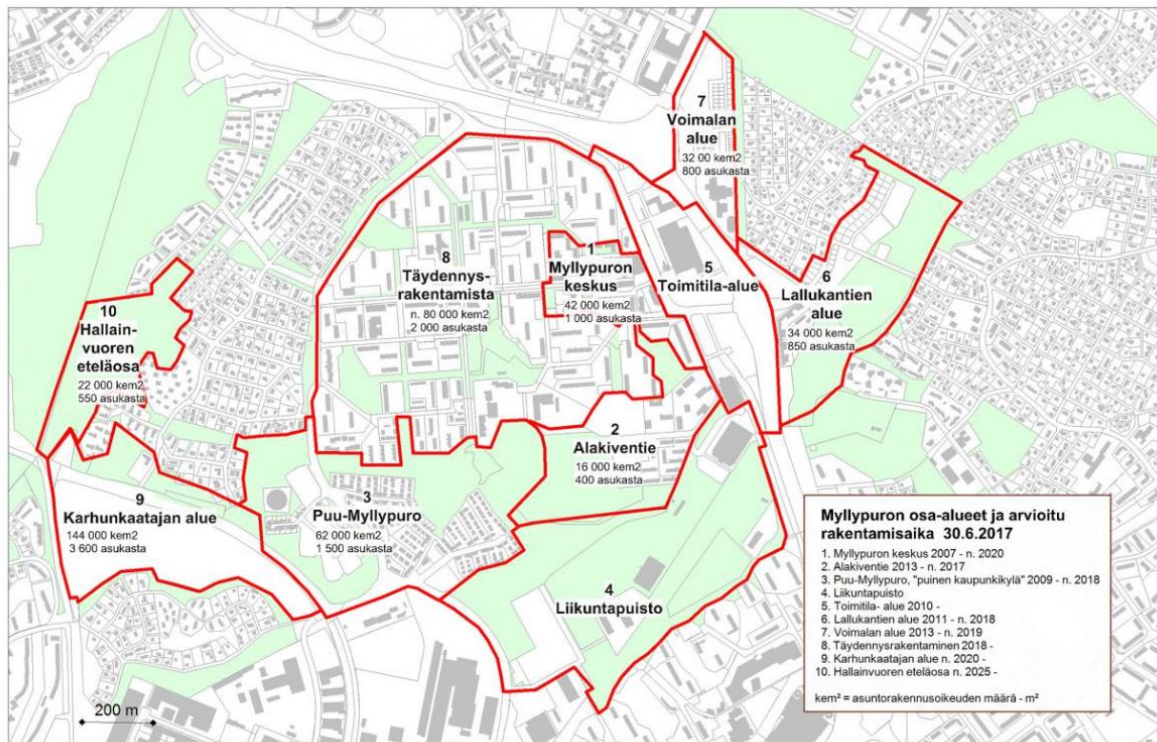
Ostoskeskuksen ohella uudistuksen koki myös Myllypuron vuonna 1986 käyttöön otettu metroasema. Asema peruskorjattiin kesällä 2016 osana itäisen Helsingin asemien peruskorjaushanketta. Osa alkuperäisen aseman tiloista, kuten pohjoinen sisäänkäynti, purettiin kokonaan ja ne korvattiin uusilla tiloilla. Peruskorjauksen myötä paitsi aseman ilme, myös sen esteettömyys ja käytettävyys paranivat.

Kaupallisten ja julkisten tilojen lisäksi Myllypurossa on rakennettu aktiivisesti uusia asuinrakennuksia. 2000-luvulla alkoi laajahkon Hallainvuorenrinteen alueen rakentaminen ja vuosikymmenen lopulla käynnistyivät Puu-Myllypuron ja Alakiventien uudisalueiden rakennustyöt. 60-luvun kerrostaloalueelle on suunniteltu täydennysrakentamista. Muita tulevia rakennus- ja kaavoitusprojekteja ovat mm. Karhunkaatajan pohjoispuoli sekä Hallainvuoren eteläosa. Tutkimuksen keskiössä olevaan Puu-Myllypuroon keskitytään myöhemmin tässä kappaleessa.

Myllypuron ilmettä on myös merkittävästi muuttanut Metropolian uuden kampuksen valmistuminen metroaseman kupeeseen. Kampukseen sijoittuu ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden sekä rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutusohjelmat sekä koulun johto. Arviolta 6000 opiskelijan kampus on Metropolian suurin. Kampuksen rakentamistyöt alkoivat vuonna 2016 ja ensimmäinen osa valmistui 2019. Myllypuron kampushanke on merkittävä paitsi naapuruston, myös koko itäisen Helsingin

näkökulmasta. Alueelta on aiemmin puuttunut korkeakoulu, joten Metropolian siirtyminen itään tasapainottaa kampusten maantieteellistä jakaumaa kaupungin sisällä.

Myllypurossa toteutettujen uudistusten ja täydennysrakentamisen tavoitteena on Myllypuron kohdalla paitsi asuntotarpeisiin vastaaminen, myös sosiaalisen tasapainon ja asukaspohjan heterogeenisyyden tukeminen. Uudistusten on toivottu pysäyttävän ei-toivotun kehityksen ja parantamaan alueen imagoa kaupunkilaisten silmissä.

Kuva 2. Täydennysrakentaminen ja Puu-Myllypuron sijoittuminen Myllypuron alueella (Lähde: Uutta Helsinkiä / Helsingin kaupunki 2017)

Puu-Myllypuron alue

Tämän tutkimuksen keskiössä oleva Puu-Myllypuron alue on 2000-luvulla rakentunut, uudentyyppinen puinen kaupunkikylä. Puu-Myllypuron alueen kaksikerroksisissa omakotitaloissa, rivitaloissa ja paritaloissa on yhteensä 125 asuntoa. Alue on profiililtaan muusta Myllypurosta poikkeava puisen rakennuskantansa ja kylämäisten kortteleidensa ansiosta. Puu-Myllypuro onkin esimerkki Helsingin kaupungin uudentyyppisestä sekoittamiskäytänteestä, jossa profiililtaan erilainen uudistuotantoalue pyrkii

tasapainottamaan muun naapuruston asukaspohjaa ja vaikuttamaan alueen ei-toivottuun kehityskulkuun.

Puu-Myllypuron ideoimiseksi pidettiin vuonna 2003 ”Puinen kaupunkikylä” - arkkitehtikilpailu, jonka voittajaehdotuksen pohjalta alue kaavoitettiin arkkitehti Aaro Arton ja Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yhteistyönä. Kaava vahvistettiin 2007 ja rakentaminen aloitettiin 2010 alussa. Myös alueen rakentamisesta järjestettiin vuonna 2010 kilpailu, ”Suunnittele ja rakenna”, jonka voitti Skanskan vetämä kilpailutiimi.

Puu-Myllypurossa sosiaalista sekoittamista on sovellettu kahdella tapaa. Ensinnäkin sen alueelle on kaavoitettu erityyppisiä asumismuotoja perinteisten sekoittamiskäytäntöiden mukaisesti. Toiseksi alue on pyritty rakentamaan muusta naapurustosta erottuvaksi kylämaiseksi, uudenaikaiseksi pienkerrostaloalueeksi, joka korkeatasoisuudellaan ja kokeilevuudellaan pyrkii houkuttelemaan asukkaiksi varakkaampaa väestöosaa ja lapsiperheitä (kuva 3). Puu-Myllypuron rakennushanke liittyy valtakunnalliseen ”Moderni puukaupunki” -ohjelmaan, jonka tarkoituksena on monipuolistaa asuntotarjontaa keskellä valmista kaupunkirakennetta. Kun alue valmistuu tämän vuosikymmenen lopulla, se tarjoaa kaupunkimaista pientaloasumista 2 000 asukkaalle (Saloranta 2013).

Kuva 3. Myllyväenkatu, Puu-Myllypuro (Lähde: Tengbom 2017)

Myllypuron koulupiiri ja lähikoulut

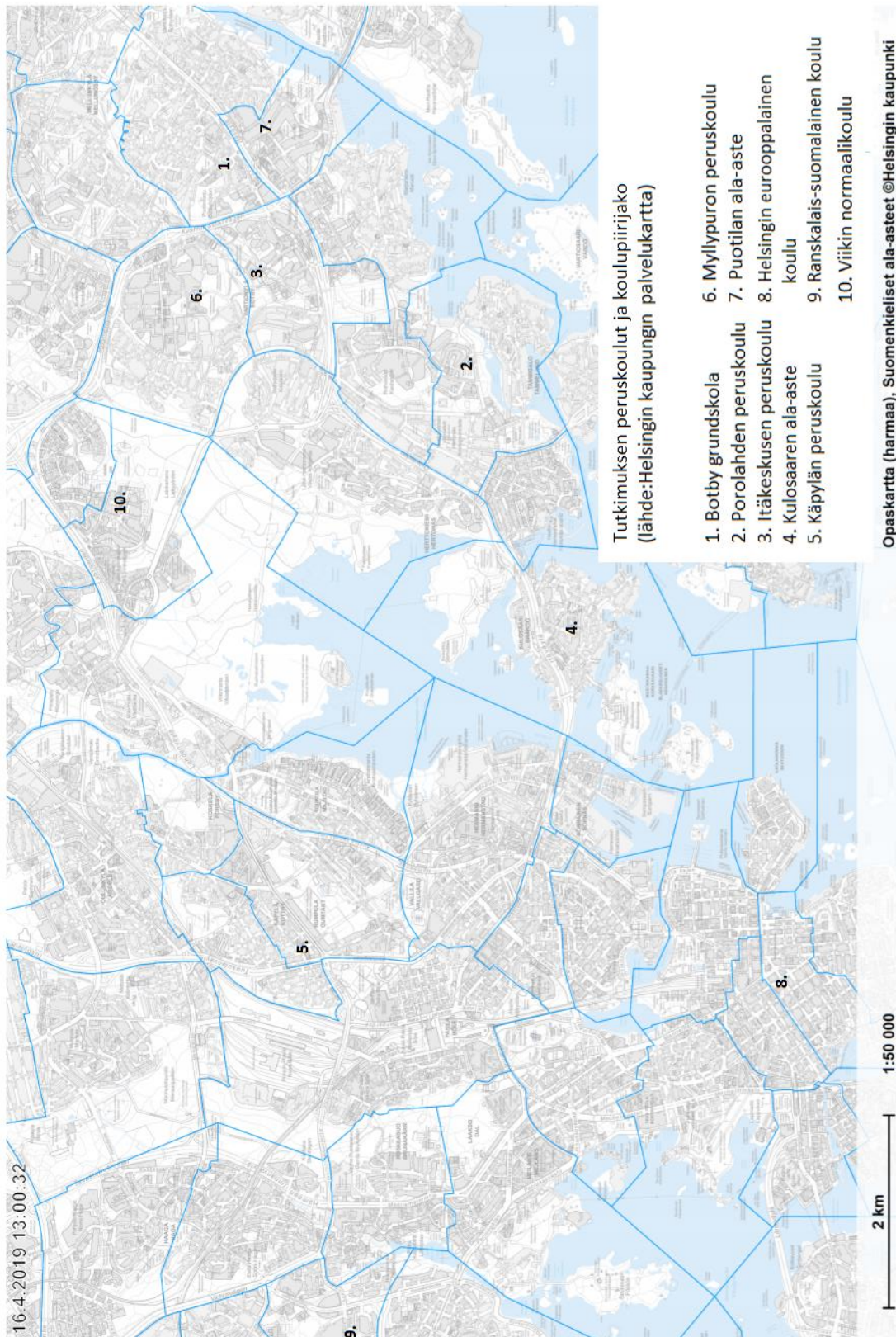
Tällä hetkellä perusopetusta saa Myllypuron alueella yhdessä peruskoulussa, kun kaupunginhallituksen päätöksellä Myllypuron ala-asteen koulu 1–6-luokkalaisille ja Myllypuron yläasteen koulu 7–9-luokkalaisille yhdistyivät elokuussa 2016. Yhdistyneessä Myllypuron koulussa toimivat peruskoulun luokat 1-9 sekä lisäopetuksen luokka (10. luokka). Koulussa toimii useampi alueellinen erityisluokka eli monimuotoluokka, joihin tulee oppilaita Itä-Helsingin alueelta. Monimuotoluokkia on sekä ylä- että alakoulussa. Sekä ala- että yläkoulussa on lisäksi kaksi valmistavan opetuksen ryhmää. Koulussa tarjotaan kaksikielistä opetusta suomi-venäjä, johon hakeudutaan soveltuvuuskokeella. Koulu toimii kahdessa rakennuksessa Yläkiventiellä.

Myllypuron peruskoulun koulupiiri eli koulun oppilasalue käsittää Myllypuron peruspiirin (kuva X). Puu-Myllypurossa asuvien peruskouluikäisten kannalta olennaista on, että alue kuuluu nimenomaan tähän pohjoispuolella sijaitsevan Myllypuron peruskoulun, eikä esimerkiksi idässä sijaitsevan, yliopistokytköstensä vuoksi jo valmiiksi erilaisen maineen omaavan Viikin normaalikoulun, koulupiiriin.

Myllypuron peruskoulun lisäksi Puu-Myllypuron lähialueella sijaitsee myös muita peruskouluja. Lisäksi kattavien julkisten liikenneyhteyksien ansiosta myös monet etäämmällä sijaitsevat koulut ovat kohtuullisen hyvin saavutettavissa. Tämän tutkimuksen aineistossa esiin nousseet eli näin ollen työn kannalta relevantit peruskoulut on esitelty taulukossa 1. Taulukosta käy ilmi tiivistetysti koulujen peruspiirteet kuten luokka-asteiden määrä, koulun tarjoamat kielivalintamahdollisuudet, koulun mahdollinen erityistehtävä tai sen tarjoama painotettu opetus sekä oppilaaksi oton menettelytapa tiivistetysti. Koulujen maantieteellinen sijainti on havainnollistettu taulukkoa seuraavassa karttakuvassa (kuva 4).

Taulukko 1. Tutkimuksessa mukana olevat peruskoulut

	Koulun nimi	Luokka-asteet	Erityispiirteet	Vieraat kielet	Oppilaaksioton perusteet
Helsingin kaupungin peruskoulut	Botby grundskolan	1-9.	Ruotsinkielinen opetus, erityisluokkaopetus	A1-suomi, A2-englanti, A2-saksa, B2-ranska, B2-saksa, B2-englanti	Ensisijainen oppilaaksiotto oman koulupiirin alueelta: lapset joiden äidinkieli on ruotsi.
	Itä-Helsingin musiikkikoulu (Porolahden peruskoulu)	1-9.	Musiikkipainotteinen koulu, jonka painopiste on klassisen musiikin opetuksessa. Toiminut vuodesta 2009 osana Porolahden peruskoulua.	A1-ruotsi, A1-englanti, A1-saksa, A2-englanti, A2-ranska, A2-saksa, B1-ruotsi, B1-englanti, B2-ranska, B2-saksa	Kuluun haetaan Itä-Helsingin musiikkiopiston järjestämän soveltuvuuskokeen kautta. Koe painottaa erityisesti motivaatiota ja perheen/lapsen aitoa kiinnostusta musiikkiin.
	Itäkeskuksen peruskoulu	1-9.	Itäisen Helsingin kielikoulu. Mahdollisuus 3. luokalta alkavaan kielikylpypainotukseen.	A1-englanti, A1-ranska, A1-saksa, A2-englanti, A2-ranska, A2-saksa, B1-ruotsi, B2-ranska, B2-saksa, B2-espanja, B2-venäjä	Painotettuun opetukseen hakeudutaan soveltuvuuskokeella. Muuten oppilaaksiotossa noudatetaan kaupungin ohjeistusta ja lähikouluperiaatetta.
	Kulosaaren ala-asteen koulu	1-6.	Mahdollisuus 1. luokalla alkavaan kaksikieliseen opetukseen suomi-englanti.	A1-englanti, A2-espanja, A2-ranska	Kaksikielisille luokille hakeudutaan soveltuvuuskokeella. Muuten oppilaaksiotossa noudatetaan kaupungin ohjeistusta ja lähikouluperiaatetta.
	Käpylän peruskoulu	1-9., lisäopetuksen 10.luokka	Erilyisluokkaopetus. Mahdollisuus hakeutua painotettuun opetukseen: luonto- ja tiedeopetus 7. luokalta, suomi-espanja opetus tai varhennettu espanja 1. luokalta	A1-englanti, A1-espanja, A2-espanja, A2-saksa, B1-ruotsi, B2-espanja, B2-saksa, B2-ranska	Painotettuun opetukseen hakeudutaan soveltuvuuskokeella. Muuten oppilaaksiotossa noudatetaan kaupungin ohjeistusta ja lähikouluperiaatetta.
	Myllypuron peruskoulu	1-9., lisäopetuksen 10.luokka	Mahdollisuus 1. ja 7. luokalta alkavaan kaksikieliseen opetukseen suomi-venäjä. Koulussa on viisi alueellista erityisluokkaa ja neljä valmistavan opetuksen ryhmää.	A1-englanti, A1-venäjä, A2-ruotsi, A2-englanti, A2-ranska, A2-venäjä, B1-ruotsi, B2-saksa, B2-ranska	Painotettuun opetukseen hakeudutaan soveltuvuuskokeella. Muuten oppilaaksiotossa noudatetaan kaupungin ohjeistusta ja lähikouluperiaatetta.
	Puotilan ala-aste	1-6.	Mahdollisuus hakea 1. luokalta alkavaa kielikylpyopetukseen suomi-ruotsi. Koulussa lisäksi alueellisia erityisluokkia.	A1-englanti, A2-ruotsi, A2-englanti, A2-saksa	Kielikylpyluokille otetaan ensisijaisesti päiväkodissa kielikylpytoimintaan osallistuneita, lähialueella asuvia lapsia. Muuten oppilaaksiotossa noudatetaan kaupungin ohjeistusta.
Yksityiset ja valtion peruskoulut	Helsingin eurooppalainen koulu	1-9. esiopetus ja lukio	Opetus jakaantuu kieliosastoihin (suomi, englanti, ranska). Koulussa noudatetaan pääosin Eurooppakoulujen koulujen rakennetta ja opetussuunnitelmia.	A1-englanti, A1-ranska, A1-saksa, A2-englanti, A2-ranska, A2-saksa, B2-espanja, B2-saksa, B2-ranska, B2-latina	Ensisijaisesti koulupaikan saavat oppilaat joilla on oikeus eurooppalaisen koulun koulupaikkaan. II kategorian oppilaaksi hakeudutaan kielitaitoa testaavalla soveltuvuuskokeella.
	Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	1-9. esiopetus ja lukio	Suomenkielisen opetuksen lisäksi ranskankielinen opetus, koulun järjestämä esiopetus, painotettu lukio.	A1-ranska, A2-englanti, B1-ruotsi, B2-saksa	Kouluun haetaan kielitaitoa testaavien soveltuvuuskokeiden kautta 1. luokalle. Kielitestin hyväksytysti läpäisseistä etusijalla ovat ne, joilla on jo sisaruksia koulussa. Loput vapaat paikat täytetään kielitestin mukaisessa järjestyksessä.
	Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu	1-9. esiopetus ja lukio	Yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan osana koulu vastaa opettajien perus- ja täydennyskoulutuksesta. Koulun järjestämä esiopetus, yleislinjan lukio.	A1-englanti, A1-ranska, A1-saksa, A2-ruotsi, A2-englanti, B1-ruotsi, B2-espanja, B2-saksa, B2-ranska, B2-venäjä	Ensisijainen oppilaaksiotto oman koulupiirin alueelta. Vapaiden paikkojen täyttämässä koulu soveltaa omaa valintaperiaatetta, jonka perustana on OPM:n koululle antava harjoittelukoulun erityistehtävä.

Kuva 4. Koulupiirijako ja tutkimuksen peruskoulut kartalla. Lähde: Helsingin karttapalvelu 2019

3.5. Yhteenveto

Väestöryhmien ja alueiden väliset sosiaaliset ja sosioekonomiset erot ovat kasvaneet Helsingissä. Myös koulujen oppimistuloksissa on havaittavissa merkittäviä eroja, joita voidaan ennustaa oppilasalueen sosioekonomisten muuttujien pohjalta. Hyvinvointivaltion periaatteiden mukaisesti eriarvoisuutta on pyritty hillitsemään erilaisin asunto-, sosiaali- ja koulutuspoliittisin ohjauskeinoin, muun muassa sosiaalisen sekoittamisen ja lähikouluperiaatteen avulla.

Kotitalouksien muuttopäätökset ja vanhempien tekemät kouluvalinnat kuitenkin kasvattavat osaltaan asuinalueiden ja koulujen eriarvoisuutta. Ne ovat myös vanhempien keino moderoida lapsiinsa kohdistuvia alue- ja kouluvaikutuksia. Muuttovirrat ja kouluvalinnat suuntaavat yleensä pois rauhattomiksi koetuilta alueilta, kohti hyväosaisempia tai miellyttäväksi koettuja alueita. Nimenomaan keskiluokka on sekä muuttopäätösten että kouluvalintojen suhteen aktiivisin toimija.

Myllypuro on aluevaikutusten ja kouluvalintojen näkökulmasta mielenkiintoinen tutkimusalue: alueellisen eriytymisen ja aluevaikutusten kysymykset koskettavat Myllypuroa sen asukaspohjan rakenteen ja negatiivisen leimautumisen vuoksi. Kontrasti 2000-luvulla rakennetun Puu-Myllypuron puutaloalueen ja Myllypuron imagoa hallitsevan 60-luvun kerrostaloalueen välillä on voimakas. Myös alueiden asukaspohjat poikkeavat toisistaan. Kuitenkin molemmat alueet kuuluvat samaan oppilasalueeseen eli Myllypuron peruskoulun koulupiiriin. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoinen kysymys on, kuinka täydennysrakennusalueelle muuttaneiden lapsiperheiden kouluvalinnat suuntautuvat ja onko vanhemman olettaus naapuruston aluevaikutuksista ollut tätä päätöstä ohjaava tekijä.

4. TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

4.1. Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimuksen innoittajana toimii halu ymmärtää kaupunkilaisten subjektiivista tapaa hahmottaa heitä ympäröivää kaupunkitilaa ja siinä esiintyviä ilmiöitä. Kysymys oletettujen aluevaikutusten merkityksestä nousee keskeisimmäksi teemaksi. Työ pyrkii selvittämään, voiko yksilön subjektiivinen käsitys aluevaikutuksista tosiasiallisesti ohjata lapsiperheiden muuttoliikettä. Mikäli perheet eivät olettaisi asuinalueella tai koululla olevan vaikutusta, eivät he kokisi tarvetta tai painetta väistää lähikoulua tai muuttaa tietylle asuinalueelle.

Oletettujen alue- ja kouluvaikutusten käsitteeseen kulminoituu kompleksinen yhteiskunnallisten ja aluetieteellisten ilmiöiden ja prosessien kudelma, jossa vanhempien tunneperusteisesti tekemät valinnat muokkaavat todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin itse käsillä oleva ilmiö. Toisin sanoen olettamusten perusteella tehdyt kouluvalinnat tekevät todeksi alkuperäistä ilmiötä ja koulujen eriarvoistuminen kiihtyy.

Tutkimuksen keskiössä olevien ilmiöiden moniulotteisuuden vuoksi työ ei keskity ainoastaan selvittämään Puu-Myllypuroon muuttaneiden perheiden kouluvalintoja, vaan selvittää, missä kontekstissa nämä valinnat tehdään. Toisin sanoen tutkimus pyrkii luomaan kokonaisvaltaisen kuvan Puu-Myllypuron asukasprofiilista ja asukkaiden alueellisesta identiteetistä.

Tutkimuksen ensimmäinen tavoite on selvittää, minkälaisia asukkaita Puu-Myllypuroon on muuttanut. Mielenkiinto kohdistuu erityisesti siihen, mitkä ovat olleet alueelle asettuneiden lapsiperheiden kohdalla muuttoa puoltaneet tekijät. Tarkoitus on tutkia Puu-Myllypuron asukasprofiilin muodostumiseen vaikuttaneita tekijöitä ja havaintojen perusteella arvioida, heijastuvatko oletukset koulun ja asuinalueen mahdollisista aluevaikutuksista lapsiperheiden muuttopäätöksiin ja edelleen lasten koulupolkujen muodostumiseen.

Kouluvalinta sekä oman lähikoulun suosiminen tai sen väistäminen ovat työn kannalta keskeisessä roolissa. Tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää, kuinka Puu-Myllypuron alueelle muuttaneiden lapsiperheiden kouluvalinnat suuntautuvat. Aiempien tutkimustulosten valossa voidaan olettaa, että uuteen asutokantaan asettuvat perheet eivät välttämättä valitse lapsen kouluksi oppilasalueen mukaista Myllypuron

peruskoulua. Tavoitteena on selvittää, kuinka tutkimusalueelle muuttaneiden peruskouluikäisten lasten koulupolut muodostuvat ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lähikoulun valintaan tai sen väistämiseen.

4.2. Tutkimuskysymys

Tutkimuksella on kaksi päätavoitetta, joten myös tutkimuskysymys on kaksiosainen:

- I.** Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Puu-Myllypurossa asuvien kotitalouksien päätökseen muuttaa alueelle?
- II.** Kuinka Puu-Myllypuroon muuttaneiden perheiden peruskouluikäisten lasten kouluvalinnat suuntautuvat? Mitkä ovat tärkeimmät lähikoulun valintaan tai sen väistämiseen johtaneet tekijät?

5. AINEISTO JA MENETELMÄT

5.1. Menetelmät ja menetelmän valinta

Maantieteellisessä tutkimuksessa on luonnollista lähestyä tutkimusongelmaa alueellisesta näkökulmasta. Myös tässä kaupunkimaantieteen opinnäytetyössä tutkittavia teemoja lähdetään tarkastelemaan alueellisena ilmiönä yhden esimerkkialueen kautta. Metodiksi valikoitui näin ollen tapaustutkimus.

Tapaustutkimus sopii hyvin käsillä olevaan opinnäytetyöhön, sillä kyseiselle metodille ja maantieteelle tieteenalana on yhteistä holistinen, kokonaisuudesta lähtevä lähestymistapa sekä pyrkimys selittää ja ymmärtää yksittäisiä tapauksia omassa ainutlaatuisessa kontekstissaan. Tapaustutkimus ei pyri yleistettävyyteen eli siihen, että tulokset kuvaisivat kaikkia täydennysrakentamisen alueita ja näille alueille muuttaneiden perheiden valintoja. Sen sijaan tavoitteena on ymmärtää ja tulkita syvällisesti yksittäisten perheiden muuttopäätökseen ja kouluvalintaan vaikuttaneita tekijöitä näiden erityisessä kontekstissa. Vastauksia tutkimuskysymyksiin ei siis haeta yleistettävyyden kautta, vaan intensiivisten, kontekstisidonnaisten tapaushavaintojen avulla.

Tutkimuksen kohdejoukko on tapaustutkimuksessa valittu tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotantaa käyttäen. Näin ollen aineisto on pikemminkin näyte kuin otos, ja sitä tulee käsitellä ja tulkita sen mukaisesti. Tässä työssä aineistona on laadullinen haastatteluaineisto, ja haastattelujen kohderyhmänä ovat Puu-Mylypuron alueella asuvien lapsiperheiden vanhemmat. Aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa, joissa tapaustutkimukselle tyypilliseen tapaan tutkijan omat havainnot ja keskustelut ovat tärkein tiedonkeruun instrumentti.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin avointa teemahaastattelua. Avoin haastattelu sopii tähän tapaustutkimukseen, sillä se mahdollistaa joustavuuden ja sen, että tutkija voi tarvittaessa muokata tutkimussuunnitelmaa olosuhteiden mukaisesti. Haastattelurunkoa ja haastattelutilanteita suunniteltaessa haluttiin ottaa huomioon, että liiallinen kysymysten strukturointi tai tiukka aikataulu saattaisivat rajoittaa menetelmän toimivuutta nimenomaan uusien aiheiden esiin nousemisen kannalta.

Haastattelutilanteista pyrittiin luomaan mahdollisimman luontevia, joten kysymyksenasettelu jätettiin melko avoimeksi ja haastattelurunko toimi ainoastaan

keskustelua eteenpäin vievänä punaisena lankana. Haastattelurunko löytyy tutkimuksen liitteistä (LIITE X).

Menetelmän haasteet

Menetelmään liittyy tiettyjä haasteita, jotka tutkijan on ensinnäkin tunnistettava tutkimussuunnitelmaa laadittaessa ja toisaalta huomioitava aineiston analysointivaiheessa. Tapaustutkimus metodisena lähestymistapana mahdollistaa idiografisen toimintamallin ja induktiivisen analyysin, mutta nämä molemmat voivat olla huolimattomalle tutkijalle sudenkuoppia. Idiografisen, yksittäisiä tapauksia ainutkertaisessa kontekstissaan ymmärtävä lähestymistavan ansiosta tutkimus on luonteeltaan joustava, eli tutkijan tulee muokata tutkimussuunnitelmaa siihen suuntaan mihin juuri tämä case sitä johdattaa. Tämä vaatii tutkijalta tarkkaavaisuutta, sopeutumiskykyä ja rohkeutta päästää irti alkuperäisistä suunnitelmista, mikäli se todetaan joltain osin toimimattomaksi. Induktiivinen analyysi puolestaan mahdollistaa aineiston rikkaan kuvailun, mutta haastattelujen monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu vaatii tutkijalta runsaasti aikaa ja paneutumista.

Laadullisia haastatteluja tehdessä tutkija on itse tiedonkeruun tärkein instrumentti. Siksi hänen tulee olla tietoinen omasta asemastaan ja roolistaan. Tutkijan ominaisuudet saattavat vaikuttaa paitsi haastattelutilanteen etenemiseen, myös siihen, kuinka helppoa tai vaikeaa aineiston keruu ylipäättään on. Ulkoiset ominaisuudet - kuten sukupuoli, ikä, ihonväri tai yleinen olemus – sekä kommunikointiin vaikuttavat kyvyt kuten kielitaito, voivat olennaisesti vaikuttaa siihen, kuka avaa tutkijalle ovensa ja suostuu tämän haastateltavaksi. Toisaalta tutkijan oma arvomaailma voi objektiivisuuden pyrkimyksenkin läpi heijastua siihen, kuinka hän reagoi haastattelutilanteissa ilmeneviin yllättäviin käänteisiin.

Subjektiivisuuden riskiä ei voi laadullisessa tutkimuksessa täysin minimoida, eikä se myöskään ole sen tavoite. Täydelliseen objektiivisuuteen pyrkimisen sijaan tutkijan tulee olla tietoinen omasta roolistaan ja tunnistaa oma kädenjälkensä sekä tutkimussuunnitelmaa laadittaessa, haastatteluihin valmistautumisessa sekä analyysia tehdessä. Näin subjektiivisuuden riski ei heijastu tutkimuksen tuloksiin eikä tutkijan oma arvomaailma ohjaile tai väritä tuloksia suuntaan tai toiseen.

Tätä tutkimusta tehdessä tutkijan aseman hahmottaminen tarkoitti sitä, että työn tekijä tiedosti oman olemuksensa ja sen merkityksen aineiston keruun kannalta. Yhteiskuntaan integroitunut, suomenkielistä nimeä kantava nuori nainen saa oletettavasti melko avoimen vastaanoton kohderyhmän eli Puu-Myllypurossa asuvien vanhempien keskuudessa. Se, että haastattelut pystytään tekemään haastateltavien omalla äidinkielellä, minimoi ilmaisuun ja tulkintaan liittyviä väärinymmärryksiä.

Tässä tutkimuksessa asetelma haastattelijan ja haastateltavan välillä on todennäköisesti melko tasa-arvoinen. Se, että tutkija ja haastateltava elävät niin sanotusti samassa todellisuudessa – ovat saman maan kansalaisia, ovat täysi- ja työikäisiä, ovat samankaltaisessa sosiaalisessa ja ekonomisessa asemassa – helpottaa ymmärryksen ja luottamuksen rakentamista ja säilyttämistä tutkimustilanteessa. Riski sille, ettei haastateltava ymmärrä mitä haastattelija kysyy tai haastattelija tulkitsee haastateltavan sanoja ja eleitä väärin, on tasa-arvoisessa haastatteluasetelmassa verrattain vähäinen.

5.2. Tutkimusotos ja aineiston kerääminen

Tutkimuksen ja haastattelujen kohderyhmäksi määritettiin Puu-Myllypuron alueella asuvat peruskouluikäisten lasten vanhemmat. Haastateltavat löydettiin sekä Myllykylän sosiaalisessa mediassa toimivan ryhmän kautta lähetetyn haastattelukutsun että alueella postilaatikoihin jaettujen kirjallisten haastattelukutsujen avulla (LIITE X). Haastateltavat ottivat itse yhteyttä tutkijaan kutsun nähtyään eli ilmaisivat näin kiinnostuksensa ja vapaaehtoisuutensa osallistua tutkimuksen tekoon.

Otoksen perustuminen vapaaehtoisuuteen ja haastateltavien oma-aloitteisuuteen on hyvä panna merkille. Oletettavasti tutkimukseen on hakeutunut sellaisia henkilöitä, joilla on Puu-Myllypurossa asumisesta ja tutkimuksen teemoihin liittyvistä ilmiöistä mielipide ja halu jakaa omat näkemyksensä alueen kehittämiseksi. Otos ei siis välttämättä ole kaikkia alueen vanhempia edustava, ja tämä havainto on melko luonnollinen ottaen huomioon käytetyn metodisen lähestymistavan eli tapaustutkimuksen luonteen. Otos ei pyrikään mahdollisimman hyvään edustavuuteen ja yleistettävyyteen, vaan tutkimuksessa on kiinnostuttu nimenomaan niistä vanhemmista, joilla on halu jakaa näkemyksensä ja kokemuksensa tutkittaviin teemoihin liittyen. Oletettavaa on, että tutkimukseen mukaan lähtevät vanhemmat ovat myös muissa asiayhteyksissä kiinnostuneita keskustelemaan asuinpaikan ja koulun valintaan liittyvistä tekijöistä ja

voivat näin ollen olla ns. mielipidevaikuttajia, jotka näyttelevät omaa pientä mutta merkityksellistä rooliaan kouluvalintailmiön synnyssä.

Aineisto kerättiin marraskuussa 2017. Haastattelut tehtiin pääasiassa joko haastateltavien kotona tai Myllykylän kylätalon tiloissa. Yksi haastattelu suoritettiin yliopiston tiloissa. Vanhemmat osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti ja heille kerrottiin etukäteen tutkimuksen tavoitteista ja taustoista. Haastattelun alussa muistutettiin, että tulokset julkaistaan nimettöminä eikä niistä voi päätellä yhden haastateltavan henkilökohtaisia vastauksia. Lisäksi haastateltavalla oli halutessaan mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta johonkin kysymykseen. Haastatteluiden kesto vaihteli 50 minuutista puoleentoista tuntiin, suurimman osan haastatteluista kestäessä noin tunnin verran. Kaikki haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella.

Kuten edellisessä kappaleessa arvioitiin, oli asetelma haastattelijan ja haastateltavan välillä kaikissa haastatteluissa melko tasa-arvoinen. Suuria kulttuuriin, ikään tai koulutustasoon liittyviä eroja ei ollut. Käsitteisiin liittyviä väärinymmärryksiä ei ilmennyt, mikä varmistettiin vielä sillä, että haastattelija avasi kaikki tieteelliset termit selkokielellä. Haastattelutilanteet olivat luontevia ja niissä saavutettiin tapaustutkimukselle tärkeä luottamuksellinen ilmapiiri.

Alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa haastattelujen oli tarkoitus olla hieman enemmän strukturoituja. Tutkija oli suunnitellut esittävänsä kaikille haastateltaville suurin piirtein samat kysymykset samalla tavoin muotoiltuna. Jo toisessa haastattelussa kävi kuitenkin selväksi, että tapauskohtaiset erot haastateltavien välillä voivat olla niin suuria, ettei identtisten kysymysten esittäminen palvele tutkimuksen päämäärää. Valitulle metodiselle lähestymistavalle tyypillisesti tutkija antoikin tutkimuksen kehittyä siihen suuntaan, johon haastatteluissa esiin nousseet havainnot sitä johdattivat. Käytännössä tämä tarkoitti luopumista alkuperäisistä haastattelukysymyksistä eli sitä, että haastattelut toteutettiin puolistrukturoidun etenemistavan sijaan avoimina teemahaastatteluina.

5.3. Aineiston kuvaus

Haastatteluja tehtiin yhteensä kymmenen kappaletta. Aineiston taustamuuttujat on esitelty taulukossa X.

Haastattelun numero	H1	H2	H3	H4	H5
Asumisaika alueella	Yli 5 vuotta	3-5 vuotta	3-5 vuotta	Yli 5 vuotta	1-2 vuotta
Asumismuoto	Hitas	Hitas	Hitas	Omakotitalo	Omakotitalo
Lasten lukumäärä	2	2	3	3	1
Haastattelun numero	H6	H7	H8	H9	H10
Asumisaika alueella	3-5 vuotta	3-5 vuotta	1-2 vuotta	1-2 vuotta	1-2 vuotta
Asumismuoto	Hitas	Hitas	Hitas	Kaupungin vuokra	Kaupungin vuokra
Lasten lukumäärä	2	2	2	2	1

Vaikka haastateltavat valikoituivat mukaan vapaaehtoisuuden perusteella eikä tapauksia ole kovin runsaasti, on haastattelujen tuloksena kerätty näyte kiitettävän monipuolinen. Mukana on sekä omistus-, vuokra- että Hitas-asukkaita. Kaksi haastateltavista oli miehiä ja kahdeksan naisia. Perheiden muoto vaihteli ydinperheestä (6kpl) uusperheeseen (3kpl) sekä yksinhuoltajaan (1kpl). Osa haastateltavista oli muuttanut alueelle jo vuoden 2010 aikaan eli alueen vasta rakentuessa, osa vasta viime vuosien aikana. Tyypillisimmin haastateltavien perheessä oli kaksi lasta, joista toinen oli peruskouluikäinen ja toinen esikoulu- tai päiväkotikäisessä.

Tässä tapaustutkimuksessa ei ole olennaista rakentaa vertailuasetelmaa erilaisten vastaajatyyppeiden välille, vaan saada tarkasteltavasta ilmiöstä riittävän monipuolinen kokonaiskuva. Pientä aineistoa hyödyntävässä tutkimuksessa sisäinen vertailu esimerkiksi omistus- ja vuokra-asukkaiden kesken ei muutenkaan olisi järkevää, sillä virhepäätelmien tekeminen ja liiallisen yleistämisen riski kasvaisi turhan suureksi.

6. ANALYYSI, 1. VAIHE

Kuten menetelmäosuudessa todettiin, tässä tapaustutkimuksessa teorian ja hypoteesien testaaminen on vähemmän tärkeää kuin aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Analyysin tarkoituksena on luoda mahdollisimman rikas kuva tutkittavasta ilmiöstä selittäen ja ymmärtäen sitä juuri tämän tapauksen ainutkertaisessa kontekstissa.

Koska aineiston monipuolinen ja rikas kuvaus on case-tutkimuksessa tärkeää, on analyysi tehty kahdessa osassa. Ensimmäisessä vaiheessa kuvaillaan kattavasti haastattelujen antia käyttäen runsaasti haastattelusiteerauksia. Analyysin toisessa vaiheessa esitellään aineistosta esiin nousevat yksityiskohtaisemmat huomiot. Ensimmäinen osa pyrkii olemaan hyvin objektiivinen ja ainoastaan ryhmittelee esiin nousseita huomioita, toisessa osassa puolestaan tehdään johtopäätöksiä havaintojen perusteella.

Analyysin pohjatyönä tutkija kävi läpi kaikki haastattelut litteroiden ne tekstimuotoon. Ensimmäisen läpikäynnin ja haastatteluista esiin nousseiden aiheiden pohjalta muodostettiin aineiston alateemat. Tämän ensimmäisen luokittelun tulokset on yksinkertaistettu taulukkoon 1. Taulukossa kuvataan aineiston kattavuutta teemoittain Eskolaa (2010) mukaillen. Pystysarakkeissa esitellään teemojen maininnat haastatteluissa, vaakariveillä yksittäisissä haastatteluissa ilmenneet teemat. Taulukko kuvaa teemojen mainintoja ja siten kyseisen haastattelun merkittävyyttä tutkimuskysymysten kannalta. Merkintä ei kerro maininnan laadusta, joten sen pohjalta ei voi päätellä esimerkiksi sitä, onko haastateltava suhtautuminen aiheeseen positiivinen vai negatiivinen.

	1. Asuinalueen valintaan vaikuttaneet tekijät	2. Mielikuvat Myllypurosta ennen alueelle muuttoa	3. Arki alueella	4. Lasten koulunkäynti ja kouluvalinta	5. Alueen kehityskohdat ja näköymä tulevast
H1	++	+++	++	+++	++
H2	+++	++	++	++	++
H3	+++	++	++	+++	++
H4	++	++	+++	++	+++
H5	+	+++	++	+++	++
H6	++	+++	++	+	++
H7	++	++	++	++	++
H8	+++	++	+++	+++	+++
H9	++	+++	+++	+++	++
H10	+	++	++	++	++

Alateemojen muodostuksen jälkeen aineisto käytiin uudelleen läpi vuorotellen kunkin teeman näkökulmasta. Esiin nousseet havainnot ryhmiteltiin vielä lopuksi yksityiskohtaisempien alaotsikoiden alle.

Jo haastateltavien kontaktointivaiheessa kävi ilmi, että osa asukkaista käyttää mieluummin alueesta nimitystä ”Myllykylä” Puu-Myllypuron sijaan. Haastatteluissa tarkentui, että alueella muuttamisen ajankohta ja asunnon omistusmuoto vaikuttivat osaltaan siihen, mille alueelle haastateltava on kokenut muuttaneensa. Havaittavissa oli, että Myllykylästä puhuvat enimmäkseen yhtiömuotoisissa asunnoissa asuvat sekä ne, jotka olivat muuttaneet alueelle sen ollessa jo pidemmälle rakentunut. Omakotitontin tonttiarvonnassa saanut ja sitä kautta alueelle varhaisessa vaiheessa päätynyt haastateltava taas toi ilmi Myllykylä-nimityksen teennäisen tunnun.

”Silloin kun muutettiin niin ei silloin puhuttu Myllykylästä vaan Myllypurosta, et se Myllykylä on tullut sit joskus myöhemmin. – mulle on pelkästään vaan Myllypuro ja kaikki muu tuntuu vähän vaikeelta.” –H4

Haastattelujen aikana alueesta puhuttiin pääsääntöisesti Myllykylänä, mutta yksioikoisuuden vuoksi tulosten läpikäynnissä käytetään kyseistä nimitystä ainoastaan silloin, kun se nousee haastateltavan sitaateissa esille. Muussa tapauksessa aluetta nimitetään muun tutkimuksen linjan mukaisesti Puu-Myllypuroksi.

Seuraavissa kappaleissa käydään läpi analyysin ensimmäisen osan tulokset.

6.1 Asuinalueen valintaan vaikuttaneet tekijät

Haastatteluissa lähdettiin liikkeelle tiedustelemalla haastateltavalta, kuinka hän perheineen on aikanaan Puu-Myllypuroon päätynyt, oliko alue ennestään tuttu ja mitkä tekijät vaikuttivat voimakkaimmin muuttopäätökseen. Alueelle päätyminen taustat jakoivat haastateltavat selvästi kahteen ryhmään. Hieman alle puolille (4/10) Myllypuro oli ennestään tuttu alue, ja kaksi vastaajista kertoi seuranneensa nykyisen asuinalueen rakentumista jo varhain kaupungin tiedotuskanavien kautta. Yksi vastaaja oli asunut alueella lapsuutensa ja nuoruutensa. Suurin osa kuitenkin kuvaili, että Myllypuro oli heille melko tuntematonta seutua, eivätkä he välttämättä olleet kuvitelleet koskaan muuttavansa itäisen Helsingin alueelle. Useampi mainitsi termin ”sattuma” ja puhui siitä, kuinka Puu-Myllypuroon päätyminen oli hieman yllätys.

"Todella suuren sattuman kautta mentiin Myllykylään, et ei oltu koskaan kuultukaan alueesta -- Oltiin pidempään etsitty puolivillasesti asuntoa ja sit muutettiin sitä kipurajaa (keskustaetäisyydestä) kahdeksasta kymmeneen kilometriin. No sitten mentiin katsomaan yhtä asuntoa ja kyllä me siis ollaan ihan hyvin viihdytty" –H2

"Ei sinänsä ollu mitään aluetta vastaan, mut ei oltu silti ajateltu että muutettais Myllypuroon." –H8

Se, että Myllypuroon muuttaminen tuntui haastateltavasta itsestäänkin yllättävältä, liittyi alueen ennalta tuntemattomuuteen. Mikäli vastaajilla ei ollut sidoksia tai kontakteja - esimerkiksi harrastusta tai ystäviä - Myllypurossa, ei hän ollut asumisratkaisuja tehdessään ollut aiemmin pitänyt aluetta potentiaalisena asuinalueena. Näistä vastaajista moni käytti ilmaisua alueen "löytymisestä" ja kuvasivat sitä, kuinka olivat löydöstään hyvin positiivisesti yllättyneitä.

"Meillä kävi niin et meidän pojan harrastus vaihtui Arabiasta tohon Siilitien metroasemalle. Ja mä aloin sit ajaa tuota väliä missä 550 kulkee, säännöllisesti monta kertaa viikossa. Ja jossain kohdalla kun tultiin sieltä harrastuksesta pois niin huomattiin, että tuolta pilkottaa jotain. Sit me ajettiin nimenomaan tähän, ja mun poika vaan sanoi et muutetaan tähän asumaan. Samana iltana laitoin mun siskolle että oletteko käyneet tuolla. Olikohan se sit seuraava sunnuntai kun he olivat käyneet katsomassa yhtä taloa ja ihastuivat siihen" –H8

Sijainnin ja käytössä olevien resurssien kompromissi

Muuttopäätöksen syistä keskusteltaessa kaikissa haastatteluissa nousi tavalla tai toisella esiin se, että nykyisellä asuinalueella ja asunnossa yhdistyi useampi vastaajan arvostamista ominaisuuksista. Tärkeimmät Puu-Myllypuroon muuttoa puoltaneet tekijät olivat alueen hyvä sijainti, toimivat liikenneyhteydet, kohtuullinen hinta-laatusuhde sekä perheen elämäntilanteeseen sopiva miljöö. Ääneen sanomattomana oleellisena tekijänä muuttoon oli vaikuttanut myös se, että alueella valmistui tai vapautui asuntoja juuri sillä hetkellä, kun vastaajat olivat etsimässä uutta kotia.

Asuntomarkkinoiden näkökulmasta Puu-Myllypuroa kuvattiin ainutlaatuiseksi alueeksi Helsingin sisällä. Vastaavanlaista naapurustoa saman välimatkan päässä keskustasta ja samassa hintaluokissa ei vastaajien mukaan ollut asunnon etsintävaiheessa ollut löytynyt.

"Tuttavatkin ihmetteli että harva ihminen saa asunnon tuohon hintaan Kehä ykkösen tältä puolelta". –H3

"Aika paljon halvempaa kun noi muut alueet joilla lapsiperheet nyt voisi asua" –H5

"Tämän kokoista tonttia olis ollut vaikea löytää Kehän sisäpuolelta -- Mitä enemmän tilaa tarvittiin, sitä idemmäs menttiin" –H4

Asuinalueen absoluuttinen ja suhteellinen sijainti Helsingissä sai haastatteluissa runsaimmin mainintoja muuttoa puoltaneena tekijänä. Sijainnin roolin nosti selkeästi esille yhdeksän kymmenestä vastaajasta. Absoluuttisella sijainnilla tarkoitettiin keskustaetäisyyttä mitattuna linnuntietä Helsingin keskustasta ja suhteellisella sijainnilla alueen sijoittumista suhteessa ympäröiviin alueisiin ja liikenneverkkoon. Myllypuron kuvattiin olevan keskeisellä paikalla, josta keskustan lisäksi sekä kaupungin länsi- että itäosat ovat hyvin saavutettavissa. Kaikille vastaajille oli tärkeää muuttaa nimenomaan sellaiselle alueelle, jolta käsin liikkuminen sekä yksityisautoa, julkista liikennettä että kevyen liikenteen väyliä hyödyntämällä on helppoa järjestää. Muutama vastaaja toi esiin sen, että Myllypuro ei ollut "liian idässä". Etenkin alueen jääminen Kehätien kaupungin puolelle puhui heidän silmissään sen puolesta, että alue on enemmän kallellaan keskustaan kuin itään. Näin ollen näiden vastaajien oli helpompi mukautua ajatukseen alueelle muuttamisesta, vaikka eivät aikaisemmin olisi uskoneet Itä-Helsinkiin päätyvänsä.

Myös sijaintiin kytkeytyvät sosiaaliset suhteet nousivat esiin tekijöinä, jotka olivat useamman vastaajan kohdalla vaikuttaneet muuttopäätökseen. Neljä toi esiin sen, että lapsiperheen arjessa tärkeät sosiaaliset kontaktit, kuten omat vanhemmat tai sisarukset, olivat Myllypurosta käsin helposti tavoitettavissa. Kahdella asui sukulaisia jo valmiiksi lähialueella ja kaksi kertoi sukulaisten hakeutuneen tietoisesti asumaan samaan aikaan samalle alueelle.

"Oon ite täällä alueella syntynyt ja 19-vuotiaaksi asti asunut tuolla vanhemmalla puolella. Sitten kun muutin pois niin ajattelin, etten ikinä tänne enää muuta. Mut tänne sit kuitenkin hakeuduttiin ex-puolison kanssa kun esikoinen syntyi. Mun sisko oli tänne myös paluumuuttanut perheensä kanssa ja oli muuta sellasta verkostoa." –H9

"Tällä alueella on varmasti paljon kytköksiä, et sukulaisia ja ystäviä jotka on vaan päättäneet päätyä samalle alueelle" –H8

Muutama haastateltava piti nykyistä asuinalueetta hieman kalliina ja muutama olisi halunnut mahdollisesti isommankin asunnon, mutta totesi, että muutto on aina kompromissien kanssa tasapainoilua. Muuttoa puoltavassa vaakakupissa painoi näillä vastaajilla esimerkiksi asuntojen uutuus ja sen myötä niiden oletettu hyvä laatu sekä asuinympäristön koettu viehättävyys.

"Talon pitää olla terve jos siihen muutetaan, joten uusi olisi silloin turvallisempi ratkaisu -- se Hitas joka varattiin oli kallion päällä, ja ne tehtiin sisätiloissa ne palikat valmiiksi ja tuotiin paikalle.. Meille oli tällaiset jutut tosi tärkeitä. Et siinä paljon tingittiin neliöistä ja edelleen koetaan että asuminen on aika kallista muun muassa tän tontinvuokran takia, mutta vaakakupissa on se, että tämä todennäköisesti on nyt hyvinvoiva talo" –H7

Asuinalueeseen sitoutuminen

Puolissa haastatteluista nousi selvästi esiin se, että alueelle muuton taustalla oli ajatus nimenomaan pitkäaikaisen asuinpaikan etsimisestä ja hakeutumisesta alueelle, joka on lapsien kasvuympäristönä toimiva. Lopuissa haastatteluista motiivi ei tullut niin suoraan mainituksi, joten on mahdollista, että lapsiystävällisyys oli muuttoa puoltava syy useammankin vastaajan kohdalla.

Ne haastateltavat, joiden kanssa alueen lapsiystävällisyys nousi puheeksi, kuvasivat jo asuntoa etsiessään rajanneensa haun sellaisille alueille, josta käsin lasten olisi tulevaisuudessa sujuvaa käydä päiväkodissa ja koulussa.

"Kyllähän se koulu määrittää sitä että minne siitä haluaa lähteä (muuttaa muualle), että lapsien kanssa on kiinni siinä alueessa paljon pidemmän aikaa" –H2

"Ennen kun muutettiin tänne niin vanhempi lapsi oli joutunut jo muuttamaan useaan kertaan, ja nyt haluttiin että pysyy tässä se elämä" –H7

Haastateltavilta tiedusteltiin, voisiko he kuvitella asuvansa alueella lähitulevaisuudessa. Kahdeksan kymmenestä ei ollut miettinyt asiaa sen tarkemmin, mikä kielii siitä, ettei

muutto muualle ole ajankohtainen niin pitkään kuin elämäntilanne säilyy nykyisen kaltaisena. Yksi vastaaja mainitsi puolisonsa kanssa pohdiskelleensa alueelta poismuuttoa, mutta lapset olivat vastustaneet ajatusta voimakkaasti.

6.2 Mielikuvat Myllypurosta ennen alueelle muuttoa

Haastattelun toisessa vaiheessa haastateltavilta tiedusteltiin, millainen mielikuva heillä oli ollut Myllypurosta ennen alueelle muuttoa.

Luonnollisesti ne neljä vastaajaa, jotka jo alussa mainitsivat tunteneensa Myllypuron alueena entuudestaan, kuvasivat mielikuviansa olleen monipuolisempia kuin ne haastateltavat, joille alue oli enemmän tai vähemmän tuntematon. Muutamat eivät osanneet eritellä nimenomaan Myllypuroa koskevia mielikuviaan, vaan kuvasivat mieltäneensä alueen vain laajempaan ”Itä-Helsingin kategoriaan”.

Kaikkien kymmenen haastateltavan vastaukset olivat kuitenkin yhteneviä sen suhteen, että muuttoa edeltäneiden mielikuvien todettiin olleen ainakin jossain määrin negatiivisia.

Ennakkoluulot ja mielikuvien muuttuminen

Vastaajien varhaisia mielikuvissa toistuvat elementit olivat 60-luvun kerrostaloalue ja metroaseman ympäristö, Liikuntamyly ja sen liepeillä kiemurteleva leipäjono sekä vanha ostoskeskus. Nämä olivat monille ainoat paikat, jotka he olivat osanneet ennen alueelle muuttoa Myllypuroon yhdistää. Alueen mieltäminen osaksi Itä-Helsinkiä yhdistyi useamman mielessä sosiaaliin ongelmiin ja rauhattomuuteen.

”Tää oli mun mielessä vaan itää, ei ollut sen tarkempaa ajatusta siitä et mitä se tarkoitti, mutta ei se mitään positiivista kyl ollut” –H10

”Oon ollut töissä siellä (asemanseudulla) päin, ja siitä sit joskus käytiin siinä vanhalla ostarilla syömässä. Niin silloin oli jotenkin vielä ihan kauhulla et en ikinä täällä haluais asua” –H6

Kaksi vastaajaa kertoi tunteneensa alueen lähinnä Alakiventien ympäristöongelmien kautta. ”Jätämäen” kaiku kummitteli heidän mielessään vielä muuttopäätöstä tehdessä, mutta toisaalta kyseiset henkilöt olivat myös seuranneet kaupungin toimia ongelman korjaamiseksi ja luottivat siihen, ettei vastaavaa ongelmaa voi ilmetä enää uudestaan samalla alueella.

"Olihan se yks sellainen mietinnän paikka kun mä tiesin ton jätemäen historian aika tarkkaan. Siltikin siellä vaakakupissa oli luotto siihen että ne, jotka on hoitanut sen, niin on tehneet sen hyvin, että uskallan ostaa asunnon siitä vierestä" –H3

Positiiviset mielikuvat liittyivät alueen monipuolisiin liikuntamahdollisuuksiin ja luonnonläheisyyteen.

"No sit tiesin että täällä on paljon noita liikunta-alan kohteita. Liikkamylly, Pallomylly ja sellaista" –H10

Useat haastateltavat järkeilivät itsekkin ennakkoluulojensa ja alueeseen liittyneiden epäluulojensa selittyneen sillä, että he eivät olleet itse liikkuneet Myllypurossa ennen alueelle muuttoa. Varhaisien mielikuvien ohella haastatteluissa käytiinkin läpi sitä, kuinka haastateltavien mielikuvat olivat muuttuneet alueelle muuton jälkeen. Kaikki vastaajat kertoivat mielikuviansa olevan nyt positiivisempia ja todenmukaisempia kuin ennen.

Mielikuvien muuttumista ja ennakkoluulojen paikkansapitämättömyyttä käytiin useammassa haastatteluissa läpi käyttäen esimerkkeinä sukulaisten ja ystävien reaktioita. Vastaajat kuvasivat tilanteita, joissa etukäteen muuttopäätöstä arvostelleet tai vähintään hämmästelleet tuttavat olivat alueella vierailun jälkeen todenneet epäluulonsa vääriksi.

"Meillä lapsen toiset isovanhemmat oli ihan järkyttyneitä että muutetaan Myllypuroon, et ihan kauheeta, että mitä se on... Ja kun he ekan kerran toivat lapsen tänne niin olivat et miten täällä nyt tällasta on. Täähän on ihan tavallinen alue, että se vaan pitää käydä kattomassa ja fiilistelemässä" –H5

"Kyllä jotkut ystävät hämmästelee sitä että asutaan Myllypurossa. Et mulla oli yks ystäväperhe joka etsi isompaa asuntoa, he päättivät jo että Myllypuro ei oo vaihtoehto, mutta lopulta he muuttivat kuitenkin tänne. Et on sellaisia jotka on pyörtäneet puheensa, että tänne onkin ihan hyvä tulla." –H9

Monet haastateltavat huomauttivat, että mielikuvien muuttumisen taustalla oli alueeseen tutustumisen lisäksi kuitenkin myös todelliset muutokset. Näillä muutoksilla viitattiin alueella tehtyihin kunnostus- ja uudistustoimenpiteisiin, kuten metroaseman

peruskorjaukseen ja ostoskeskuksen täydelliseen uusimiseen. Etenkin haastateltava, joka oli asunut alueella lapsuutensa ja nuoruutensa, sanoi alueen rauhoittuneen paljon parissa kymmenessä vuodessa.

"Nuoruudesta on muistoja et on sellasta aika levotonta, ja välillä pelottavaakin liikkua myöhään illalla. Mut sit kokonaisuudessaan nyt kun vanhempana kattoo, niin tää alue on suunniteltu tosi turvallisiksi." -H9

"Silloin kun mekin muutettiin niin Myllypurolla oli aika ikävä maine. Mun käsityksen mukaan teki aika paljon kun tuo ostari remontoitiin, niin se siistiytyi ja rauhoittui tosi paljon." -H4

Nimenomaan vanhempaan 50-luvun alueeseen ja 2000-luvulla rakentuneisiin alueisiin tutustuminen oli kohottanut alueen profilia haastateltavien silmissä. Puu-Myllypuron eduksi mainittiinkin nimenomaan se, että alue on sekä sijainnin että suunnittelun näkökulmasta hyvin erilainen kuin aseman seutu ja se Myllypuro, joka oli varhaisia negatiivisia mielikuvia hallinnut.

"On ollut kiva palata ihan uudelle alueelle, et on jotain pesäeroa siihen vanhaan. Vähän etäisyyttä, mutta voi sit lapsillekin kertoa mitä äiti on tehnyt tietyillä alueilla ja paikoissa" -H9

"Oikeastaan Myllypurolla oli mulle aika huono kaiku, et mua ei kauheesti tää Myllypuro kiehtonut alueena, mut sit ajattelin että kun tää on kuitenkin uusi alue ja pikkasen sivussa, niin ehkä... -- Mut ne mielikuvat on muuttuneet tosi paljon, ja ehkä sekin että tuo ostarin remontti on tuonut niin paljon paremmaksi tätä ympäristöä." -H7

Toisaalta Puu-Myllypurossa asuminen oli kahden haastateltavan kohdalla muuttanut ajatuksia myös muun Myllypuron alueella asumisen mahdollisuuksista. Muuton aikaan nimenomaan Puu-Myllypuro oli ollut se alue jolle hakeuduttiin, mutta tutustuttuaan laajemmin Myllypuroon kyseiset haastateltavat voisivat nyt kuvitella asuvansa myös vanhemman rakennuskannan alueilla.

"Se, miten kiva Itä-Helsinki on, on tajuttu vasta kun ollaan asuttu tästä. Ei me tästä lähetä varmaan, mä aina sanon että jos tää tulis liian kalliiksi niin tossa

puiston toisella puolella on Helsingin halvimmat kerrostalot, että sinne sitten"
–H8

6.3 Arki alueella

Alueen kasvu ja kehittyminen

Haastateltavista kaksi oli muuttanut Puu-Myllypuroon jo vuoden 2010 aikana eli aikaan, jolloin alueesta oli valmistunut vasta pieni osa. Nämä vastaajat osasivat kuvata alueen kehitystä pidemmältä ajalta ja kuvailla, kuinka Puu-Myllypuroon identiteetti oli pikku hiljaa rakentunut sekä kaupungin markkinointityön että ensimmäisten asukkaiden myötä. Alueesta kirjoitettiin ja sitä markkinoitiin alusta asti yhteisöllisenä alueena, jo ennen ensimmäisten asukkaisten muutttoa. Haastateltavien mukaan aistittavissa oli kaupungin intressi houkutella Puu-Myllypuroon asukkaita, joita yhteisöllinen asumistapa voisi viehättää.

"Tätähän markkinoitiin jo siinä yhteisöllisenä asuinalueena vaikkei ollut vielä yhtään taloja, että kyllähän sen nyt tiesi että se on siinä vaiheessa vain sanoja. Mut sit mä ajattelin kuitenkin että jos sitä markkinoidaan sillä tavalla niin ehkä se sit vaikuttaa siihen, että millaisia ihmisiä tänne hakeutuu." –H1

"Tätä aluetahan alettiin markkinoida tosi voimakkaasti silloin. Aluksi kun kävelin tästä ohi niin ajattelin että onpa periferiassa, mutta sit se pikkuhiljaa alkoi muuttua kun tää alue rakentui lisää." –H2

Ensimmäiset vuodet Puu-Myllypurossa elettiin käytännössä rakennustyömaan keskellä. Yli viisi vuotta alueella asuneet muistelivat, kuinka kotikatu oli hyvin erinäköinen heidän sille muuttaessaan. Omakotitaloja ympäröi kallioinen, rakentamaton alue, johon myöhemmin kohosi runsaasti uusia asuntoja. Kadut olivat pitkään päällystämättömiä ja rakennustyömaan äänet osa päivittäistä elämää.

*"Asuttiin vuosi niin että tässä räjäytettiin aamusta iltaan, et siitä oli kyllä ekologisuus ja kauneus kaukana. Täähän oli ensimmäiset neljä vuotta pelkkää työmaata, nyt viimeisen vuoden aikana tää alkaa näyttää siltä kun kuuluu." –
H4*

Ensimmäisten vuosien aikaan sekä alueen uudet asukkaat että lähialueella liikkuneet ulkoilijat joutuivat totuttelemaan uusiin rajoihin yksityisen ja julkisen tilan välillä. Parina

ensimmäisenä vuonna etenkin lapset eivät aina hahmottaneet tonttirajoja, vaan saattoivat kulkeutua kallioalueilta omakotitalojen pihoihin leikkimään tai kulkea niiden läpi. Myös maastopyöräilijöitä ja lenkkeilijöitä eksyi pihapiiriin silloin tällöin. Parin ensimmäisen vuoden aikana alueella kulkevat omaksuivat kuitenkin uudet reitit, eikä harjailijoita ole sen jälkeen näkynyt niin usein.

Päivittäiset reitit ja elinpiiri

Haastateltavia pyydettiin kuvaamaan, millaista heidän päivittäinen liikkumisensa on ja millaisia reittejä pitkin he mahdollisesti liikkuvat töihin, kauppaan ja harrastuksiin kulkiessaan.

Kaikissa vastauksissa korostui ensinnäkin useamman kuin yhden kulkuneuvon tai –muodon yhdistäminen päivittäisiä matkoja taitettaessa. Yhdeksällä haastateltavalla kymmenestä oli taloudessa käytettävissä yksityisauto, mutta auton lisäksi kaikki mainitsivat hyödyntävänsä julkisen liikenteen verkostoa sekä taittavansa lyhempiä matkoja pyöräillen tai kävellen.

Luonnollisesti vastaajan elämäntilanne vaikutti paljon siihen, millaiseksi elinpiiri kotia ympäröivällä alueella on muodostunut. Pääosa haastateltavista (9/10) kävi päivätöissä, jolloin työpaikan sijainti määritteli arkisin pendelöinnin suunnan. Kuitenkin riippumatta statuksesta työelämässä kaikkien arki oli melko liikkuvaista ja aikaa vietettiin säännöllisesti myös kodin ja sen välittömän lähialueen ulkopuolella. Havainto on linjassa sen kanssa, että alueelle muuton syissä saavutettavuus ja liikenneyhteydet nousivat yhdeksi tärkeimmistä muuttoa puoltaneista tekijöistä. Laajahkon elinpiirin omaavat henkilöt ovat hakeutuneet tietoisesti alueelle, jolta käsin heidän on helppo päivittäiset matkansa järjestää.

"Se mikä on mun mielestä ollut tärkeätä on että tästä on ollut helppo järjestää työmatkat. Oon aina kulkenut julkisilla tai pyörällä, niin se että on kohtuumatkan päässä palvelut ja pääsee ite myösikin liikkumaan" –H4

Keskusteltaessa alueen saavutettavuudesta useampi haastateltava kuvasi pitävänsä Puu-Myllypuron erityisyytenä sitä, että vaikka alue on helposti saavutettavissa eri kulkuneuvoin, ei sen läpi kulje liikennettä. Liikennesuunnittelun katsottiin olevan onnistunutta sikäli, että vähäisen ohikulkuliikenteen ansiosta lasten voitiin antaa melko turvallisesti mielin liikkua Puu-Myllypuron sisällä. Erityisesti yhtiömuotoisissa asunnoissa

asuvista vastaajista useampi iloitsi siitä, että pienenkin lapsen uskalsi lähettää oman yhtiön sisällä naapuriin leikkimään.

"Täällä ei oo semmosta läpiajoliikennettä, et isot tiet kiertää tuolta ympäri ja kaikki kadut mitä tänne menee on umpipäisiä. Tosta kun lähtee ajaa (pyörällä) niin siellä voi aika turvallisesti mennä. Ja sit kun ei ole ihan vieressä sitä kauppaa tai baaria niin täällä ei notku porukkaa" –H5

Haastateltavista yhdeksällä kymmenestä oli taloudessa käytettävissä yksityisauto. Autoa myös käytettiin melko aktiivisesti työ-, kauppa- ja harrastusmatkojen taittamiseen. Monessa tapauksessa auton koettiin olevan nykyisessä elämäntilanteessa arjen hektisyyttä merkittävästi helpottava tekijä. Esimerkiksi suuremman talouden ruokaostosten tekoa ilman oman auton käyttömahdollisuutta pidettiin hankalana. Muutama haastateltava harmitteli sitä, ettei Puu-Myllypuron sijainti ja suunnittelu varsinaisesti kannustanut autottomaan elämäntapaan.

"Ajankäytöllisesti on helpompaa jos pystyy hakemaan lapsen autolla ja ajaa siitä sit kotiin. Plus että teen kaikki meidän perheen kauppakäynnit, niin ei tarvi raahata ostoksia metrossa ja bussissa ja niin edelleen" –H7

"Pääsääntöisesti liikutaan pyörällä ja julkisilla, yhdessä vaiheessa meillä ei ollut omaa autoa ollenkaan. Nyt sit uudestaan vuosi sitten hankitaan kun tuli toinen lapsi, mutta lähinnä auto käytetään siihen et näkee ystäviä tai et pääsee vähän kauemmas harrastuksiin. Et melkeen lähinnä auto on harrastusten ja vapaa-ajan vuoksi" –H6

Kaikki haastateltavat kertoivat hyödyntävänsä julkisen liikenteen palveluja ainakin silloin tällöin, suurin osa myös päivittäisten matkojen taittamiseen. Vastaajat olivat hyvin tietoisia alueen julkiseen liikenteen yhteyksistä ja osasivat siten helposti muodostaa näkemyksensä niiden kattavuudesta ja toimivuudesta. Nykyiseen tilanteeseen oltiin pääasiassa tyytyväisiä ja erityisesti metron ja runkolinja 550:n rooli korostui selvästi. Metroaseman läheisyys koettiin tärkeäksi niissäkin talouksissa, joissa metron käyttö ei ollut päivittäistä.

Kautta linjain metroa käytettäessä Itäkeskuksen metroasema oli se, johon haastateltavien reitit suuntautuivat. Itse Myllypuron metroaseman sanottiin jäävän hieman syrjään. Toisaalta useampi haastateltava (4/10) mainitsi ajoittain harmittelevansa sitä, että

vaikka metroasema oli periaatteessa aivan lähellä, oli se arkiliikkumisen näkökulmasta kuitenkin turhan kaukana.

"Kyllähän sitä välillä toivoo että siitä metrovarikolta vois vaan hypätä kyytiin, vaikka tietää että eihän se tietenkään ole mahdollista. Että onhan se Itäkeskus siinä ja ihan mielellään sen matkan kävelee, mutta se on arjessa se aika-aspekti joka kuitenkin painaa" –H2

"Joskus tässä teki vähän vaikeeksi sen että ajattelin, että tästä on vähän pitkä matka metrolle. Kun olin aiemmin tottunut asumaan niin lähellä metroa kun olla ja voi, ja vaikka me ei edes käytetä metroa kun on kaksi autoa, niin on se tietoisuus siitä että se ei oo ihan vieressä" –H3

Toisaalta etäisyyden metroasemalle katsottiin olevan hyvä tekijä. Se, ettei asema ole aivan kivenheiton päässä, rauhoittaa edelleen aluetta läpikulkuliikenteeltä ja aseman mahdollisilta lieveilmiöiltä.

"Olishan se tavallaan kiva jos se metroasema olis ihan tossa vieressä, mut toisaalta se taas tois sitä tiettyä hektisyyttä. Et nyt tulee sellasta suunnitelmallisuutta arkeen kun miettii kauppareissut ja lasten kanssa liikkumiset" –H9

Kevyen liikenteen verkostoa kiiteltiin niissä haastatteluissa, joissa aihe nousi merkittävämmiin puheeksi. Keskustan katsottiin olevan juuri sopivan pyöräilyetäisyyden päässä työmatkapyöräilyn näkökulmasta, ja reitti radanvartta Kulosaaren sillan yli kohti kaupunkia koettiin nopeaksi ja sujuvaksi. Samaten pyöräilyreitti länteen päin Viikin kampuksen ohi oli kokemusten mukaan toimiva. Pyörällä pendelöinti ei vastaajien mukaan jäänyt heidän tapauksessaan kiinni reittien toimivuudesta tai pituudesta, vaan mikäli pyörä vaihtui autoksi, oli kyse käytännöllisyydestä lapsiperheen asioiden hoitamiseen liittyen.

Samoin kuin työpaikan sijainti vaikutti päivittäisen liikkumisen suuntaan, vaikutti se myös siihen, missä haastateltavat mieluiten hoitivat päivittäiset ja viikoittaiset ruokaostoksensa. Puu-Myllypuron alueen välittömässä läheisyydessä ei ole lähikauppaa tai kioskia, mitä pidettiin sekä erittäin hyvänä että välillä hieman turhauttavana asiana. Toisaalta vanhemmat kiittelivät kaupan puutteen rauhoittavan aluetta ja estävän sen, että lapset norkoilisivat kaupan kulmilla tai viihdyttäisivät itseään esimerkiksi makeisia

ostamalla. Toisaalta taas muutama vastaaja kaipasi kodin välittömässä läheisyydessä olevaa elintarvikekauppaa käytännöllisyyden nimissä. Jos esimerkiksi ostosreissulla olisi unohtunut jotakin, olisi tarvittavat täydennykset ollut helpompi hakea kulmakaupasta.

"Tavallaan kaikki mahdolliset kaupat on ihan lähellä, mut sit mikään ei ole kuitenkaan ihan tässä kodin vieressä. Niin on se välillä vähän turhauttavaa." –

H10

Suuri osa haastateltavista mainitsi käyvänsä ostoksilla työmatkan varrella tai puolison hoitavan ostokset töistä palatessaan. Suuremmat ostosreissut suuntautuivat pääasiassa Itäkeskuksen tai Viikin Prismoihin vastaajan tottumuksista ja mieltymyksistä riippuen. Myllypuron ostoskeskuksen kauppoja ei monikaan maininnut käyttävänsä, vaan palvelutarpeiden tyydyttämisessä kallistuttiin Itäkeskuksen suuntaan. Itiksen ostoskeskuksen palvelutarjontaa kiiteltiin ja muutama vastaaja mainitsi, ettei keskustaan edes ole tarvetta lähetä, sillä kaikki palvelut olivat saatavilla Itäkeskuksesta.

"Me ei käydä koskaan tossa Myllypuron ostarilla tai käytetä Myllypuron metroa. Että mä sanonkin joskus että tää on vähän enemmän Itäkeskusta" –

H7

"Odotan kyllä Roihupellon LIDLä, joka tulee olemaan sit lähikauppa melkeen - ja se on tosi hyvä plussa että voi kävellä tuohon Stoaan, se on melkein yhtä lähellä kun tuo ostari" –H6

Turvallisuus ja rauhallisuus

Haastateltavia pyydettiin arjen kuvauksen yhteydessä kertomaan, mihin seikkoihin he Puu-Myllypurossa olivat erityisen tyytyväisiä sekä oman arkensa että lasten arjen näkökulmasta.

Yksi alueen parhaista puolista oli haastateltavien näkökulmasta sen rauhallisuus, mikä lasten arjen ja liikkumisen kannalta tarkoitti myös turvallisuutta. Turvallisuuden tunne liitettiin yleisesti ohikulkuliikenteen vähäisyyteen ja siihen, että alueelle ei juuri eksy ns. ulkopuolisia henkilöinä. Ulkopuolisella tarkoitettiin sellaisia ihmisiä, joilla ei asumisen tai tuttujen kautta ollut kytköstä alueeseen.

Kuten liikenneyhteyksistä puhuttaessa todettiin, useampi haastateltava kiitteli Myllypuron liikennejärjestelyjen suunnittelua ja sitä, että Puu-Myllypuro on

liikennesuunnittelullisesti ns. ”tasku”, eli sinne johtavat ajotiet ovat lopulta kaikki umpipäisiä. Esimerkiksi lasten katsottiin voivan liikkua alueen sisällä melko turvallisesti ilman vanhempien jatkuvaa valvontaa.

Suunnitteluratkaisut, kuten liikenteelliset järjestelyt ja lähikaupan puute, rauhoittavat selvästi alueen liikennettä ja vähentävät sen mukana mahdollisesti tulevaa hektisyyden tunnetta. Toisaalta ratkaisut myös rajaavat Puu-Myllypuron melko selvästi omaksi erilliseksi saarekkeekseen, joka on irrallaan muun Myllypuron arjesta. Kaksi haastateltavaa käytti alueesta ilmaisua ”lintukoto”, joilla he kuvastivat sen seesteistä tunnelmaa, joka on toisaalta tiedostetusti luotu ja hieman muusta todellisuudesta erillään. Puu-Myllypuron lintukotomaisuuteen liittyy vahvasti ajatus siitä, että se on selkeästi muusta ympäröivästä Myllypurosta erillinen alue.

Useammat haastateltavat tunnistivat rauhallisen tunnelman johtuvan siitä, että alueelle on tietoisesti hakeutunut sellaisia perheitä, jotka etsivät nimenomaan lapsiperheille sopivaa asuinaluetta. Toisaalta tosiasiana tunnustettiin se, että asuntojen hintataso on rajannut alueen asukasprofiilia omanlaisekseen. Kalliit asumiskustannukset heijastuvat siihen, keillä on alun perinkään ollut mahdollisuutta haaveilla alueelle muutosta. Myös vuokra-asunnossa asuva haastateltava koki, että kaupungin asuntoihin olisi selkeästi valittu ”tietynlaisia perheitä” eli sovellettu hieman tarkempaa asukkaiden valikointia.

”Onhan tää tällainen oma lintukoto. Samoihin aikoihin tullut sillain samassa elämäntilanteessa olevia perheitä ja kaikilla varmaan aika samanlaiset ajatukset siitä, mitä naapurustolta haluaa.” –H10

”Samantyylliset ihmiset on hyvä sana. Meitä on kyllä eri ikäisiä, monilla on ekat lapset just syntynyt, mutta samantyyllisiä” –H8

Yhteisöllisyys

Turvallisuuden lisäksi useita mainintoja asuinalueen positiivisena piirteenä sai alueen yhteisöllisyys. Etenkin yhtiömuotoisissa asunnoissa asuvat haastateltavat korostivat tätä piirrettä. Havainto on sikäli luonnollinen, että yhtiömuotoiseen asuntoon hakeutuessaan asukkaat ovat tehneet tietoisin valinnan yhtiöön ja sen yhteisöön liittymisestä. Toisaalta kuitenkin myös vuokra-asunnoissa asuvat kertoivat, että heitä miellyttää Puu-Myllypuron yhteisöllinen ilmapiiri.

Kuten alueelle sen rakentumisen aikoina muuttaneiden haastateltavien kanssa tuli puheeksi, oli aluksi yhteisöllisyys vain markkinoinnissa käytetty termi. Kuitenkin mielikuva kylämäiseen yhteisöön muuttamisesta oli usealla vastaajalla ollut hyvin vahva. Haastateltavien mielestä alueen suunnittelussa on haluttu kannustaa asukkaista olemaan tekemisissä toistensa kanssa. Esimerkiksi yhtiömuotoisissa asunnoissa pihat oli suunniteltu yhteisen sisäpihan ympärille niin, että naapurit melko suurella todennäköisyydellä törmäävät toisiinsa.

"Kyllähän tässä on tosi paljon positiivisia puolia nuoremman lapsen kannalta. Tää alueena, tässä aika nopeesti tajusi sen että tää on rakennettu silleen että halutaan asukkaiden olevan tekemisissä keskenään -- niin meil on hirveen paljon nimenomaan lapsilähtöistä toimintaa yhtiön parissa ja se kokoaa ihmisiä yhteen" –H3

"Ne pihat on lapselle yllättävän kivoja, että kerrostalosta muuttaneena ei osannut ajatella sitä että nelivuotiaan voi lähettää yksin pihalle leikkimään" –H2

Kuten turvallisuuden tunteen rakentumisessa, myös yhteisöllisyyden muodostumisessa syy ilmiölle löydettiin siitä, että alueelle oli muuttanut samoihin aikoihin samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Esimerkiksi kun vastavalmistuneeseen yhtiöön muuttaa kerralla suuri määrä perheitä joilla ei ennalta ole alueella ystäviä tai sukulaisia, oli suuremmalla todennäköisyydellä uusilla asukkailla tarve tutustua toisiinsa ja luoda verkostoa naapuruston sisällä.

"Melkein kaikki on muuttaneet samoihin aikoihin, ja kun on paljon lapsiperheitä, niin ihmiset tutustuu tosi helposti" –H6

"Meidänkin taloyhtiöön muutti suurin osa samaan aikaan, niin kaikilla on myös tarve tutustua naapureihin ja löytää uusia ystäviä" –H7

Yhtiömuotoisissa asunnoissa asuvat haastateltavat korostivat erityisesti oman yhtiön sisäisen yhteisöllisyyden tärkeyttä. Yhtiön muihin asukkaisiin oltiin melko tiiviisti yhteydessä, yleensä joko yhtiön pihalla kasvatusten tapahtuvan kanssakäymisen tai yhtiön oman Facebook-ryhmän välityksellä. Yhtiön perheitä yhdistävä tekijä oli useimmiten nimenomaan lapset ja näiden keskinäinen kaveruus. Haastateltavat kertoivat, että kunkin yhtiön piirissä asuvat lapset olivat tiiviisti tekemisissä mahdollisista ikäeroista huolimatta.

"Lapsiperheenä tää on tosi hyvä ja toimiva. Itse koen tän tosi hyvänä että on nimenomaan taloyhtiö eikä omakotimuotoinen, koska lapset löytää helpommin kavereita täältä. Ei tarvi aina erikseen sopii leikkijuttuja lapsille vaan voi vaan lähettää lapset tohon toiselle puolelle" –H1

"Ihan tosi tärkeitä on ne pihakaverit. Vaikka on ihan eri-ikäistä porukkaa niin kaikki tuossa yhtiön pihassa leikkii sulassa sovussa. Ja sit kummatkin lapset tuntee myös muita alueen lapsia, eli voivat välillä lähteä muuallekin leikkimään"
–H7

Vaikka vahvin yhteenkuuluvuuden tunne löytyi selvästi aina oman yhtiön sisältä, oli myös laajemman Puu-Myllypuron alueella haastateltavien mukaan yhteisöllinen ilmapiiri. Muutama esimerkiksi arvioi, että oma lapsi saisi tarvittaessa apua muiltakin alueen aikuisilta ja että alueesta kannetaan kollektiivisesti vastuuta.

Asukkaisen keskinäistä ajatustenvaihtoa käytiin haastateltavien mukaan aktiivisesti Myllykylän Facebook-ryhmässä, johon kaikki alueella asuvat voivat liittyä. Ryhmän kautta keskustellaan esimerkiksi aluetta koskevista ajankohtaisista asioista, kuten lähikaupan kaavavarauksesta, tai yleisistä arkisista asioista, kuten koiran ulkoiluttamisesta tai luistimien jälleenmyymisestä.

"Asukkaisen kesken on sellaista ajatustenvaihtoa, siitä että mitä alueella tapahtuu ja sit on omat Facebook-ryhmät" –H6

Käänteisesti myös yhteisöllisyydestä pidättäytyminen nähtiin alueen positiivisena mahdollisuutena. Eräs vastaaja kuvasi, että hänen puolisonsa ei olisi suostunut muuttamaan esimerkiksi Puu-Käpylään, sillä tuo alue oli hänelle mielikuvissa jo liian yhteisöllinen. Puu-Myllypuro näyttäytyi tälle taloudelle naapurustona, joka mahdollisti asukkaisen yhteiseen toimintaan osallistumisen, muttei lähtökohtaisesti velvoittanut tai pakottanut siihen.

Monikulttuurisuus ja monimuotoisuus

Neljässä haastattelussa nousi puheeksi Myllypuron alueen hyvänä puolena alueen monikulttuurisuus ja sen asukaspohjan heterogeenisyys. Näistä vastaajista osa oli aikaisemmin asunut asuinalueella, jotka sekä talokannaltaan että asukaspohjaltaan olivat olleet paljon yksipuolisempia, eivätkä haastateltavat olleet viihtyneet. Yksipuolisuudella tarkoitettiin näissä tapauksissa nimenomaan omakotialueita ja omistusmuotoisten

asuntojen keskittymiä. Puu-Myllypurossa vastaajiin vetosi se, että alue oli osa Itä-Helsinkiä, jossa asukkaiden etninen ja kulttuurinen kirjo oli värikäs.

"Tykkään siitä että monikulttuurisuutta on. Mun lapsi on siis adoptoitu, niin ei hän täällä ole mitenkään eri väriäinen. Et mun mielestä se on hyvä asia et on erilaista porukkaa" –H5

"Kyllä muhun vetosi se että Itä-Helsinki on monimuotoinen, että sen koin kyllä (edellisellä asuinalueella) et se oli tosi yhdenmukaista. Ei ollut silleen samalla tavalla sitä erilaisuutta. Ja se oli oikeesti silleen että siellä joskus kun bussiin tuli joku eri näköinen niin mä ajattelin et "toi on väärässä bussissa". Ja niinhän se olikin, et sit se jää pois jossain vaiheessa." –H1

Kahdessa haastattelussa puheeksi nousi Puu-Myllypuron asuntojen rahoitusjärjestelmien monipuolisuus. Haastateltavat pitivät erittäin positiivisena asiana sitä, että alueelle oli rakennettu omistusasuntojen lisäksi myös kaupungin vuokra-asuntoja, sillä sen myötä erilaisissa taloudellisissa tilanteissa olevilla perheillä on ollut mahdollisuus hakeutua alueelle.

"On tosi kiva, että tässä on eri tyyppisiä rahoitusjärjestelmiä. Se on mun mielestä todella onnistunut juttu" –H6

Puu-Myllypuron sisäisestä monikulttuurisuudesta puhuttiin muutamassa haastattelussa. Pari haastateltavaa kiitteli sitä, että alueella ei asu ainoastaan kantasuomalaisia, mutta kaksi huomautti, että Puu-Myllypuron sisällä maahanmuuttajuus merkitsee hyvin eri asiaa kuin laajemman Myllypuron alueella. Uuden alueen monikulttuurisuus tarkoitti heidän mukaansa lähinnä kahden kulttuurin perheitä ja korkeakoulutettuja, työn perässä muuttaneita vanhempia.

"Onhan tässä ulkomaalaisia, mut siis amerikkalaisia ja ranskalaisia ja olisko ollut joku hollantilainen. Mut onhan se aika eri asia" –H10

Alueen profiili

Useampia mainintoja alueen hyvänä puolena sai myös Puu-Myllypuron visuaalinen ilme. Suurin osa haastateltavista mainitsi pitävänsä aluetta viehättävänä tai kauniina, eikä yksikään sanonut suoraan että ei olisi pitänyt alueen ulkonäöstä. Haastateltavia miellytti erityisesti Puu-Myllypuron luonnonläheisyys ja talojen yhtenäinen, lämminsävyinen ilme. Vertauskuvat, joilla alueen arkkitehtuuria kuvattiin, olivat vanha Rauma ja vanha Porvoo.

"Mulle on tosi tärkeä tuo luonto -- Varmaan opiskeluaikana oli tärkeempää se, että asu lähempänä keskustaa ja oli tosi lähellä kaikki ne palvelut mitä silloin tarvi. Mut kyl mä ajattelen että nykyään arvostaa enemmän sitä että on vähän tilaa ympärillä ja voi lähteä esimerkiksi fillarilla kauppaan. Et se luonto on mulle kyllä tosi iso juttu" –H5

"Ihanaa kun on jätetty kuitenkin tuota metsää tuohon, se tekee mulle aika paljon" –H10

Osa haastateltavista tunsu alueen suunnittelun taustalla käydyt arkkitehtikilpailun, mutta osa sanoi vasta Puu-Myllypuroon muuttamisen jälkeen tajunneensa, että alue oli kansainvälisestäkin noteerattu suunnittelukohde.

"Tää on mun mielestä todella onnistunut, kun nää on tällasia puutaloja ja eri värisiä. Sellainen vanha Porvoo tulee mieleen" –H6

Pari vastaajaa käytti alueesta termiä "puutaloidylli", jolloin siihen liitettiin myös pieni kyseenalaistava markkinoinnin ja teennäisyyden kaiku.

"Sit kuitenkin sellainen pieni puutaloidylli, vaikka samaan aikaan suhtaudun kauheen ristiriitaisesti siihen miltä se alue näyttää. Että onko tämä kuitenkin kuin Vantaan Kartanonkoski." –H2

6.4. Lasten koulunkäynti ja kouluvalinta

Haastateltavien perheissä oli yhteensä kymmenen alakouluikäistä lasta. Koulut, joissa perheiden lapset opiskelevat, on esitetty kootusti taulukossa X.

	Myllypuron peruskoulu	Puotilan ala-aste	Botby grundskolan	Itäkeskuksen peruskoulu	Käpylän yhtenäiskoulu	Viikin normaalikoulu
Perheiden lkm	3	2	1	1	1	1
Lasten lkm	4	2	1	1	1	1
Huomioita	Oman koulupiirin koulu	Ruotsinkielinen kielikylpy, kytkös jo päiväkodissa	Ruotsinkielinen peruskoulu	Siirtyi kolmannelle luokalle kieli- valinnan vuoksi	Jatkanut muuton jälkeen entisessä lähikoulussa	Siirtyi kolmannelle luokalle kieli- valinnan vuoksi

Kuten taulukosta käy ilmi, hajonta eri kouluihin oli tutkimuksen otoksessa melko suuri. Suosituimmat koulut haastateltavien keskuudessa ovat Myllypuron peruskoulu sekä Puotilan ala-aste. Molemmissa edellä mainituista kävi lapsia useammasta perheestä – Myllypuron ala-asteella yhteensä neljä, Puotilan ala-asteella yhteensä kaksi lasta. Näiden lisäksi yksittäisistä perheistä käytiin Botby grundskolassa, Itäkeskuksen peruskoulussa, Käpylän yhtenäiskoulussa, Itäkeskuksen peruskoulussa sekä Viikin normaalikoulussa.

Koulut, jotka nousivat analyysissä esiin joko haastateltavien omien lasten kouluna tai heidän naapureidensa lasten kouluina, on esitelty tarkemmin työn kohdassa 3.3. Tutkimusalueena Myllypuro.

Tiedostettu kouluvalinta

Haastatteluissa korostui perheiden yksilökohtaiset erot kouluvalinnan taustalla vaikuttaneissa tekijöissä. Kuten muuttopäätös, myös kouluvalinta oli perheille monen tekijän summa, jossa painoi sijainnin ja kielivalinnan lisäksi muun muassa lapsen sisar- ja kaverisuhteet, kytkökset aikaisempaan asuinalueeseen, lapsen mahdollinen harrastuneisuus ja tämän mielenkiinnon kohteet sekä vanhemman toiveet ja odotukset. Perheestä itsestään kumpuavien tekijöiden lisäksi valintaa ohjasivat myös heistä riippumattomat tekijät, tärkeimpänä koulukohtaiset säädökset oppilaaksiottoa koskien.

Perheiden yksilöllisistä eroista huolimatta voidaan kuitenkin todeta, että kouluvalinta oli kaikissa perheissä paitsi tarkkaan harkittu päätös, myös tiedostettu ilmiö. Haastatteluista kävi ilmi, että vastaajat olivat tietoisia Helsingin kaupungin lähikouluperiaatteesta ja koulupiirien rajoista ja tunsivat melko tarkkaan menettelytavat joilla toimia, mikäli lapsi haluttiin johonkin muuhun kuin oman koulupiirin kouluun.

Haastattelujen antaman vaikutelman perusteella kaupungin koulupiirijako painoi kouluvalinnoissa yllättävän vähän. Kun vastaajien kanssa puhuttiin lasten koulunkäynnistä ja ensimmäisen luokka-asteen aloittamisesta, käyttivät he pääasiassa sanamuotoja ”halusimme” ja ”tahdoimme”, korostaen vanhemman ja perheen roolia aktiivisena toimijana.

Lähikoulun valinneet

Neljästä perheestä yhteensä neljä lasta opiskeli oman koulupiirin mukaisessa lähikoulussa eli Myllypuron peruskoulussa. Kolmelle perheelle kyseinen koulu oli

ensisijainen valinta, neljännessä perheessä lapsi oli pyrkinyt ensin Porolahden peruskoulun yhteydessä toimivaan Itä-Helsingin musiikkikouluun, mutta ei soveltuvuuskokeen perusteella ollut saanut sieltä opiskelupaikkaa.

Niissä kolmessa perheessä, joissa Myllypuron peruskoulu oli ollut ensisijainen valinta lapsen kouluksi, oli kouluvalinta hyvin tietoinen ja harkittu päätös. Yhdessä tapauksessa haastateltava oli itse asunut nuoruutensa Myllypuron alueella ja opiskellut Myllypuron peruskoulussa. Kyseiselle haastateltavalle oli alusta asti selvää, että lapset menisivät hänelle tuttuun kouluun. Valintaa puolsi myös vahvasti se, että esikoisen päiväkotikavereista suurin osa oli menossa Myllypuron peruskouluun ja näin ollen lapsen kaverisuhteet eivät katkeaisi kouluvalinnan myötä.

"Kyllä mä tiesin heti kun alueelle muutettiin, et mihin haluan lapseni. Et tiesin että haluan tähän lähikouluun, se on arjen kannalta helpoin -- ite vanhempana sit halusi, että siellä on samat kaverit tukena, kun suurin osa päiväkodin lapsista meni tuohon Myllypuron kouluun" –H9

Kahdessa niistä perheistä, jossa lähikoulu oli ensisijainen kouluvaihtoehto, oli kouluvalinta ja koulujen väistäminen ilmiönä tiedostettu ja ajatuksia herättänyt ilmiö. Toinen haastateltavista kertoi, että he olivat harkinneet muitakin mahdollisuuksia, esimerkiksi englanninkielistä painotusta Maunulassa tai Kulosaassa. Lopulta vaakakupissa painoi kuitenkin eniten käytännöllisyys ja koulun sijainti lähellä kotia.

"Kyllä se aika selkeä oli että hän tänne menee kouluun, ja tyytyväisiä ollaan oltu. Ihan tavallinen koulu! -- Se on mun mielestä ihan mieletön etu, et tuohon pääsee ylittämättä yhtään tietä. Ettei tarvi varoa muuta kun nyt pyöräilijöitä vähän" –H5

Perheessä, jossa lapsi oli ensisijaisesti hakenut koulupaikkaa Itä-Helsingin musiikkikoulusta, oltiin aluksi hiukan pettyneitä siitä, ettei valinta suosinut heitä. Haastateltava pohdiskeli kuitenkin, että näin jälkeensä ajateltuna lähikouluun päätyminen oli hyvä asia. Hän toi esiin ajatuksen siitä, että mikäli soveltuvuuskokeilla halutaan karsia oppilaspohjaa tiettyyn suuntaan, ei kyseinen koulu ehkä olisi ollut heidän arvomaailmaansa sopiva.

Oli se aika shokki tietenkin, mutta me ajatellaan nyt tällä hetkellä että kävi tosi hyvin sit kuitenkin. Että parempi niin, että on ihana asia että on koulussa jossa

on erilaisia ihmisiä. Et jos sinne (musiikkikouluun) haetaan tosi homogeenistä porukkaa niin emme ehkä ole niitä joiden kannattaa sinne mennä" –H7

Kaikki perheet olivat lähtökohtaisesti tyytyväisiä lähikoulun toimintaan ja kertoivat lastensa viihtyneen siellä hyvin. Erityisen tyytyväisiä oltiin koulun sijaintiin ja siihen, että koulumatka Puu-Myllypurosta Myllypuron peruskoululle oli turvallinen. Matkan varrella ei ollut yhtään ajotietä, vaan koululle pääsi rauhallisia kevyen liikenteen väyliä pitkin. Läheisen sijainnin kuvattiin helpottavan arjen organisointia, sillä lapsen uskalsi jo ensimmäisellä luokka-asteella lähettää turvallisin mielin koulutielle.

Lähikoulun valinneet perheet yhtyivät ajatukseen siitä, että Myllypuron peruskoululla saattaa joidenkin vanhempien mielikuvissa olla negatiivinen kaiku. Kielteisten mielikuvien uskottiin ennen kaikkea johtuvan siitä, ettei koulun arkea ja sen todellisuutta tunnettu, vaan käsitykset rakennettiin samalta pohjalta kuin laajempaa Myllypuroa ja Itä-Helsinkiä koskevat mielikuvat.

"Kyllä meidän taloyhtiöönkin on muuttanut lapsiperhe jossa ajateltiin aluksi että uskaltaako täällä nyt sit liikkua, ja mites tuo lähikoulu.." –H7

"Siihen voi varmaan jollain tavalla vaikuttaa se historian havina siitä, että ollaan Myllypuron ala-asteella. Et jos siihen olis joku vaihtoehto -- et kyl se kaiku sieltä kaikuu" –H3

Kaksi kolmesta lähikoulun valinneesta haastateltavasta pohdiskeli enemmänkin koulun monimuotoisuutta ja sitä, mitä heterogeeninen oppilaspohja merkitsee lapsen oppimis- ja kasvu ympäristön kannalta. Monimuotoisuudesta puhuttaessa tarkoitettiin sitä, että oppilaat tulevat erilaisista kulttuureista ja suurempi prosentti oppilaista puhuu äidinkielenään jotakin muuta kieltä kuin suomea. Moninaisuus nähtiin toisaalta lähikoulun etuna, mutta myös haasteena opetuksen vaativuustason sovittamisen näkökulmasta. Molemmissa tapauksissa haastateltava toi itse esiin Helsingin kaupungin "positiivisen diskriminaation mallin" eli sen, että haastavamman oppilaspohjan kouluille suunnataan ylimääräisiä määrärahoja opetuksen kehittämiseen. Menettelytapaa kiiteltiin ja toinen haastateltavista mainitsi kokeneensa, että ylimääräiselle tuelle oli lähikoulussa selvästi tarvetta.

"Ekalla luokalla työskentelyrauha oli huono, et jos näitä pd-rahoja täällä on niin ne on kyllä ihan tarpeen. Et vaikka arvostankin sitä erilaisuutta, niin ei se

opetus voi mennä yksillä ehdoilla kuitenkin, vaan kaikki tarvii sitä innostavaa opetusta. Et sehän on ihan selvä ettei se olekaan saman tyylistä se oleminen jos ei opiskele omalla äidinkielellä, niin silloin siihen pitää satsata älyttömän paljon että kaikki pääsee siihen hommaan mukaan" –H7

Positiivisesta diskriminaatiosta puhuneet haastateltavat painottivat sitä, että lähipalvelujen väistäminen ei ole tapa parantaa kyseisten palveluiden laatua ja toimivuutta. He näkivät, että oppilaspohjan heterogeenisyys voi lapsen kannalta olla hyvin positiivinen asia, kunhan opetuksen taso saadaan räätälöityä jokaisen oppilaan taitotasolle sopivaksi. Lisäksi mahdollisen homogeenisyyden ja oppilaisen tarkemman valikoinnin epäiltiin voivan vaikuttaa jopa negatiivisesti lapsen opiskelumotivaatioon ja siihen, millaisia vaikutteita lapsi koulusta saa.

"On elävää ja kaiken näköstä ihmistä siellä koulussa. Mut sit taas mä ajattelen niin, että on ihanaa, et mun lapset oppii siihen että me ollaan kaikki erilaisia. Et oppii toimimaan erilaisten ihmisten kanssa. Ja sit siihen on oikeasti pystyttävä vaikuttamaan jos joku asia ei toimi, jos on esimerkiksi jotain kiusaamista mistä koulu kärsii ja oppilaat kärsii. Niin siihen pikemminkin pitää pystyä vaikuttamaan, eikä niin että sit lähdetään hakemaan koulua jostain kauempaa. Et ne lähipalvelut pitää saada toimimaan" –H7

"Arvostan enemmän sitä että koulussa on hyvä fiilis opettajien kesken" –H5

Mualla kuin lähikoulussa opiskelevat – ruotsi äidinkielenä tai kielikylpykielenä

Muussa kuin oman koulupiirin koulussa opiskeli haastateltavien yhdestätoista kouluikäisestä lapsesta seitsemän. Syyt toiseen kouluun hakeutumiselle vaihtelivat perhekohtaisesti. Merkittävin toisen koulun valinnan puolesta puhunut tekijä, joka nousi esiin useamman kuin yhden haastateltavan vastauksissa, oli kielivalinta.

Yhteensä kolmessa perheessä kouluvalintaan oli vaikuttanut ruotsinkieliseen opetukseen tai ruotsinkieliseen kielikylpyyn osallistumisen mahdollisuus. Yhdessä tapauksessa lasten äidinkieli oli ruotsi, joten tällöin luonnollinen kouluvalinta suuntautui itäisen Helsingin alueen ruotsinkieliseen peruskouluun eli Puotilan puolella toimivaan Botby grundskolaan. Kyseiselle perheelle yksi Puu-Myllypuroon muuttoa puoltaneista tekijöistä oli aikanaan ollut nimenomaan se, että alueelta käsin on mahdollista käydä sujuvasti

koulussa, jossa lapset saivat opetusta omalla äidinkielellään. Kouluvalinta oli siis ollut selkeä jo ennen alueelle muuttoa.

"Kyllähän aina ruotinkieliset peruskoulut on eri. Että siinä ei sinänsä oo silloin kyse kouluvalinnasta vaan perheen äidinkielestä" –H1

Toisaalta ruotsinkieliseen kielikylpyyn Puotilan ala-asteelle oli hakeuduttu kahdesta sellaisesta perheestä, joissa ruotsin kielellä ei lähtökohtaisesti ollut erityistä asemaa. Näissä tapauksissa lapset olivat jo päiväkotivaiheessa olleet kielikylpyryhmässä ja vanhemmille oli ollut päiväkotipaikkaa hakiessa selvää, että kouluvalinta tulee suuntautumaan kielikylpypainotuksen mukaisesti Puotilaan.

"Lapset ei menny siihen lähipäiväkotiin kun mulla työkaverit suositteli sellaista kielikylpypäiväkotia ja se on ollut kyllä tosi hyvä. Että ei me oltais muutoin yhtään ymmärretty laittaa lapsiamme ruotsinkieliseen kielikylpyyn -- Siinä kielikylvyssä on sellainen että sitä lähdetään sellaiseen polkuun, niin sit se jatkuu saman ryhmän kanssa sinne ala-asteelle" –H2

Lapsille oli haettu paikkaa kielikylpyä tarjonneeseen päiväkotiin jo hyvissä ajoin ennen esikoulun aloittamista, toisen haastateltavan tapauksessa jo lapsen ollessa pari vuotias. Tällöin myös tulevaa kouluvalintaa pohjustettiin reilusti ennen lapsen kouluikänsä tuloa. Vanhemmat olivat aikanaan keskustelleet ystäviensä kanssa alueen päiväkotivaihtoehtoista ja ottaneet itse selvää vaihtoehtoisista mahdollisuuksista lasten koulupolun suhteen. Kielikylpyä tarjoava päiväkoti vaikutti houkuttelevalta joko ystävien positiivisten kokemusten perusteella tai siksi, että haastateltava tiesi monien perheissä kaikkien lasten käyneen tätä samaa päiväkotia.

"Nuorimman kohdalla mä sen jo aikaisemmin aattelin että haluan sen sinne kielikylpyyn. Et tiesin että siinä on pitkät perinteet – Ennen kun sitä lopullista valintaa tehtiin niin se oli se mikä vakuutti, että jos monista perheistä tulee toista ja kolmatta lasta samaa reittiä niin eihän se nyt huono voi olla" –H3

Puotilan ala-asteella opiskelevien lasten vanhemmat eivät olleet harkinneet muita kouluvaihtoehtoja, sillä kielikylvyn jatkuvuus päiväkodista ala-asteelle oli heille alun perin ollut selviö. Kun näiden haastateltavien kanssa keskusteltiin lähikoulusta, oli heidän oma tuntumansa se, ettei Myllypuron ala-aste olisi toisenlaisessakaan tapauksessa ollut lasten ensisijainen kouluvaihtoehto. Haastateltavat eivät tarkemmin osanneet tai

halunneet nimetä, minkä vuoksi Myllypuron lähikoulu ei ollut heidän silmissään kutsuva. Heille toinen vaihtoehto eli ruotsinkielinen kielikylpy oli vain näyttäytynyt itsessään niin houkuttevalta, ettei harkinnanvaraa ollut jäänyt.

"Uskon että jos meidän (tyttö) ei olis käynyt tätä päiväkotia, niin meidän ratkaisu sen koulun suhteen olis voinut olla joku toinen (kuin lähikoulu)" –H3

Haastateltavat kertoivat havainneensa, että alueen vanhempien puheissa ja mietinnöissä oli havaittavissa myös lähikoulun väistämistä.

"Kyllä huomaan että se lähikoulu ei selkeesti ollut monenkaan se sellainen vapaaehtoinen valinta, että aika moni suunnitteli musiikkiluokkaa tai jotain muuta että ei tarvisi mennä siihen lähikouluun -- en oikeesti osaa eritellä mitä siinä on mutta jotain villejä huhuja on liikkunut niistä luokista. Meillä se oli se kielikylpy niin vahva tekijä että ei me sitä harkittu ollenkaan" –H2

"Oma mutu-havainto on kyllä se, että varmasti osa lapsista menee Myllypuroon, mutta kyllä täältä käy lapsia saksalaisessa ja ranskalaisessa koulussa ja sit tuolla Viikin norssissa" –H3

Perheet, joissa lapset kävivät Botby grundskolaa tai Puotilan ala-astetta, olivat pääasiassa olleet tyytyväisiä kouluihin. Koulumatkan ei nähty olevan ongelmallinen, vaikka molempiin kouluihin päästäkseen lasten täytyi kulkea vilkkaammin liikennöityjen ajoteiden ohitse tai alitse ja koulut sijaitsivat etäämmällä kuin lähikoulu.

Botby grundskolaa käyvän lapsen vanhempi kertoi ainoan koulua koskevan mietinnön koskettavan opettajien pätevyyttä. Ensimmäisinä vuosina esikoisen opettaja ei ollut hänen mukaansa täysin pätevä, mutta haastateltava ei tarkentanut epäpätevyyden syytä tai toisaalta luonut vaikutelmaa siitä, että ongelma olisi ollut merkittävä. Puotilan ala-asteella opiskelevien lasten vanhemmista toinen puolestaan pohdiskeli hiukan syvemmin sitä, miten kielikylpyluokalle hakeutuminen vaikuttaa siihen, millaisia luokkatovereita lapsella on ja millainen on hänen oppimisympäristönsä. Mietintö koski sekä päiväkodin että ala-asteen oppilaspohjan koostumusta ja ajatuksia herätti nimenomaan homogeenisen oppilaspohjan mahdolliset negatiiviset ulottuvuudet.

"Mä en haluais että lapset etää ihan kuplassa, mutta toisaalta tää kuitenkin on vähän kulpa ympäristöönsä nähden. Ja tätä keskustelua on käyty myös sen päiväkodin kanssa kun sekin on sellainen kupla idässä kun se on sellainen

kokonaan valkoinen. Mut se on siellä päiväkodissa otettu tää huoli tosissaan, että esimerkiksi viime vuonna kaikki harjoittelijat siellä oli maahanmuuttajia että sit se tuotiin toisella tavalla se ympäristön moninaisuus” –H2

Molemmat Puotilan ala-asteen kouluksi valinneet haastateltavat tiedostivat, että kielikylpyluokalle hakeutuvat oppilaat tulevat taustoiltaan melko samanlaisista perheistä. Samankaltaisuudella tarkoitettiin vanhempien hyvää sosioekonomista asemaa sekä sitä, että lapset olivat niin sanotusti kantasuomalaisen näköisiä. Haastateltavat selvästi tiedostivat, että valitsemalla kielikylpyluokan he samalla voivat tulla vaikuttaneeksi siihen, millaisessa oppimisympäristössä lapsi opiskelee. Tämä herätti hieman ristiriitaisia tunteita – toisaalta heterogeenisyyden puute nähtiin valitettavana asiana, mutta kuten toinen haastateltavista totesi, mikäli se oli tae paremmalle työskentelyrauhalle, oli hän valmis sen hyväksymään.

”Se kummasti, vaikka tasa-arvoa pidetään tärkeänä, niin omalle lapselle haluaa sit vähän parempaa” –H2

Haastateltavat eivät kuitenkaan tuoneet ilmi, että Puotilan ala-asteella ja sen kielikylpyluokilla opiskelulla olisi ollut jonkinlaista statussymbolin arvoa tai että sitä olisi pidetty meriittinä lapsen kannalta. Koulua kuvailtiin tavalliseksi, toimivaksi kouluksi, jossa kielikylpyluokkien lisäksi oli myös ”aivan tavallisia luokkia”. Toinen haastateltavista tosin huomautti, että kielikylpyluokilla opiskelevat eivät oikeastaan olleet juuri missään tekemisissä koulun muiden oppilaiden kanssa.

”Se koulu on sitä päiväkotia moninaisempi, mutta onhan sielläkin sitten ne kielikylpyläiset omassa parakissa” –H2

Koulua kolmannelle vaihtaneet – valinnaiset kielet

Kahdessa perheessä yksi perheen lapsista oli aikanaan aloittanut opinnot Myllypuron peruskoulussa, mutta vaihtanut koulua kolmannelle luokalle siirryttyänsä. Näissä molemmissa tapauksissa koulun vaihdon pääasialliseksi syyksi perusteltiin valinnaisten kielten tarjonta.

Toisessa perheessä talouden muut lapset opiskelivat edelleen Myllypuron peruskoulussa. Koulua Itäkeskuksen peruskouluun vaihtanut esikoinen oli päiväkotikäisenä ollut mukana englanninkielisessä kielikylvyssä, joten englannin perusteet olivat hänellä jo valmiiksi hallussa.

"Esikoinen kävi kaksi ekaa vuotta tuossa Myllypuron ala-asteella, sit hän vaihtoi kielivalintojen takia tuohon Itikseen. Käytännössä kolmosella ainoa alkava kieli oli englanti ja ei sit haluttu sitä, ei haluttu aloittaa enkkua taas alusta" –H4

Koulun vaihdos kävi haastateltavan mukaan sujuvasti. Myllypuron peruskoulun tapaan myös Itäkeskuksen peruskoulu sijaitsi maantieteellisesti lähellä kotia ja reitti sinne oli turvallinen kulkea. Haastattelussa ei käynyt ilmi, että koulun vaihdon taustalla olisi vaikuttanut muita tekijöitä kuin valinnaisten kielten tarjonta, ja lapsen kerrottiin viihtyneen hyvin sekä entisessä että nykyisessä koulussa.

Toisessa perheessä, jossa lapsi oli kolmannelle luokalle siirtyessään vaihtanut koulua, oli uusi koulupaikka haettu Viikin normaalikoulusta. Vaihdoksen taustalla vaikutti valinnaisten kielten tarjonnan ohella myös se, että vanhemmat eivät olleet täysin tyytyväisiä lapsen opintojen alkuun Myllypuron peruskoulussa. Opettajan kerrottiin vaihtuneen jo kahden ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, ja lisäksi työskentelyrauha ”jätti toivomisen varaa”. Haastateltava ei kuvannut yksityiskohtaisemmin luokan sisäisiä ongelmia, mutta puhui koulun yleisten tilojen ahtaudesta ja koulurakennuksen huonosta kunnosta.

"Se koulu on aivan täynnä, ja tiedän et se tilanne ei ole kyllä helpottunut. Nythän siellä parakit tuli vasta syyslomalla ja siihen asti jotkut luokat oli jumppasalissa kun ei ollut tilaa. Ja onhan se silleen ihan järjetöntä, että ekojen pitää mennä kymmeneltä syömään et kaikki ehtii" –H10

Uuteen kouluun haastateltava oli ollut tyytyväinen ja kertoi myös lapsen viihtyneen hyvin. Koulumatka sujui kätevästi joko runkolinjan bussia 550 hyödyntäen tai kesällä polkupyörällä. Lapsen kouluun kulkema reitti oli lähinnä metsää ja aukeaa peltoa tai puistoa, eikä vilkkaita ajoväyliä ollut ylitettävänä.

Muualla kuin lähikoulussa opiskelevat – sidos entiseen asuinalueeseen

Yhdessä haastattelussa opetuksen kieleen tai valinnaisten kielten tarjontaan liittyvät seikat eivät juuri saaneet painoarvoa kouluvalintaa ohjanneena tekijänä, vaan lapsen opiskelua jossakin muualla kuin lähikoulussa taustoitti sidos entiseen asuinalueeseen.

Haastateltavan perheessä lapsi oli jo ehtinyt aloittaa ala-asteen ennen muuttoa Puu-Myllypuron alueelle. Koulupaikka oli aikanaan saatu silloisen asuinalueen lähikoulusta eli Käpylän peruskoulusta. Vanhemmat eivät missään vaiheessa olleet harkinneet koulun vaihtoa. Haastateltava kuvasi, että hän vanhempana näki tärkeänä jatkuvuuden lapsen

koulunkäynnissä, eikä lapsen kaverisuhteita haluttu katkaista muuton vuoksi. Lisäksi Käpylän peruskouluun ja lapsen omaan opettajaan oltiin oltu hyvin tyytyväisiä, ja haastateltava ei halunnut ottaa sitä ”riskiä” ettei samanlaista oppimisympäristöä olisikaan muodostunut uudessa koulussa. Toisaalta vanhemmat olivat huomanneet, ettei lapsi ollut kiinnittynyt niin vahvasti uuteen asuinalueeseen, sillä kaveripiirit olivat edelleen Käpylän alueella.

”Se oli ihan selviö että ei vaihdeta Käpylästä koulua tähän. Tavallaan sillä oli hyvä koulu ja hyvä ope, mutta sehän on aiheuttanut sen että se ei ole niin kiinnittynyt tähän alueeseen” -H8

Koulumatka Käpylän peruskouluun koettiin hiukan pitkäksi, mutta kuitenkin sujuvaksi. Matka oli mahdollista taittaa yhdellä bussilla ja lisäksi lapsen iän (viidesluokkalainen) ansiosta haastateltava kertoi uskaltavansa antaa tämän kulkea pidempääkin koulumatkaa omin päin.

Yläasteelle siirtymisestä oli jo alustavasti juteltu lapsen kanssa, mutta päätöksiä jatkosta Käpylän peruskoulussa tai siirtymisestä johonkin vaihtoehtoiseen kouluun ei ollut tehty. Haastateltava kertoi lapsen puhuneen halusta vaihtaa koulua kuudennen luokan jälkeen, kenties taustalla halu ottaa pientä pesäeroa ala-asteen aikaiseen maailmaan. Vanhemmat eivät pitäneet koulun vaihdosta mahdottomana, mutta eivät nähneet aiheen olevan aivan vielä ajankohtainen.

Kouluvalinta yleisellä tasolla

Haastateltavilta tiedusteltiin, olivatko he keskustelleet kouluvalinnoista ystävien tai naapureiden kanssa ja oliko kouluvalinta tai jonkin koulun väistäminen heidän mielestään näkyvä ilmiö.

Riippumatta siitä, miten oman tai omien lasten kouluvalinnat suuntautuivat, kaikki haastateltavat tunnistivat kouluvalintailmiön. Moni oli perillä paitsi Helsingin koulujen oppimistuloksista, myös esimerkiksi Tukholman tilanteesta eli siitä, että joihinkin kouluihin ilmoitettiin lapset jo synnytyslaitoksella. Helsingin Sanomien syksyinen uutisointi aiheesta oli selvästi tavoittanut monet vanhemmat.

Erityisesti lähikoulun kerrottiin herättäneen ajatuksia ja keskustelua. Kuten aiemmin analyysissä mainittiin, muutamat haastateltavat ilmaisivat selkeästi, että Puu-Myllypuron asukkaiden keskuudessa oli havaittavissa lähikoulun väistämistä. Vanhempien

keskinäinen ajatustenvaihto ja kuulopuheet loivat Myllypuron peruskoulusta sekä positiivista että negatiivista kuvaa, kertojasta riippuen.

"Mä oon kuullut tuosta koulusta jo molempia juttuja. Et sekä tosi hyvää että sit jossain vaiheessa sellaista että se on ihan kamala koulu. Mut nyt ainakin meidän naapurit, jotka on aloittaneet siinä, ovat sanoneet, että se on tosi hyvä. Ja yks perhe, joka asui tuossa Viikissä ja heidän lapsi oli siinä Viikin normaalikoulussa, sanoi et oli tosi kiva kun pääsi muuttamaan tähän. Tai et kun he vaihtoivat (koulua), niin et olis pitänyt vaihtaa aikaisemmin." –H7

"Kyllähän oon kuullut nimenomaan tuosta Myllypuron koulusta et siitä on ollut niitä mietintöjä. Mut sehän on juuri remontoitu ja oon kuullut että siellä on tosi hyviä opettajia" –H1

Naapurin ja "pihakavereiden" koulunkäynnistä keskusteltaessa kävi ilmi, että hajaantuneet kouluvalinnat eivät olleet ainoastaan haastattelujen otosta koskettava ilmiö. Myös haastateltavien lasten ystävät opiskelivat useissa eri kouluissa.

Esiin nousivat lasten omien koulujen ohella ensinnäkin Kulosaaren ala-aste, jossa parin lapsen tiedettiin opiskelevan englantia painottavalla kielikylpyluokalla. Yhden perheen myös kerrottiin hakeneen koulupaikkaa Kulosaaren koulusta, mutta kyseisenä syksynä paikan saaminen oman koulupiirin ulkopuolelta ei ollut onnistunut, ja lapsi oli mennyt Myllypuron peruskouluun.

Toiseksi esiin nousi Helsingin ranskalais-suomalainen koulu, josta puhui kaksi haastateltavaa. Ainakin yhden alueen lapsen tiedettiin opiskelevan kyseisessä koulussa, sillä perheessä toisen vanhemman äidinkieli oli ranska. Munkkivuorella sijaitsevan koulun todettiin olevan melko kaukana, mutta sinne oli mahdollista päästä yhtä bussilinjaa käyttäen.

Kolmas koulu, jossa yksi haastateltavista tiesi lapsensa Puu-Myllypurossa asuvan ystävän opiskelevan, oli Bulevardilla sijaitseva Helsingin eurooppalainen koulu.

"Yks nuoremman lapsen kaveri siirtyi Eurooppa-kouluun, vaikka se ei olekaan heidän minkään matkan varrella. Et se on kyllä aika kaukana. Jotkut valitsee näin, mut kaikki kyllä miettii tarkkaan." –H7

Lasten ystävien kouluvalinnoista puhuttaessa keskusteltiin myös lyhyesti siitä, minkälaisen tekijöiden perusteella vanhempien uskotaan yleisesti tekevän päätökset koulunkäyntiä koskien ja mitkä tekijät mahdollisesti huolettavat niitä vanhempia, jotka ovat valmiita näkemään paljonkin vaivaa saadakseen lapselleen koulupaikan jostakin muusta koulusta kuin lähikoulusta. Koulun väistämisen taustalla uskottiin olevan ennakkoluuloja ja epätietoisuutta, mutta myös tietoista halua taata omalle lapselle hyvät lähtökohdat opiskeluun. Osa haastateltavista uskoi, että pidempi välimatka koulun ja kodin välillä ei ole yksityisauton omistaville talouksille este etenkään silloin, jos kauempana sijaitseva koulu sattuu sijaitsemaan jommankumman vanhemman työmatkan varrella.

Kun haastateltavilta tiedusteltiin, mikä heitä erityisesti koulussa mietityttää tai huolettaa, useimmat toivat esille huonon työskentelyrauhan ja opettajien pätevyyden. Opettajan ammattitaitoa Myllypuron peruskoulussa ei kukaan kyseenalaistanut, vaan keskustelu liikkui yleisellä tasolla. Muutama haastateltava harmitteli sitä, että missä tahansa koulussa saattoi törmätä opettajaan, jolla ei ole otetta oppilaisiin tai joka on kykenemätön takaamaan työskentelyrauhaa luokassa.

"Joka luokalle voi sattua joku vaikea tapaus, ja siis ihan missä koulussa vaan. Mut tietty se miten siellä koulussa on opettajien ohjaus järjestetty vaikuttaa siihen et saako ne opettajat tukea sit jos tällaisia vaikeita oppilaita on siellä" – H10

Vanhempia mietityttivät myös suuret ryhmäkoot ja niiden vaikutus oppimisympäristöön sekä kiusaaminen. Etenkin kiusaamisen nähtiin olevan ilmiö, johon voi olla hankala puuttua. Eräs haastateltava kertoi lapsensa ystävän vaihtaneen Myllypuron peruskoulusta Viikin normaalikouluun, sillä pojan luokalla oli esiintynyt kiusaamista. Koulun vaihto onnistui kielivalintojen kautta.

"Kyllä tiedän että yks poika ei viihtynyt tuossa Myllypurossa, siis niillä oli jotain ongelmia siinä luokalla niin sit ne valitsi sille pojalle valinnaisen kielen niin, että se meni tuonne Viikkiin. Mut se olis siis se luokka, et siinä oli sitä kiusaamista ja sellaista sitten" – H1

Huolista keskusteltaessa useampi haastateltava korosti sitä, että ongelmia on joka koulussa ja usein ne liittyvät yksilöihin, eivät yleisesti koulun opetuksen tai ilmapiiriin

tasoon. Kuten jo aiemmin analyysissa todettiin, muutama haastateltava koki, että tarkemmin oppilaansa valikoivassa koulussa ongelmaksi saattaisi muodostua suorituskeskeinen ilmapiiri tai tietynlaisen homogeenisen ”kuplan” muodostuminen. Yhtä lailla kun lähikoulun kohdalla puhuttiin ”Myllypuron koulun huonosta kaiusta”, yhdistettiin soveltuvuuskokeiden kautta oppilaansa valikoivaan kouluun pieni ”eliittikoulun leima”, joka ei ollut ainoastaan positiivinen.

”Arvostan koulussa sitä että siellä on hyvä fiilis opettajien kesken. Et jossain koulussa jossa pingotetaan, harjoittelijat vaihtuu ja kovat on paineet... koulun arvostus riippuu niin siitä et mitä ajattelee” –H5

6.5. Alueen kehityskohdat ja näkymä tulevasta

Turvattomuuden tunne laajemmalla alueella liikkuesssa

Haastattelujen päätteeksi asukkailta tiedusteltiin, millaisia toiveita heillä olisi asuinalueensa lähitulevaisuudelta ja olivatko he havainneet Myllypurossa ja/tai Puu-Myllypurossa joitakin puutteita, joihin toivoisivat puututtavan.

Yli puolissa haastatteluista haastateltava kertoi kokevansa laajemman naapuruston alueen eli Myllypuron ja Itäkeskuksen alueiden olevan paikoittain epämukavia. Rauhattomuuden ja turvattomuuden tunteet syntyivät pääasiassa siitä, että alueilla liikkui häiritsevästi tai epäilyttävästi käyttäytyviä ihmisiä ja ihmisryhmiä tai siitä, että paikan koettiin olevan epäsiisti ja epäviihtyisä. Epäilyttäviksi ihmisiksi nimettiin aggressiivisesti puhuvat ja käyttäytyvät henkilöt, päihtyneet henkilöt tai suuremmissa porukoissa liikkuvat ”maahanmuuttajaryhmät”.

”Kaikkein ikävinhän on se kun tästä menee tuonne ostarille, se Myllypuron halkaiseva kävelytie. Siinä on penkkejä missä kesällä istuu humalaisia, ja ostarilla joskus jotain on näkynyt. Et sit jos sinne menee, niin joskus on (lapsi) puhunut et on näkynyt jotain tappeluita tai muuta. Mut harvoin ne lähtee niin kauan, et se on vaan isoimman lapsen reviiriä” –H5

”On toi Orpaanporras eli ”vähäosaisten valtatie”, joka ei ole alueena miellyttävä. Tietysti siihen varmaan vaikutti se, että aluksi kun oli kotona vauvan kanssa niin siellä liikkui siihen aikaan päivästä kun se tosiaan oli se

vähäosaisten valtatie. Et olihan se kontrasti siitä (entisestä asuinalueesta) aika huikee"-H2

Monesti turvattomuuden tunne tuntui yhdistyvän nimenomaan keskeneräisyyteen ja toimettomuuteen. Epämieluisaksi koettiin nimenomaan Itäkeskuksen suuntaan aukeava alue, joka on pääasiassa rakentamattoman näköistä metsä- ja peltoaluetta. Toisaalta ihmisten kohdalla turvattomuus liitettiin vailla varsinaista tekemistä oleviin henkilöihin ja pari haastateltavista käyttikin ilmaisua ”norkoilijat”.

"Se on vähän pelottava se matka sinne metrolle, etenkin alussa oli oikein kliseinen ajatus siitä että se on se Itäkeskuksen metsä" -H2

"Se reitti sieltä metrolta on vähän ehkä jäänyt jotenkin kesken, et siinä on sellainen kehittämisen paikka. Sen voisi jotenkin siistimmin ja viihtyisämmin laittaa, sellainen selkeä kävelyreitti Itäkeskukseen" -H7

Muutama haastateltava kertoi, että lähialueen erilaisuus heijastui myös Puu-Myllypuron alueelle. Vaikka varsinaisia ohikulkijoita ei alueelle juuri eksynyt, oli heidän mukaansa alueella tapahtunut ilkivaltaa ja varkauksia joiden taustalla ei voisi olla kukaan alueen omista asukkaista.

"Tältä alueeltahan on nyt hävinnyt jotain, et on varastettu pyöriä ja yks moottoripyöräkin jopa. Eikä mikään ihme kun kattoo et kävelee kilsan päähän tohon Itikseen, et siellä on vähän eri tyyppistä. Tai et on vähän vähävaraisempia siellä" -H3

"Se mitä aina miettii on se, jos lapsi joutuu kulkemaan tän alueen ulkopuolella yksinään. Eihän lapsi sitä silleen ajattele mut tuolla kun on vähän tollasta aluetta" -H10

Alueen lapsiystävällisyyden hyvät ja huonot puolet

Kuten analyysissä on tullut ilmi, haastateltavat kokivat Puu-Myllypuron olevan lapsiperheiden tarpeisiin hyvin soveltuva asuinalue. Koska asunnot olivat valmistuneet porrastetusti suunnilleen samoihin aikoihin, asui alueella haastattelun hetkellä paljon samanlaisissa elämäntilanteissa olevia perheitä. Lapsiperheitä ja etenkin pikkulapsiperheitä oli runsaasti, huomattavasti enemmän kuin ”keskiverto kerrostaloalueella”.

Lasten runsas määrä takasi sen, että alueelta oli helppo löytää leikkikavereita ja toisaalta vanhemmilla oli lasten kautta luonnollinen syy tutustua muihin alueen aikuisiin. Toisaalta sen, että alueelle oli kerralla muuttanut niin paljon leikki- ja alakouluikäisiä, nähtiin myös aiheuttaneen ongelmia. Useat haastateltavat kokivat, että alueella oli hieman enemmän lapsia kuin mitä sen kantokyky antaisi myöten. Esimerkiksi kylätalon leikkipaikan kerrottiin olevan viikonloppuisin niin täynnä, ettei sinne enää edes uskaltanut mennä.

Useampaa haastateltavaa harmitti se, että kaikki alueen aktiviteetit tuntuivat palvelevan vain pienten, päiväkotikäisten lasten tarpeita. Lapsiystävällisyyttä ei itsessään pidetty huonona asiana, mutta vastaajat toivoivat, että alueen suunnittelussa olisi otettu huomioon monipuolisemmin eri käyttäjäryhmien tarpeet. Muutama haastateltava suhtautui hieman varauksella siihen, tuleeko Puu-Myllypuron alue kehittymään samaa tahtia kun sen asukkaat varttuvat ja heidän tarpeensa muuttuvat. Kahdella oli selvä huoli siitä, että muutaman vuoden päästä lapset kasvavat ulos ”liukumäki-ikästä” eikä heille sen jälkeen enää löydy paikkaa jossa viettää vapaa-aikaa. Ajanviettopaikan puutteen pelättiin johtavan siihen, että vanhemmat lapset ryhtyvät joutessaan norkoilemaan ja ”joukossa tyhmyys tiivistyy”. Kaupungilta peräänkuulutettiin rivakkaa reagointia, jotta esimerkiksi ilkeillä ja tihutöillä säästytäisiin.

”Meidän nuoremman lapsen ikäisiä lapsia on tällä alueella ihan mielettömän paljon, että mitä käy sit viiden kymmenen vuoden päästä kun ne on vanhempia” -H8

Mieluisan päiväkotipaikan saaminen alueelta oli parille haastateltavalle ollut ongelmallista. Päiväkodit olivat kuulemma kaikki aivan ääriään myöten täynnä, ja paikan saaminen oli joissain tapauksessa vaatinut yhteydenottoa päiväkodin johtajaan. Kaksi haastateltavista oli joutunut pidempään perustelemaan sitä, miksi hoitopaikka oli tärkeää saada juuri kyseisestä päiväkodista. Kaikki olivat kuitenkin loppujen lopuksi saaneet haluamansa hoitopaikat.

”Ensimmäisen lapsen kohdalla soitin päiväkodin johtajalle ja selitin tän meidän tilanteen, toisen lapsen kohdalla sit laitoinkin tosi hyvissä ajoin paperit vetämään sinne samaan paikkaan missä esikoinen oli jo ollut” -H7

"Ei se päiväkotipaikan siirtäminen tänne helppoa ollut, mut soittelin sit silloin kun tiedettiin tää muutto hyvissä ajoin ja sit käytin sellaisen kortin, että me halutaan kiinnittyä tähän alueeseen ja että on kaverit sit tältä alueelta" –H8

Esikoisen päiväkotipaikan järjestäminen koettiin haasteellisemmaksi kuin kuopuksen. Kun yksi perheen lapsista oli paikan saanut, oli toisen helpompi seurata isosisaruksen jalanjäljissä.

"Tällä alueella on tosi vaikee tilanne. Et nyt vaan toivotaan että tuo nuorempi pääsee samaan päiväkotiin kuin missä isosisarus on ollut" –H6

"Siinä (ensimmäisen lapsen päiväkotipaikan vaihdossa) kesti ihan yllättävän kauan, että on ollut ollenkaan varautunut että se päiväkotitilanne vois olla niin huono. Mutta sit ollaan oltu kyllä tosi tyytyväisiä siihen päiväkotiin -- ja nyt sitten tämä toinen lapsi on päässyt sinne tavallaan uimaan mukaan" –H2

Yksi haastateltavista oli töissä eräässä alueen päiväkodeista. Hänen mukaansa lasten runsas määrä näkyi selvästi ja aiheutti haasteita päiväkodin resurssienkäytön suhteen. Haastateltavan kokemus oli, että päiväkotien ja lähikoulun puitteita ei ollut kehitetty samassa tahdissa kuin Puu-Myllypuro oli rakentunut ja alueen lapsimäärä noussut.

"Se kyllä näkyy että alueelle on muuttanut paljon lapsia kerralla. Ja näin päiväkodin näkökulmasta se ei ehkä oo mennyt ihan yks yhteen. Et kun tehdään kaupunkisuunnittelua niin välttämättä päiväkotitil- ja koulumaailmassa ei eletä samaan tahtiin vaan tullaan noin viis vuotta jäljessä" –H9

Myllypuron peruskoulun kasvanut oppilasmäärän olivat huomanneet muutkin vanhemmat, joiden lapsi opiskeli tai oli opiskellut kyseisessä koulussa. Kuten analyysissa aiemmin käytiin läpi, koulun todettiin olevan niin täysi, että osa opiskelijoista joutui opiskelemaan väliaikaisissa tiloissa liikuntasalissa.

"Oltais me varmaan muutenkin siihen (koulun vaihtamiseen) päädytty, mut ei se kyllä puhunut sen (Myllypuron peruskoulun) puolesta et kun siellä tuntui olevan liikaa oppilaita liian pienessä tilassa" –H10

7. ANALYYSI, 2. VAIHE: ENSIMMÄINEN TUTKIMUSKYSYMYS

Ensimmäisessä analyysin vaiheessa aineistoa on kuvailtu monitahoisesti siitä nousseiden alateemojen ja näiden alle tarkentuneiden ryhmittelyjen avulla. Tässä analyysin toisessa vaiheessa aineistosta esiin nousseita havaintoja eritellään tarkemmin, vuorotellen kummankin tutkimuskysymyksen näkökulmasta.

Puu-Myllypuro osana Myllypuron alueen kehitystä

Ennen Puu-Myllypuroon muuttaneiden asukkaiden muuttopäätöstä puoltaneiden tekijöiden tarkempaa erittelyä on syytä todeta, että aluekehittämisen hankkeena Puu-Myllypuron voi katsoa onnistuneen hyvin. Uusi asuntokanta on monipuolistanut alueen asuntotarjontaa ja houkutellut Myllypuroon sellaisia asukkaita, jotka eivät ilman Puu-Myllypuron valmistumista olisi alueelle muuttamista harkinneet.

Usea haastateltava kertoi, ettei ollut koskaan kuvitellut muuttavansa Itä-Helsinkiin, mutta uudisalue oli kuitenkin näyttäytynyt potentiaalisena asuinalueena. Puu-Myllypuroon suunniteltu ja rakennettu asuntokanta on pystynyt tarjoamaan erityisesti lapsiperheiden tarpeisiin sopivia asumisratkaisuja. Kaupungin näkökulmasta havainto kielii sen puolesta, että täydennysrakentamisen hanke voi onnistuessaan vaikuttaa myönteisesti taantuvan naapuruston asukaspohjan kehitykseen. Havainto puoltaa varovaisesti sosiaalisen sekoittamisen käytänteiden harjoittamista eli tukee olettamusta siitä, että sekoittamalla kaupunkialueelle erilaisia asumismuotoja tullaan samalla sekoittaneeksi erilaisia ihmisryhmiä kaupunkitilassa.

Yllä esitettyyn havaintoon ei tule suhtautua vastauksena (”täydennysrakentaminen on toimiva alueiden eriytymistä hillitsevä ohjauskeino”), vaan pikemminkin kysymysten herättäjänä. Kun Puu-Myllypuron voidaan todeta olevan aluekehittämisen näkökulmasta onnistunut, tulee katse seuraavaksi kääntää onnistumisen syihin. Onnistumisen taustalla vaikuttaviin tekijöihin päästään kiinni tutkimalla tekijöitä, joiden kerrotaan haastatteluissa puoltaneen alueelle muuttoa. Samalla eritellään vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: ”Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Puu-Myllypurossa asuvien kotitalouksien päätökseen muuttaa alueelle?”

7.1. Alueen sijainti ja suunnitteluratkaisut

Kaikkien haastateltavien kohdalla alueelle muuttoa oli puoltanut Puu-Myllypuron hyvä sijainti. Sijainti hahmotettiin haastatteluissa kahdella eri tavalla: ensinnäkin absoluuttisena paikkana, toiseksi alueen suhteellisen sijaintina.

Alueen absoluuttinen sijainti on sijainnin määreistä neutraalimpi. Se on matemaattisesti mitattavissa oleva määre: alueen koordinaatit ja alueen etäisyys keskustasta linnuntietä pitkin mitattuna. Tämä sijainnin määre nousi esiin useammassa haastattelussa: haastateltava puhui keskustaetäisyydestä kilometreissä ja katsoi lyhyen etäisyyden tekevän alueesta houkuttelevamman. Haastateltavat mainitsivat, että heille merkitsi paljon se, että Puu-Myllypuro on alle kymmenen kilometrin etäisyydellä Helsingin keskustasta. Lyhyt keskustaetäisyys rakentanee mielikuvaa siitä, että alue kytkeytyy yhtä lailla kantakaupunkiin kuin itäiseen kaupunkiin ja sen esikaupunkialueisiin.

Paljon pelkkää mitattavaa keskustaetäisyyttä voimakkaammin muuttopäätökseen näyttää vaikuttaneen alueen suhteellinen sijainti eli alueen sijoittuminen suhteessa ympäröivään kaupunkitilaan (esim. viereiset asuin- ja viheralueet, liikenneyhteydet). Tärkeään rooliin nousi alueen sujuva kytkeytyminen tieverkostoon ja joukkoliikenteen reittiverkostoon. Se, että Puu-Myllypurosta käsin pääsee sujuvasti liikkumaan moneen ilmansuuntaan eri kulkuneuvoja käyttäen, nähtiin alueen ehdottomana hyvänä puolena. Kaupunkiin ja kaupungista ulos johtaville sisääntuloväylille pääsee haastateltavien mukaan Puu-Myllypurosta käsin sujuvasti, jolloin työmatkan kokivat sujuvaksi niin Helsinkiin kuin kehyskuntiinkin suuntaavat haastateltavat. Metron läheisyys oli noin puolille haastateltavista ensiarvoisen tärkeä muuttoa puoltanut tekijä, myös siinä tapauksessa ettei metroa edes käytetty päivittäiseen liikkumiseen. Tietoisuus siitä, että luotettava ja nopea raideyhteys on tarvittaessa käytettävissä, näyttää olevan yhtä merkittävää kuin joukkoliikenneyhteyden tosiasiallinen käyttöaste.

Suhteellinen sijainnin lisäksi merkittävään rooliin nousevat alueen suunnittelulliset ratkaisut. Vaikka raideyhteyden ja liikenneväylien läheisyys oli vahva alueelle muuttoa puoltanut tekijä, kokivat haastateltavat tärkeäksi myös sen, etteivät vilkkaasti liikennöidyt ajotiet ja metrorata kulje aivan asuinalueen vierestä. Haastateltavat kiittelivät Myllypuron liikennesuunnittelua eli sitä, että kokoojakadut kiertävät aluetta ja asuinalueelle johtavista teistä suurin osa on umpipäisiä. Suunnitteluratkaisun ansiosta Puu-Myllypurossa ei ollut lainkaan läpikulkuliikennettä, ja autoliikenteen vähäisen

määrän koettiin rauhoittavan aluetta ja luovan turvallisen ilmapiirin. Haastateltavat uskoivat, että mikäli metroasema olisi sijainnut lähempänä, olisi sen mukana voinut tulla myös ei-toivottuja lieveilmiöitä.

Haastateltavat kiittelivät sitä, että Puu-Myllypuron ympärille oli jätetty lähimetsää, joka toimi sekä mentaalisenä alueen ulkorajana että ulkoilualueena. Myllypuron ulkoliikuntamahdollisuuksia keuhuttiin hyviksi ja haastateltavat kokivat, että alueen kevyen liikenteen väylät olivat toimivia sekä siirtymien taittamisen että ulkoilun näkökulmasta. Haastateltavista suurin osa kertoi liikkuvansa ainakin silloin tällöin pyörällä, ja sujuva pyöräilyreitti sekä keskustan että lännen suuntaan oli ollut useammalle tärkeä muuton puolesta puhunut tekijä. Viheralueiden merkitys ei sinänsä tule yllätyksenä, sillä lukuisissa kotimaisissa tutkimuksissa (esim. Asukasbarometri 2016) on todettu, että luonnonläheisyys on kaupunkilaisillekin yksi tärkeimmistä asuinalueen ominaisuuksista.

7.2. Ohjaustekijöiden vaikutus

Puu-Myllypuron kaltaisen uudisalueen asukaspohjan muodostumisen kannalta oleellista on, minkä kokoisia ja hintaisia asuntoja alueelle suunnitellaan ja mikä on niiden omistusmuoto. Perheasunnoiksi sopivat, tilavammat asunnot houkuttelevat luonnollisesti asukkaikseen lapsiperheitä, ja asuntojen hintoja säätelemällä voidaan vaikuttaa siihen, minkälainen on potentiaalisten asukkaiden tulo- ja koulutustaso. Lisäksi asukkaiden valikoitumiseen voidaan vaikuttaa määrittämällä esimerkiksi kriteerejä sille, ketkä saavat osallistua omakotitontin tonttiarvontaan tai millaisille perheille suodaan pääsy kaupungin vuokra-asuntoon. Edellä mainituilla päätöksillä ja säädöksillä tullaan vaikuttaneeksi siihen, millaisilla perheillä on mahdollisuus edes harkita alueelle muuttoa.

Haastateltavista pääosa asui HITAS-kohteissa ja heille alueelle muutto oli mahdollista nimenomaan hintasäätelyn ansiosta. Asukkaat myös kertoivat halunneensa muuttaa nimenomaan yhtiömuotoiseen asuntoon. Ensimmäisiin HITAS-kohteisiin ei ollut järjestetty arvontaa eli niihin asukkaat olivat aikanaan päässeet pelkän hakemuksen kautta, loppuja taas oli onnistunut arvontaprosessissa. Omakotitalon alueelle rakentanut oli päätenyt alueelle kaupungin järjestämän tonttiarvonnan kautta. Kyseinen haastateltava kertoi, että arvonnassa Puu-Myllypuron tontit oli osoitettu haettavaksi nimenomaan kahden vanhemman lapsiperheille. Kaupungin vuokra-asunnossa asuvat puolestaan kokivat, että Puu-Myllypuron asunnot olivat hyvin haluttuja ja heitä oli

onnistanut, kun olivat päässeet muuttamaan alueelle. Vuokra-asujat kertoivat, että heidän mielestään alueen vuokrataloihin oli valikoitu asukkaat tarkemmalla seulalla kuin esimerkiksi vanhan Myllypuron kerrostaloasuntoihin. Sekä vuokra- että omakotimuotoisessa asunnossa asuvat asukkaat siis kuvailivat huomanneensa, että alueen asukasprofiiliin on tietoisesti haluttu vaikuttaa.

Puu-Myllypuron hinnoittelussa oli onnistuttu haastateltavien mielestä melko hyvin, vaikka muutama koki edelleen asumisen olevan melko kallista muun muassa tontinvuokran takia. Kolme haastateltavista olisi toivonut asuntonsa olevan hieman tilavampi, mutta totesi nykyisten neliöiden kuitenkin riittävän perheen tarpeisiin. Vastauksissa toistui tietoisuus siitä, että asumisratkaisuja tehdessä joutuu aina tiettyjen kompromissien ja valintojen eteen. Lisäneliöt olisivat tarkoittaneet lisähintaa asunnolle tai vuokralle. Korkeahkoon hintaan ja vähempiin neliöihin oltiin valmiita sopeutumaan, sillä asuinalueen ja asunnon muut ominaisuudet koettiin tarpeeksi miellyttäviksi.

7.3. Asukkaiden ominaisuudet

Puu-Myllypuroon muuttaneilla kotitalouksilla on haastatteluaineiston perusteella useita samankaltaisia piirteitä ja ominaisuuksia. Suuri osa Puu-Myllypuroon tulleista kotitalouksista oli lapsiperheistä ja nimenomaan perheitä, joissa lapset eivät vielä muuttohetkellä olleet alakouluiässä. Haastateltavista suurin osa ei alun perin ollut kotoisin Helsingistä, mutta kaikki olivat asuneet kaupungissa jo ennen tutkimusalueelle muuttoa. Kahdeksan kymmenestä muutti Puu-Myllypuroon kaupungin rajojen sisäpuolelta. Havainto puhuu sen puolesta, ettei tutkimusalue ole kaupunkiin ensimmäistä kertaa muuttavien asuinalue, vaan palvelee jo kaupungissa asuvia perheitä joiden elämäntilanne muuttuu esimerkiksi perhekoon kasvun myötä. Havainto on myös luonnollinen – Puu-Myllypuron alueella ei juuri ole yhden hengen talouksille tai lyhytaikaiseen asunnontarpeeseen soveltuvia asuntoja tarjolla.

Pääosalle haastateltavista Myllypuro oli ennen muuttoa ollut alueena tuntematon ja vain pari oli seurannut kaupungin tiedotusta alueen rakentumisesta. Yksi haastateltavista oli asunut Myllypuron alueella aikaisemmin ja yksi oli ollut töissä metroasemanseudulla Liikuntamylyssä. Useat haastateltavat kuvasivat alueelle päätymistä ”sattuman kaupaksi” tai kertoivat ”löytäneensä alueen yllättäen”. Löydöstä pidettiin positiivisena ja aiemmin alueesta tietämättömät haastateltavat olivat kiitollisia siitä, että olivat päätyneet tahattomasti vierailemaan siellä esimerkiksi ohikulkumatkallaan.

Alueelle muuttaneita perheitä yhdisti haastateltavien mukaan ”samankaltaisuus” elämäntapojen ja elämäntilainten suhteen. Alueelle muuttaneiden uskottiin hakeneen asuinalueeltaan yhteisöllisyyttä, ja haastateltavat kertoivat, että Puu-Myllypuroa oli markkinoitu jo alusta asti nimenomaan yhteisöllisenä asuinalueena. Arjessa yhteisöllisyys tarkoitti heidän mukaansa sitä, että naapurit ja ohikulkijat kommunikoivat keskenään ja omalla panoksellaan pitivät huolta esimerkiksi alueen siisteydestä ja turvallisuudesta. Yhteisöllisyyden kerrottiin toimivan useammalla tasolla ja kanavalla: sekä oman yhtiön sisällä että laajemmin koko uudisalueen alueella, niin kasvotusten kuulumisia vaihtaen kuin sosiaalisen median kanavia pitkin. Alueen rakenteen nähtiin kannustavan yhteisöllisyyteen, sillä esimerkiksi yhtiöiden asunnot oli sijoitettu siten, että naapureihin tuli todennäköisesti törmättyä pihalla liikkuesssa.

Haastateltavia yhdistävä tekijä on perhetilanteen ohella kotitalouden liikkuva elämäntapa. Kaikkien haastateltavien elinpiiri oli melko laaja joko töiden tai harrastusten vuoksi. Arki ulottui pihapiirin lisäksi Puu-Myllypuroa laajemmalle alueelle: suurella osalla keskustan suuntaan, mutta myös läntiseen tai itäiseen Helsinkiin tai kehyskuntien suuntaan. Yhtä taloutta lukuun ottamatta kaikilla haastateltavilla oli käytössään yksityisauto, jota myös hyödynnettiin aktiivisesti työ-, harrastus- tai kauppamatkojen taittamisessa. Auton nähtiin olevan melko välttämätön lapsiperheen arjen toimivuuden kannalta. Toisaalta kaikki haastateltavat kertoivat käyttävänsä julkisen liikenteen palveluita ja liikkuvansa myös polkupyörällä tai jalan. Liikkuva elämäntapa sopii yksiin sen kanssa, että Puu-Myllypuron sijainti ja sinne ulottuvat liikenneyhteydet olivat haastateltaville yksi tärkeimmistä asuinalueen ominaisuuksista.

Huomionarvoista on, että haastateltavat kokivat samankaltaisuuden rakentuvan ennen kaikkea yksilön arvostusten, ei esimerkiksi koulutus- tai tulotason varaan. Elintavoiltaan ja elämäntilanteiltaan samankaltaisten perheiden hakeutuminen alueelle on linjassa sen tutkimuksissa esitetyn teorian kanssa, että asuminen on nykyään muutakin kuin asunnon tuoman suojan ja fyysisen asuinpaikan etsimistä. Asuinalueen valinnalla pyritään myös rakentamaan ja vahvistamaan omaa identiteettiä ja tuomaan ilmi omia elämänarvoja. Asuinympäristöön ja asumismuotoon liittyvät toisistaan poikkeavat elämäntyyli- ja -tavat ovat tulleet esille myös useissa suomalaisissa asumistutkimuksissa (Vaattovaara 1998; Ilmonen, Hirvonen, Knuuti, Korhonen & Lankinen 2000; Rasinkangas, 2015). Haastateltavat uskoivat Puu-Myllypuroon hakeutuneiden henkilöiden tietoisesti etsineen

rauhallista, yhteisöllisyyden mahdollistavaa asuinaluetta, jolle olisi mahdollista asettua asumaan pidemmäksikin aikaa.

7.4. Kokemus hyvästä kaupunkitilasta

Alueen sijaintia, suunnitteluratkaisuja sekä tarjolla olevaa asuntokantaa vielä merkittävämmiin muuttopäätökseen vaikutti haastateltavien subjektiivinen kokemus Puu-Myllypuron sopivuudesta asuinalueeksi eli yksilön kokemus kaupunkitilasta. Jokainen haastateltava mainitsi muuttoa puoltaneina tekijöinä alueen rauhallisuuden, turvallisuuden sekä sen viihtyisyyden.

Kokemuksellisen kaupunkitilan muodostumiseen vaikuttavat tekijät voidaan aineistosta nousevien havaintojen valossa ryhmitellä kahteen alakokonaisuuteen. Ensimmäinen niistä liittyy alueen fyysisiin ominaisuuksiin, toinen alueelliseen identiteettiin.

Suunnittelun merkitys koetun kaupunkitilan muodostumisessa

Haastateltavat kokivat Puu-Myllypuron olevan viihtyisä, turvallinen ja vihreä asuinalue. Nämä mielikuvat ovat vahvasti sidoksissa alueen suunnitteluratkaisuihin.

Kuten kohdassa 7.1. on eritelty, kiitosta saa etenkin alueen kylämainen ja tiivis rakenne. Haastateltavat pitivät alueen tiiviistä puurakentamisesta, joka toi heille mieleen vanhan Porvoon ja vanhan Rauman alueet. Useampi haastateltava kuvaili aluetta kauniiksi. Suuri osa myös piti hyvänä sitä, ettei alueella ollut omaa lähikauppaa, vaan Puu-Myllypuron keskus muodostui kylätalon ympärille. Sen, että alue oli kaupallisista intresseistä vapaa, sanottiin rauhoittavan sekä alueen ilmettä että omaa arkea. Myös ulkosityöistä liikennesuunnittelua ja asuntojen sijoittelua tiiviiseen hevosenkengän muotoon kiiteltiin: näin alueelle muodostui lapsien leikkeihin soveltuvia, suojaisia sisäpihoja.

Hieman yli puolet haastateltavista mainitsi, että alueessa oli viehättänyt sen vihreys ja luonnonläheisyys. Huomionarvoista on, että esiin nousi erityisesti lähimetsän merkitys. Kokemus alueen rauhallisuudesta ja vehreydestä ei syntynyt hoidettujen viheralueiden, vaan nimenomaan alueen ympärille levittyvän metsän ansiosta.

Edellä kuvatut havainnot saattavat olla merkittäviä täydennysrakentamisen näkökulmasta. Puu-Myllypurossa kiitosta saavat suunnitteluratkaisut – liikenteen ulkosityöisyys, palveluiden keskittyminen toisaalle sekä laajat asuinaluetta ympäröivät viheralueet - edustavat melko perinteisiä modernistista kaupunkisuunnittelua, jossa eri

toiminnot erotetaan toisistaan. Helsingin strategiaan kuuluva uusi täydennysrakentamisen muoto, bulevardisointi, puolestaan toimii päinvastoin. Bulevardisointi pyrkii sekoittamaan liikennemuodot ja toiminnot kaikkialla: uusurbanismin ihanteiden mukaisesti asutus tuodaan kiinni liikenneväyliin ja palvelujen tulee sijaita pistemäisesti näiden katujen varsilla.

Tämän tutkimuksen aineistosta voi tehdä päätelmän, että Puu-Myllypuron kaltaisille alueille hakeutuvat asukkaat arvostavat melko perinteisiä suunnitteluratkaisuja. Bulevardisoinnin periaatteella suunniteltu uudisalue ei vastaisi heidän asuinaluetta koskevia tarpeita ja arvostuksiaan. Havainto toimii suunnittelijoille muistutuksena siitä, että myös täydennysrakentamista tulee suunnitella eri muodoissa ja erilaisissa mittakaavoissa.

Muusta Myllypurosta erillinen alueellinen identiteetti

Haastateltavien identifioituminen ”myllykyläläisiksi” on mielenkiintoinen ilmiö. Saman havainnon Myllykylä-nimen suosimisesta markkinoinnissa tekivät aikanaan myös Harjunen ja Mäenpää (2015). Heidän havaintonsa mukaan etenkin kiinteistövälityksessä Puu-Myllypuron ominaispiirteitä korostetaan käyttämällä nimeä ”Myllykylä” eli nimitystä, josta ”Myllypuro” sanana on häivytetty pois. Kyseessä voi olla asukkaiden tarve korostaa omaa identiteettiään ja oman asuinalueensa erillisyyttä vahasta asuntokannasta.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että etenkin sosioekonomisesti huono-osaisemmilla asuinalueilla asuva keskiluokka on taipuvainen tekemään erontekoja alueen muihin asukkaisiin melko monin tavoin (Pinkster, 2014; Watt, 2009). Tällaisissa tapauksissa eronteko ei liity asumisvalintaan erilaisten naapurustojen joukosta vaan valintoja tehdään erityisesti naapurustojen sisällä. Myös kotimaisen, helsinkiläisten täydennysrakentamisalueiden asukkaiden asumistyytyvyyttä kartoittavan tutkimuksen mukaan asukkaiden tyytyväisyys oli korkeampi sellaisilla alueilla, joissa fyysinen etäisyys muihin sosiaalisiin ryhmiin oli tarpeeksi suuri (Vaattovaara ym. 2009). Mikäli oman kodin välitön asuinympäristö koetaan tarpeeksi miellyttäväksi, kasvaa sekä fyysinen että sosiaalinen etäisyys alueen mahdollisiin ongelmallisiksi koettuihin pienalueisiin.

Myllypuron ostoskeskuksen uudistukseen perehtyneessä tutkimuksessa tehtiin tässäkin tutkimuksessa esiin noussut havainto siitä, että Puu-Myllypuron ja Hallainvuorenrinteen

asukkaat asioivat muun Myllypuron alueen asukkaita harvemmin ostoskeskuksen liikkeissä. Kyse voi olla heikommasta alueelle integroitumisesta ja siitä, että paikallisten palveluiden tukeminen saattaa näyttäytyä tärkeämpänä niille asukkaille, jotka ovat asuneet Myllypurossa kauemmin ja mieltävät sen vahvemmaksi osaksi omaa identiteettiään.

7.5. Alueen koulutarjonta

Haastatteluista käy selvästi ilmi, että koulun merkitys kotitalouksien muuttopäätöksiä ohjaavana tekijänä on merkittävä. Havaintoon perehdytään tarkemmin seuraavassa tutkimuksen vaiheessa, kohdassa 8.

8. ANALYYSI, 2. VAIHE: TOINEN TUTKIMUSKYSYMYYS

Tässä viimeisessä analyysin vaiheessa aineistosta nostetaan esiin toisen tutkimuskysymyksen kannalta merkittäviä havaintoja ja eritellään vastausta toiseen tutkimuskysymykseen: ”Kuinka Puu-Myllypuroon muuttaneiden perheiden peruskouluikäisten lasten kouluvalinnat suuntautuvat? Mitkä ovat tärkeimmät lähikoulun valintaan tai sen väistämiseen johtaneet tekijät?”

Tutkimusotoksen koko ja haastattelujen yksilöllisyys huomioon ottaen ei ole mielekästä rakentaa suoranaista vertailuasetelmaa lähikoulussa eli Myllypuron ala-asteella opiskelevien ja koulupiirin ulkopuolelta opiskelupaikan hakeneiden oppilaiden välille. Tutkimuksessa esiin nousseiden havaintojen perusteella on kuitenkin mahdollista havainnoida, kuinka kouluvalinta ilmiönä tunnistetaan vanhempien keskuudessa ja mitkä tekijät lähikoulussa koetaan erityisen houkutteleviksi tai luotaantyöntäviksi.

Tuloksia tulkittaessa on myös syytä muistaa, että vanhempien tekemät kouluvalinnat ja heidän olettamuksensa koulujen oppimisympäristöjen eroista ei tarkoita sitä, että erot koulujen välillä tosiasiallisesti heijastuisivat oppilaiden koulumenestykseen. Kyse on nimenomaan vanhempien subjektiivisesta aluevaikutusten kokemuksesta.

8.1. Koulujen eriytyminen tunnistetaan ilmiönä

Ensimmäinen haastatteluista esiin noussut selvä havainto oli, että helsinkiläisten koulujen oppimistulosten eriytyminen, erot koulujen oppilaspohjissa sekä näihin kytkeytyvä koulushoppailu olivat kaikille haastateltaville tuttuja ilmiöitä. Vanhemmat olivat hyvin tietoisia alueen koulujen erityispiirteistä ja myös keskustelivat näistä muiden vanhempien kanssa. Havaittavissa on siis tutkimuksen teoriaosuudessa esitelty slipping-ilmiö, jossa tieteestä tuttu käsite on valunut myös arkiseen keskusteluun.

Haastatteluissa ei haluttu sen tarkemmin tiedustella, mistä tietolähteistä haastateltavat olivat kouluvaikutuksia koskevat käsityksensä koostaneet. Sen sijaan keskustelua pyrittiin kuljettamaan tunneperäisellä tasolla, keskittyen nimenomaan siihen millaisia ajatuksia, toiveita ja mahdollisia huolia ilmiö herättää. Pyrkimyksenä oli rakentaa luottamuksellinen ilmapiiri, jossa haastateltava on läsnä nimenomaan vanhemman roolissa. Näin pyrittiin pääsemään kiinni tutkimuksen tarkoitukseen: kiinnostus

kohdistuu nimenomaan siihen, kuinka kokemusperäinen tieto ja omakohtainen tapa hahmottaa ympäristöä saattaa päätöksenteossa ajaa rationaalisen tiedon yli.

Yhtenevät huolet ja toiveet kouluja kohtaan

Sekä lähikoulun valinneilla että sitä väistäneillä vanhemmilla tuntui olevan samankaltaiset huolet ja odotukset lasten koulua kohtaan. Arvostukset ja odotukset koulun oppimisympäristöltä olivat melko samat sekä lähikoulun että jonkin muun koulun valinneilla vanhemmilla.

Merkittävin huoli kohdistui luokkien oppilasmääriin ja työskentelyrauhaan. Useasta haastattelusta nousi esiin epäily siitä, että suurten luokkakokojen vuoksi opettajalla ei ole resursseja antaa erityistä tukea oppilaille tai esimerkiksi puuttua kiusaamistilanteisiin. Myös huoli opettajien pätevyydestä nousi esiin etenkin niissä haastatteluissa, joissa lapselle oli haettu koulupaikkaa oman oppilasalueen ulkopuolelta. Tämä tukee havaintoa siitä, että kouluvalintaa tehdessään vanhempi kokee osaltaan olevan vastuussa siitä, että lapsen oppimisympäristö on otollinen. Tarvittaessa koulua ollaan myös valmiita vaihtamaan.

Haastattelusta oli havaittavissa kahteen suuntaan kallistuvia mielipiteitä valikoivasta oppilaaksi otosta. Toisaalta haastateltavat olivat sitä mieltä, että kouluvalinnan vapaus voi toisaalta voi taata koulupaikan omalle jälkikasvulle otolliseksi miellettyssä oppimisympäristössä. Toisaalta taas liian valikoiva oppilaaksi otto ja sen myötä oppilaspohjan heterogeenisyyden puute koettiin ongelmalliseksi. Lähikoulua käyvien kohdalla ilmeni ajattelua siitä, että lasta ei haluta eliittimaiseen kouluun oppilaiden välisen liiallisen kilpailun tai omista arvoista poikkeavan arvomaailman vuoksi. Toivotuimman luokan piirteiksi mainittiin riittävän hyväksi mielletty opetus ja oppiminen, sekä ainakin vähäinen sosiaalinen ja etninen moninaisuus.

8.2. Kouluvalinnan mahdollisuus ja kotitalouden resurssit

Haastateltavien vastauksista huokui positiivinen suhtautuminen kouluvalintojen vapautta kohtaan. Myönteistä suhtautumista yksilön valinnanvapauteen ja vastuuseen on syytä peilata siihen, mikä on haastateltavien asema kaupunkikentällä ja millaiset mahdollisuudet heillä on ylipäättään tehdä kouluvalintoja.

Tutkimuksen otokseen lukeutuvat kotitaloudet kuuluvat suhteellisesti hyväosaisten kaupunkilaisten joukkoon. Hyväosaaisuudella tarkoitetaan tässä koko kaupungin väestöön

verrattuna keskimääräistä tai keskiarvoa korkeampaa koulutus- ja tulotasoja sekä sitä, että yksilö on työnsä, harrastustensa tai sosiaalisten verkostojensa kautta yhteiskuntaan integroitunut. Haastateltavat tiedostavat asemansa kouluvalintatilassa, toisin sanoen tunnistavat kouluvalintaan kytkeytyvät mahdollisuutensa sekä institutionaaliset rajoitteet, joissain tapauksissa ovat jopa valmiita toimimaan näiden rajoitteiden yli. Useammassa haastattelussa kävi ilmi, että vanhempi oli nähnyt erityistä vaivaa saada lapseksi hyväksi katsomansa koulu- tai päiväkotipaikan esimerkiksi ottamalla henkilökohtaisesti yhteyttä koulun tai esikoulun rehtoriin.

Haastatteluun valikoituneilla kotitalouksilla on siis ollut käytössään taloudellista, kulttuurillista ja sosiaalista pääomaa, joka on mahdollistanut koulupaikan hakemisen ja lapsen koulunkäynnin järjestämisen oman koulupiirin ulkopuolella.

Sosiaalisten verkostojen merkitys kouluvalinnan resurssina

Koulujen oppimistuloksista ja kouluvalinnoista keskustellaan tämän tutkimuksen kohderyhmän keskuudessa aktiivisesti. Kouluvalintoja koskevaa keskustelua käydään paitsi naapureiden, myös kollegoiden ja lasten ystävien vanhempien kanssa. Joissakin tapauksissa tuttavalta kuultu suositus saattaa ohjata vanhempaa valitsemaan lapselleen koulupolun, jota hän ei olisi ilman vinkkiä edes harkinnut, kuten yhden tutkimuksen haastateltavan tapauksessa.

Havainto kouluvalintoihin liittyvästä aktiivisesta keskustelusta on looginen, sillä haastatellut edustavat juuri sitä kohderyhmää, jonka oletetaan tekevän kouluvalintoja kaikista aktiivisimmin. Huomionarvoista on, että käyty keskustelu myös tosiasiallisesti ohjaa vanhempien tekemiä valintoja ja vaikuttaa heidän päätöksentekoonsa. Näin ollen sosiaalisten verkostojen yhteys kouluvalintaan ja muuttopäätöksiin on tämän tutkimuksen tuloksissa selkeä.

Sosiaalisten verkostojen merkitys kouluvalinnassa on havaittu muissakin kotimaisissa tutkimuksissa. Kosunen (2017) kuvaa tuoreessa väitöstutkimuksessaan ilmiötä ”sosiaalisen kouluvalintatilan” käsitteen kautta. Sosiaalinen kouluvalintatila tarkoittaa yhdistelmää, jossa kouluvalinnan optimoinnin keskeisenä tekijänä on vanhemman kyky hahmottaa oma asemansa suhteessa kouluun ja koululuokkiin sekä suhteessa muihin kentällä toimiviin kotitalouksiin. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat näkemystä kyseisen tilan olemassaolosta ja sen merkityksellisyydestä.

Havainto sosiaalisten verkostojen merkityksestä tarkoittaa, että kouluvalintoja tutkittaessa pelkkä institutionaalisten ja alueellisten tekijöiden tutkimus ei riitä, vaan ilmiön ulottuvuus on paljon laajempi. Kouluvalinnoissa on kyse sekä fyysisessä ympäristössä että sosiaalisessa tilassa rakentuvasta ilmiöstä. Havainto toisaalta myös antaa viitteitä siitä, että perheiden kouluvalinnat ja niiden eriytyminen ovat myös Helsingin kontekstissa sidoksissa perheen pääomiin.

Tulokset vahvistavat havaintoa siitä, että kouluvalinta vaatii kotitaloudelta paitsi taloudellista, myös sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. Valinnan edellyttämän pääoman vuoksi kouluvalinta ei käytännössä ole yhtäläinen ja todellinen mahdollisuus kaikille. Kotitaloudelle asema sosiaalisessa kouluvalintatilassa muokkaa täten oppilaiden valikoitumista perusopetuksen sisällä, mikä hiljaisesti ohjaa eri yhteiskuntaluokista tulevia lapsia erilaisille koulupoluille.

8.3. Vanhemmat aluevaikutusten moderoijina

Haastatteluissa kävi selvästi ilmi, että vanhemmat kokevat olevansa itse aktiivisessa roolissa lasten kouluvalinnan suhteen. Koulupiirijako tunnetaan, mutta sitä ei koeta sitovaksi, oman lapsen koulupolkua ohjaavaksi tekijäksi.

Vanhemmat puhuivat lasten koulun ”valinnasta” ja ”sopivan koulun etsimisestä”, tosin tiedostaen myös sen, että joihinkin kouluihin voi olla hankalaa päästä sisään koulun oppilaaksi ottoa koskevien vaatimusten takia. Tutkimuksen perusteella vanhemmat pitävät valinnanvapautta oppilaita hyödyttävänä ilmiönä, sillä se mahdollistaa lapsen ja perheen tarpeita vastaavaan kouluun hakeutumisen. Ottaessaan aktiivisen roolin koulupaikan valitsijana vanhemmat ottavat tavallaan myös osavastuun lapsensa oppimisesta ja koulussa viihtymisestä. Siksi he ovat valmiita hakemaan siirtoa toiseen kouluun, mikäli kokevat, ettei oppimisympäristö vastannutkaan lapsen ja perheen tarpeita.

Aluevaikutusten tutkimuksen näkökulmasta havainto osoittaa, että etenkin hyväosaisissa kotitalouksissa vanhempien rooli lapseen kohdistuvien alue- ja kouluvaikutusten moderoijana voi olla hyvinkin merkittävä. Vanhempien asema lapsen kasvattajina antaa heille valtuudet kontrolloida ja säädellä lapsen toimintaa ja ympäristöä siten, että lapsi tulee suojelluksi ja suojatuksi ei-toivottavilta vaikutuksilta. Vanhempien havainnot ja tulkinnat ympäristöstä, sen tarjoamista resursseista sekä mahdollisista haittatekijöistä ovat yhteydessä ohjaustapoihin, joilla he pyrkivät säätelemään lastensa toimintaa sekä lapsen vertaisryhmiä. Vanhemmat toimivat

ikään kuin aluevaikutusten designerin roolissa: kouluvalintojen kautta he kontrolloivat lasten sosiaalista ympäristöä.

Kouluvalinta, muuttopäätökset ja koulupiirijako

Mikäli hyväosaiset perheet hakeutuvat tietoisesti asumaan alueelle, jonka koulun he katsovat olevan lapsilleen sopiva, asettaa koulupiirijako kotitaloudet tietyssä mielessä eriarvoiseen asemaan. Hyvätuloisilla kotitalouksilla mahdollisuudet asuinpaikan vaihtoon ovat laajemmat kuin kotitalouksilla, joilla taloudelliset resurssit rajoittavat valinnanvapautta ja mahdollisuuksia toimia kouluvalintatilassa. Huomio puhuu sen puolesta, että koulujen väliset erot saattavat muuttopäätösten myötä kasvaa oppilasalueesta poikkeavista kouluvalinnoista riippumatta.

Edellä mainitun havainnon valossa koulupiirin rajojen tiukempi noudattaminen tai valinnanvapauden kieltäminen ei välttämättä johtaisi koulujen välisten erojen kaventumiseen. Vaihtoehtoisessa järjestelmässä hyväosaisten perheiden vanhemmat voisivat vaikuttaa lastensa kouluun asuinpaikan valinnalla. Pienituloisilla perheillä puolestaan ei olisi samanlaista mahdollisuutta. Tämä huomio on olennainen keskusteltaessa ja kritisoidessa kouluvalintojen vapauttamista.

9. TULOKSET

Tutkimukselle määritettiin alussa kaksi päätavoitetta: selvittää, minkälaisia asukkaita Puu-Myllypuroon on muuttanut sekä selvittää, kuinka Puu-Myllypuron alueelle muuttaneiden lapsiperheiden kouluvalinnat suuntautuvat. Myös tutkimuskysymys esitettiin kaksiosaisena.

”Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Puu-Myllypurossa asuvien kotitalouksien päätökseen muuttaa alueelle?”

Tärkeimmät Puu-Myllypurossa asuvien kotitalouksien muuttopäätökseen vaikuttaneet tekijät ovat:

- I. Alueen sijainti kaupunkitilassa - etenkin suhteellinen sijainti eli kytkeytyminen liikenneverkkoon ja ympäröiviin alueisiin
- II. Alueen asuntokanta - asuntojen omistusmuoto, koko, hintataso ja rakennusvuosi sekä alueen yleinen ilme
- III. Yksilön subjektiivinen kokemus hyvästä kaupunkitilasta
- IV. Alueen koulut – lapsen mahdollisuus opiskella mieleisessä koulussa alueelta käsin

”Kuinka Puu-Myllypuroon muuttaneiden perheiden peruskouluikäisten lasten kouluvalinnat suuntautuvat? Mitkä ovat tärkeimmät lähikoulun valintaan tai sen väistämiseen johtaneet tekijät?”

Puu-Myllypuron alueelle muuttaneissa kotitalouksissa peruskouluikäisten lasten kouluvalinnat ovat selvästi hajaantuneet. Haastateltavissa kotitalouksissa oli yhteensä kymmenen peruskouluikäistä lasta, joista neljä opiskeli oman koulupiirin mukaisessa lähikoulussa. Kouluvalinnat hajautuivat kuuteen eri kouluun Helsingin alueella.

Haastatteluissa korostui perheiden yksilökohtaiset erot kouluvalinnan taustalla vaikuttaneissa tekijöissä. Kuten muuttopäätös, myös kouluvalinta oli perheille monen tekijän summa, jossa painoi sijainnin ja kielivalinnan lisäksi muun muassa lapsen sisar- ja kaverisuhteet, kytkökset aikaisempaan asuinalueeseen, lapsen mahdollinen harrastuneisuus ja tämän mielenkiinnon kohteet sekä vanhemman toiveet ja odotukset.

Kouluvalinta oli kaikissa tapauksissa tietoinen, harkittu päätös – myös niissä kotitalouksissa, joissa lapsi opiskeli oman koulupiirin mukaisessa koulussa. Vanhempien rooli lasten koulupolkujen ohjautumisessa on täten selkeä.

9.1. Keskeiset tulokset

I. Vanhemman subjektiivinen kokemus alue- ja kouluvaikutuksista ohjaa lapsiperheiden muuttopäätöksiä

Tutkimuksen ensimmäinen keskeinen tulos on, että vanhempien subjektiivinen kokemus asuinalueen mahdollisista aluevaikutuksista ja kouluvaikutuksista on merkittävä muuttopäätöksiä ohjaava tekijä. Vanhempien havainnot ja tulkinnat ympäristöstä, sen tarjoamista resursseista sekä mahdollisista haittatekijöistä ovat yhteydessä ohjaustapoihin, joilla he pyrkivät säätelemään lastensa toimintaa sekä lapsen vertaisryhmiä. Havainto osoittaa, että vanhempien rooli lapseen kohdistuvien alue- ja kouluvaikutusten moderoijana voi olla hyvin merkittävä. Näin on etenkin hyväosaisten kotitalouksien kohdalla.

Vanhemmat tekevät lastensa kouluvalintoja myös asuinpaikan valinnan yhteydessä, eivät pelkästään hakemalla koulupaikkaa oman oppilasalueen ulkopuolelta. Koulujen väliset erot saattavat siksi kasvaa oppilasalueesta poikkeavista kouluvalinnoista riippumatta. Havainnon valossa koulupiirien rajojen tiukempi noudattaminen tai valinnanvapauden kieltäminen ei välttämättä johtaisi koulujen välisten erojen kaventumiseen, sillä hyväosaisten perheiden vanhemmat voisivat vaikuttaa lastensa kouluun asuinpaikan valinnalla.

II. Kouluvalinta eriyttää peruskoulutuksen reittejä jo varhaisessa vaiheessa

Toinen keskeinen tutkimustulos on, että vanhemmat ovat tietoisia omasta asemastaan paikallisessa kouluvalintatilassa. Sekä koulupaikan vastaanottaminen omasta lähikoulusta että paikan hakeminen oman oppilasalueen ulkopuolelta on harkittu päätös. Tutkimuksen otoksessa kouluvalinnat hajaantuvat hyvin voimakkaasti.

Tutkimustulos vahvistavaa aiempia havaintoja siitä, että kouluvalintoja tekee etenkin koulutettu keskiluokka, ja toimintaan liittyy vanhempien pyrkimys turvata lastensa hyvä koulumenestys ja sosiaalinen verkostoituminen. Tulos on myös linjassa sen havainnon kanssa, että kouluvalintoja tekevien oppilaiden virrat ja kotitalouksien muutot ohjautuvat

säännönmukaisemmin pois heikomman sosioekonomisen statuksen alueilta ja suuntautuvat korkeamman statuksen alueille.

Tutkimustulosten perusteella eriytyvien kouluteiden voidaan katsoa rakentuvan jo hyvin varhain, lapsen ala- tai esikouluiässä. Reitti yläkouluun kulkee monesti yläkoulun alueelle nimetyn alakoulun kautta, reitti tiettyyn alakouluun puolestaan tietyn päiväkodin kautta. Toisin sanoen pääsyä halutulle koulupolulle ryhdytään pohjustamaan heti oppivelvollisuuden alkaessa tai jopa ennen kouluikää.

III. Sosiaalinen ulottuvuus ohjaa kouluvalintoja merkittävästi

Tutkimuksen kolmas tulos on, että sosiaalisten verkostojen yhteys kouluvalintaan on merkittävä. Kouluvalinta vaatii kotitaloudelta paitsi taloudellista, myös sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. Valinnan edellyttämän pääoman vuoksi kouluvalinta ei käytännössä ole yhtäläinen ja todellinen mahdollisuus kaikille. Kotitaloudelle asema sosiaalisessa kouluvalintatilassa muokkaa täten oppilaiden valikoitumista perusopetuksen sisällä, mikä ohjaa eri yhteiskuntaluokista tulevia lapsia erilaisille koulupoluille.

Kouluvalinnoissa on kyse sekä fyysisessä ympäristössä että sosiaalisessa tilassa rakentuvasta ilmiöstä. Siksi kouluvalintoja tutkittaessa pelkkä institutionaalisten ja alueellisten tekijöiden havainnointi ei riitä, vaan tutkimuksessa tulee pyrkiä hahmottamaan ilmiö paljon laajemmassa ulottuvuudessa.

9.2. Tulosten tulkinta ja yleistettävyyys

Tuloksia tulkittaessa on syytä muistaa, että vanhempien tekemät kouluvalinnat ja heidän olettamuksensa koulujen oppimisympäristöjen eroista ei tarkoita sitä, että erot koulujen välillä tosiasiallisesti heijastuisivat oppilaiden koulumenestykseen. Kyse on nimenomaan vanhempien subjektiivisesta aluevaikutusten kokemuksesta. Myöskään suoranaista vertailuasetelmaa lähikoulussa opiskelevien ja koulupiirin ulkopuolelta opiskelupaikan hakeneiden oppilaiden välille eli ole mielekästä rakentaa.

Tapaustutkimuksen otos ei välttämättä ole kaikkia alueen vanhempia edustava eikä siitä myöskään voi vetää suoraviivaisia johtopäätöksiä koko kaupungin tilanteesta. Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti pyritty mahdollisimman hyvään edustavuuteen ja yleistettävyyteen, vaan kiinnostus on kohdistunut nimenomaan tietyllä alueella asuviin kotitalouksiin.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella kausaalisuhteiden osoittaminen kouluvalintojen ja koulujen erojen välillä on mahdotonta. Tutkimus ainoastaan todentaa sitä, että kuinka mielikuvat alueen ja koulun vaikutuksesta lapseen ohjaavat vanhempien muuttopäätöksiä ja heidän tekemiään kouluvalintoja.

9.3. Pohdinta

Tutkimuksessa tehty kouluvalintojen ja muuttopäätösten tarkastelu on aluevaikutusten tutkimusta pienessä mittakaavassa. Tutkimuksen aineisto tarjosi useita näkökulmia tutkittuun ilmiöön ja odotetusti osoitti, etteivät aluevaikutukset ja kouluvaikutukset ole yksiselitteisiä vaan hyvinkin moniulotteisia. Havainnot kuvaavat hyvin sitä, kuinka kompleksisista ilmiöistä on kyse ja kuinka laajassa fyysisessä ja sosiaalisessa tilassa aluevaikutukset rakentuvat.

Oletettujen aluevaikutusten tutkimuksessa ei ole kyse ainoastaan maantieteilijän mielenkiinnosta kokemuksellista kaupunkitilaa kohtaan, vaan pohdinta kiinnittyy konkreettisiin yhteiskunnallisiin jakolinjoihin. Tapamme jäsentää ympäröivää kaupunkitilaa näyttää todella vahvistavan ja tuottavan sitä todellisuutta, josta mielikuvamme kumpuavat. Toisin sanoen kaupunkilaiset itse tekevät todeksi kaupunkikentän ilmiöitä.

Tämä tutkimus vahvistaa muutamia aiemmissa tutkimuksissa tehtyjä havaintoja mutta herättää vähintään yhtä monta jatkokysymystä.

Tutkimuksen alussa esitelty slipping-ilmiö, jossa tieteestä tuttu käsite valuu myös arkiseen keskusteluun, näyttäisi Helsingin alue- ja kouluvaikutusten kontekstissa olevan todellinen ja merkityksellinen. Huomionarvoista on, että kaupunkilaisten tavat ajatella ja puhua asioista näyttävät muokkaavan todellisuutta vähintään yhtä paljon kuin asuinalueiden ja koulujen todelliset erot. Asuin- ja koulupaikan valintakriteerinä näiden kuvitellut piirteet – kuten kokemus rauhallisuudesta, turvallisuudesta ja yhteisöllisyydestä - vaikuttavat kotitalouden tekemiin päätöksiin vähintään yhtä paljon kuin todelliset piirteet – kuten vahingontekojen ja onnettomuuksien tilastoitu lukumäärä tai koulukohtaiset oppimistulokset, jotka eivät ole julkista tietoa. Todellista aluevaikutusta tärkeämmiksi nousee siis yksilön subjektiivinen kokemus kyseisestä ilmiöstä.

Koulujen ja asuinalueiden tasa-arvoisen kehityksen kannalta tutkimuksessa tehty havainto oletettujen aluevaikutusten merkityksestä voi näyttäytyä positiivisena

mahdollisuutena. Vaikka muuttopäätöksiä ja kouluvalintoja ohjaavien mielikuvien muuttaminen positiivisempaan suuntaan on ajallisesti hidasta, ei se kuitenkaan ole mahdotonta. Lähikoulun houkuttelevuuden paranemiseen ei välttämättä vaadita kohentuneita oppimistuloksia, vaan kohennusta koulun imagossa ja tavassa, jolla se identifioi itsensä paikallisilla koulumarkkinoilla. Koulujen jaottelun sijaan jatkossa tulisi keskittyä entistä vahvemmin yksittäisten koulujen vahvuuksiin. Positiivisen diskriminaation malli on hyvä lähtökohta koulujen toimivuudelle, mutta mielikuvien muuttumisen edellytys on, että mallin avulla saavutetut tulokset tulisivat saatetuksi kaupunkilaisten tietoon.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tutkia kouluvalintojen suuntautumista Myllypuron peruskoulun peruskorjauksen (2019-2020) yhteydessä ennen ja jälkeen peruskorjauksen: vaikuttaako koulun fyysisten puitteiden uudistus siihen, kuinka suuri prosentti oppilasalueen oppilaista aloittaa opintonsa omassa lähikoulussa. Myllypurossa tehdyt uudistukset ja niiden vaikutus alueen kehitykseen antavat viitteitä siitä, että fyysisten puitteiden muutoksella on merkitystä.

Myllypuron uudistus ja aluevaikutukset

Tutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoista on pohtia, mitä onnistuminen uuden asukaspohjan alueelle houkuttelussa voi tarkoittaa Myllypuron ja Helsingin kaupungin mittakaavassa. Koulutetun ja nuoren väestön muutto alueelle toki vaikuttaa siihen, millaisena Myllypuro näyttäytyy tilastojen valossa. Vaikutus voi kuitenkin tilastollisten tunnuslukujen kaunistumisen ohella saada monia muitakin ulottuvuuksia.

Kuten tutkimuksen alussa todettiin, aluevaikutukset muodostuvat sekä alueen sisäisten että siihen ulkoapäin vaikuttavien tekijöiden synnyttäminä. Kaupungin Myllypuron alueella käynnistämän uudistusten sarjan voidaan ensinnäkin nähdä vaikuttavan nimenomaan ulkosyntyisiin aluevaikutuksiin, jotka kytkeytyvät läheisesti alueen fyysisiin ominaisuuksiin. Asuinalueen taantumiskehityksessä oleellisia tekijöitä kun ovat fyysinen rappeutuminen ja alueen asuntojen taloudellisen arvon lasku. Rakennusten ja yleisten alueiden fyysinen kunto on se, mihin satunnainen ohikulkija kiinnittää huomiota ja mikä oleellisesti vaikuttaa alueesta muodostettavien mielikuvien syntyyn. Myös asukkailla itsellään on tärkeää olla tunne siitä, että kaupunki on kiinnostunut heidän asuinalueensa hyvinvoinnista ja tekee aktiivisesti töitä sen ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Aluekehittämisen toimenpiteiden ja asuinympäristön koetun

viihtyisyyden välinen yhteys on pantu merkille myös aiemmissa kotimaisissa tutkimuksissa (mm. Rasinkangas 2015).

Kuten analyysissa todettiin, muutto Puu-Myllypuroon muutto ja alueella asuminen oli muuttanut kaikkien haastateltavien Myllypuroa koskevia mielikuvia positiivisemmaksi. Fyysisen ympäristön paraneminen näyttäytyy erityisen tärkeänä, sillä suurin osa havaituista positiivisiksi koetuista muutoksista liittyy juuri rakennettuun ympäristöön. Haastateltavista useampi kuvaili esimerkein sitä, kuinka lähipiiriin kuuluvat henkilöt olivat alueella vierailtuaan joutuneet päivittämään käsitystään Myllypurosta. Sukulaisten ja ystävien kerrottiin joutuneen ”nielemään ennakkoluulonsa” ja myöntämään, että itäisestä Helsingistä löytyi hyvin viehättäviä ja omaleimaisia asuinalueita. Näkemys muiden osoittamasta arvostuksesta antaa viitteitä siitä, millaiseksi asukas mieltää alueensa yleisen maineen ja miten hän näkee alueen linkittyvän kaupungin asuinalueiden arvohierarkiaan.

Alueen sisällä syntyvien aluevaikutusten näkökulmasta tärkeä havainto on, että Puu-Myllypuron ansiosta Myllypuroon on muuttanut uusia, alueeseen sitoutuneita ja sen hyvinvoinnista kiinnostuneita asukkaita. Haastateltavista vain yksi kertoi pyöritelleensä mielessä muuttoa muualle, muut sanoivat, ettei muutto tuntunut ajankohtaiselta lähitulevaisuudessa. Muuton harkintaa oltaisi voitu tulkita signaalina, eräänlaisena lähtökuopissa olemisena, mutta nyt kyseistä signaalia ei vastauksista kaikunut. Sitoutuminen asuinalueeseen tuntuu loogiselta, sillä haastateltavista suurin osa oli muuttanut Puu-Myllypuroon ajatuksenaan asettua aloilleen pidemmäksi aikaa. Kun lapset lähestyvät kouluikää, on luonnollista, että perhe miettii asumisratkaisuja kauemmas tulevaisuuteen, sillä lapselle halutaan tarjota pysyvyyttä ja mahdollisuutta säilyttää tuttu kaveripiiri. Lasten myötä vanhemmat haluavat olla tietoisia siitä mitä lähialueella tapahtuu ja myös puuttua mahdollisiin epäkohtiin ja vaaroihin, joita lapsi saattaisi elinpiirinsä alueella kohdata.

Se, että Myllypuron alueella asuu Puu-Myllypuron myötä enemmän korkeasti koulutettuja työkäisiä, on asukasaktiivisuuden ja osallistavan suunnittelun näkökulmasta hyvinkin merkittävää. Nimenomaan sosioekonomisesti hyväosaiset kaupunkilaiset ovat niitä, jotka tekevät esimerkiksi kaupungille eniten valituksia suunnitelluista kaavoista ja jotka aktiivisimmin ovat rakentamassa uutta

kaupunkiaktivismia. Toimintakykyisten asukkaiden asettuminen Puu-Myllypuroon voisi palvella koko laajemman Myllypuron aluetta.

Kouluvalinnat ja koulutuksen tasa-arvo

Koulujen eriytyminen on paitsi alueellinen, myös yhteiskunnallinen kysymys. Suomalaisen koulutuspolitiikan pitkäaikaisena tavoitteena on ollut antaa kaikille mahdollisuus kouluttautua riippumatta vanhempien sosiaalisesta asemasta. Ajatus kaikille yhteisestä, saavutettavissa olevasta ja oppilaiden tarpeita tukevasta koulusta on lainsäädännön ja opetussuunnitelmien perustana. Tämän tutkimuksen valossa perheiden kouluvalinnat ja epätasaisesti jakautuvat resurssit kuitenkin muuttavat kuvaa tasalaatuisista mahdollisuuksista kouluttautua.

Kouluvalintojen vapautta on sekä puolustettu että kritisoitu. Kouluvalintojen vapauttamisen alkuperäinen ja ehkä tärkein perustelu liittyy valinnanvapaudesta aiheutuviin kilpailuhyötyihin: kilpailu oppilaista kannustaa kouluja käyttämään resurssejaan tehokkaasti, esimerkiksi palkkaamalla parhaita opettajia tai parantamalla kouluviihtyvyyttä. Kilpailun voidaan näin ollen ajatella johtavan koulutuksen laadun kasvuun. Kriitikot taas pelkäävät valinnanvapauden johtavan siihen, että kouluihin hakeutuu samankaltaisia oppilaita ja koulujen väliset erot kasvavat. Julkisuudessa on jopa ehdotettu kouluvalintojen rajoittamista koulujen välisten erojen pienentämiseksi.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella kouluvalinnan vapauden rajoittaminen ei näytä olevan keino torjua koulujen eriytymistä. Etenkin hyväosaisissa kotitalouksissa vanhemmat voivat ilman valinnanvapauttakin vaikuttaa lastensa koulupolkuun muuttamalla hyväksi katsomansa alueelle.

Koulutuksen tasa-arvon vaalimisesta tuntuu olevan selkeä konsensus. Sen sijaan poliittisella kentällä on laajoja näkemyseroja siitä, miten tämä voidaan käytännössä toteuttaa. Jotta eriytymistä voidaan hillitä ja sen negatiivisia vaikutuksia ehkäistä, tulee päätöksenteossa saavuttaa nykyistä laajempi ymmärrys tämän päivän koulujen toimintakentästä ja paikallistason prosesseista. Tätä varten tarvitaan lisää tieteenalojen rajat ylittävää ja eri tutkimusmenetelmiä hyödyntävää tutkimusta. Myös temporaalinen ulottuvuus on syytä ottaa huomioon: koulupolkuja tutkittaessa tulisi tehdä pidemmän ajan seuranta siitä, kuinka oppivelvollisuuden alkutaipaleella tehtävät kouluvalinnat vaikuttavat lasten jatko-opintoihin myöhemmällä iällä. Esimerkiksi Ruotsissa

kouluvalintauudistusten vaikutuksia on selvitetty perusteellisesti käyttämällä kattavia, oppilaskohtaisia rekisteriaineistoja lähes 20 vuoden ajalta.

Tuoretta tutkimustietoa aiheesta tarjonnee valmistuessaan kansainvälinen, Sonja Koskusen johtama tutkimushanke "Mixed classes and pedagogical solutions" (MAPS). Vertaileva tutkimushanke toteutetaan Helsingin, Amsterdamin ja Islannin yliopistojen yhteistyössä ja se on käynnissä ajanjaksolla 2018–2020.

10. LÄHTEET

Kirjalliset teokset ja tutkimukset

- Alamiekkaoja, R. (2005). Mielikuvien Itä-Helsinki. Julkaisematon pro gradu-tutkielma. 93 s. Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto.
- Ala-Outinen, A. (2010): Hyvinvoinnin tukiverkko koetuksella. Helsingin palveluviraston toiminta kaupunginosien eriytymisen ehkäisemiseksi. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 3, Helsinki. s. 22
- Altman, I. & Low, S. M. (1992). Place Attachment: A Conceptual Inquiry. Teoksessa Altman, Irwin & Low, Setha M. (toim.) Place Attachment. New York: Plenum, s. 1-12
- Aronen, M. & U. Korhonen-Wälkä (2007). Muutosten Myllypuro. Helsingin lähiöprojekti, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto.
- Arthurson, K. (2012). Social Mix and the City: Challenging the Mixed Communities Consensus in Housing and Urban Planning Policies. Collingwood: CSIRO Publishing. 152s.
- Atkinson, R. & K. Kintrea (2001): Disentangling Area Effects: Evidence from Deprived and Non-deprived Neighbourhoods. Urban Studies 2001; 38(12), s. 2 277-2298.
- Atkinson, R. (2008), Commentary: Gentrification, Segregation and the Vocabulary of Affluent Residential Choice, Urban Studies, 45:12, s. 2626–2636
- Ball, S. (2003). Class strategies and the educational market. Routledge Falmer, Lontoo. 224 s
- Bernelius, V. (2013) Eriytyvät kaupunkikoulut. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2013:1.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development, Cambridge: Harvard University
- Brown, B. B. & Altman, I. & C.M. Werner (2012). Place attachment. S. J. Smith (toim.) The International Encyclopedia of Housing and Home. Oxford, 01/2012, s. 183-188
- Brown, B., Perkins, D. & G. Brown (2003) Place attachment in a revitalizing neighborhood: individual and block levels of analysis. Journal of Environmental Psychology, 23 (2003), s. 259–271
- Buck, N. (2001): Identifying Neighbourhood Effects on Social Exclusion. Urban Studies 2001; 38(12), s. 2251-2275.

Cheshire, P. (2007), *Segregated Neighbourhoods and Mixed Communities. A Critical Analysis*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Chung, H. L. & L. Steinberg (2006). Relations between neighbourhood factors, parenting behaviors, peer deviance and delinquency among serious juvenile offenders. *Developmental Psychology*, 42(2), s. 319–331

Crang, M. & I. Cook (2007): *Conceptualising the Subject. Doing Ethnographies* s. 7-17. SAGE Research Methods.

Dietz, R. D. (2002). The estimation of neighborhood effects in the social sciences: An interdisciplinary approach. *Social Science Research*, 31 (4), s. 539–575

Diez-Roux, A. V. (1998): Bringing Context Back into Epidemiology: Variables and Fallacies in Multilevel Analysis. *American Journal of Public Health* 1998; 88(2), s. 216-222

Durlauf, S. N. (2004). Neighbourhood effects. In J. V. Henderson & J. F. Thisse (Eds.), *Handbook of regional and urban economics. Volume 4 Cities and geography* . Amsterdam: Elsevier.

Eisenhauer, B. W., Krannich, R.S. & D.J. Blahna (2000). *Society and Natural Resources*, Volume 13, Number 5, 1 July 2000, s. 421-441(21)

Eskola, J. (2010). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & R.Valli (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. 3.p.179–203. PS-kustannus, Jyväskylä.

Forsey, M., S. Davies & G. Walford (toim.) (2008). *-e Globalisation of School Choice? Symposium Books*, Oxford. 252 s

Friedrichs, J. (1998): Do poor neighborhoods make their residents poorer? Context effects of poverty neighborhoods on residents. Teoksessa: Hans-Jürgen Andress (ed.): *Empirical Poverty Research in a Comparative Perspective*. Ashgate, Aldershot, s. 77-99

Friedrichs, J., Galster, G., & S. Musterd (2003). Neighborhood effects on social opportunities: The European and American research and policy context. *Housing Studies*, 18, s. 797–806

Galster, G. (2012). Neighbourhood Effects Research: New Perspectives. Cite as *The Mechanism(s) of Neighbourhood Effects: Theory, Evidence, and Policy Implications*. S. 23-56.

Galster, G. (2007). Neighbourhood Social Mix as a Goal of Housing Policy: A Theoretical Analysis. *European Journal of Housing Policy* 7:1, s. 19–43

Galster, G. (2007). Should Policy Makers Strive for Neighborhood Social Mix? An Analysis of the Western European Evidence Base. *Housing Studies*, 22:4, s. 523-545

Galster, G. (2002). An economic efficiency analysis of deconcentrating poverty populations. *Journal of Housing Economics*, 11 (4), s. 303–329.

Galster, G & G.W. Hesser (1982). The social neighborhood: an unspecified factor in homeowner maintenance? *Urban Affairs Quarterly*, 18, s. 235-254

Galster, G. & A. Santiago (2006). What's hood got to do with it? Parental perceptions about how neighbourhood mechanisms affect their children. *Journal of Urban Affairs*, 28(3), s. 201–226

Gerring, J. (2004). What is a case study and what is it good for? *American Political Science Review* 98 (2), s. 341-54

Hall P. & P. Hickman (2002), *Neighbourhood Renewal and Urban Policy: A Comparison of New Approaches in England and France*, *Regional Studies*, 36(6), s. 691-696

Harvey, D. (1973). *Social justice and the city*. The John Hopkins University press. Baltimore, Maryland.

Hay, I. (2010) *Qualitative methods in human geography*. Third edition. Oxford University press, 432s.

Hay, R. (1998). Sense of place in developmental context. *Journal of Environmental Psychology*. Volume 18, Issue 1, March 1998, s. 5-29

Jarrett, R. L. (1997). Bringing families back in: Neighborhoods' effects on child development. In J.Brooks-Gunn, G. J.Duncan, & J. L.Aber (Eds.), *Neighborhood poverty: Vol. 2I. Policy implications in studying neighborhoods*, s. 48–64

Jencks, C. & S. E. Mayer (1990): *The Social Consequences of Growing Up in a Poor Neighborhood*. Teoksessa: Laurence E. Lynn & Michael G. H. McGeary (eds): *Inner-City Poverty in the United States*. The National Academy Press, Washington D.C., s. 111-186.

Juvenius, Jutta (2017): Kolme synkkää käännettä, jotka vaikuttivat Helsingin asuntopolitiikkaan. Kaskas Media blogikirjoitus 21.12.2017. Luettu 7.2.2018

Kauppinen, T. (2004): Asuinalueen ja perhetaustan vaikutukset helsinkiläisnuorten keskiasteen tutkintojen suorittamiseen. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 6/2004. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Kauppinen T., Kortteinen M. & M. Vaattovaara (2009) Pääkaupunkiseudun lamatyöttömien myöhemmät ansiotulot: isikö lama kovemmin korkean työttömyyden alueilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 74:4, s. 358-375

Kearns, A. & R. Forrest (2000): Social Cohesion and Multilevel Urban Governance. *Urban Studies* 2000;37(5-6), s. 995-1017

Komulainen, S. (2012). Porvarillisen idyllin vai pikku-Moskovan lapset? Monikulttuurisuuden vaikutus suomalaisperheiden koulupaikan valintaan Turussa. *Siirtolaisinstituutin tutkimuksia A* 39. 98 s.

Kortteinen, M. (2014): Kaupunkisosiologian kurssi. Helsingin yliopisto.

Kortteinen, M. & M. Vaattovaara (2012) Segregaatiosta ja sen inhimillisestä ja yhteiskunnallisesta merkityksestä. *Talous & Yhteiskunta* 3/2012, s. 60-66

Kortteinen, M. & M. Vaattovaara (1999). Pääkaupunkiseudun kehityssuunta on kääntynyt. *Yhteiskuntapolitiikka* 64:4, s. 342-351

Kortteinen, M., Tuominen, M. & M. Vaattovaara (2005) Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 70:2, s.121-132

Lankinen, M. (2007a). Helsingin kehitys seudullisessa kontekstissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 72(2007), s. 1, 3-21

Lazarsfeld, P. F. & H. Menzel (1964): On the Relation between Individual and Collective Properties. Teoksessa: Amitai Etzioni (ed.): *Complex Organizations. A Sociological Reader*. Holt, Rinehart & Winston, New York, s. 422-440

Lees, L. (2008), Gentrification and Social Mixing: Towards an Inclusive Urban Renaissance?, *Urban Studies*, 45:12

Lehtonen, H. (1997). Johdanto. Teoksessa: Ilmonen, Mervi, Markku Lankinen, Hilikka Lehtonen, Jon Maury ja Jani Päivänen (1997). *Mitä osoite osoittaa? Asuinalueiden erilaistuminen Helsingin seudulla. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B* 1997:2

Massey, D. S. & N. A. Denton (1988): The dimensions of residential segregation. *Social Forces* 67:2, s. 281-315

McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American psychologist*, 53:2, s. 185-204.

Mesch, G. & O. Manor (1998). Social ties, environmental perception, and local attachment *Environment and Behavior*, 30, s. 504-519

Musterd, S. (2002). Response: Mixed housing policy: A European (Dutch) perspective. *Housing Studies*, 17 (1), s. 139-143.

Musterd, S. (2008). Residents Views on Social Mix: Social Mix, Social Networks and Stigmatisation in Post-war Housing Estates. *Urban Studies* 45(4), s. 897-915

Musterd S. & R. Andersson (2006) Employment, Social Mobility and Neighbourhood Effects: The Case of Sweden, *International Journal of Urban and Regional Research* Volume 30:1, s. 120-140

Musterd S. & R. Andersson (2005): Housing Mix, Social Mix, and Social Opportunities. *Urban Affairs Review* 40:6.

Musterd S., Ostendorf W., & S. De Vos (2003) Neighbourhood Effects and Social Mobility: A Longitudinal Analysis, *Housing Studies*, 18(6), s. 877-892

OECD (2010). PISA 2009 Results: Overcoming social background – Equity in learning opportunities and outcome, volume 2.

Opetusvirasto (2017). Helsingin peruskoulut – lukuvuosi 2017–2018. Luettu 23.10.2017

Pinkster, F. M. (2014). Neighbourhood Effects as Indirect Effects: Evidence from a Dutch Case Study on the Significance of Neighbourhood for Employment Trajectories. *International Journal of Urban and Regional Research*, Vol.38, No. 6, s. 2042-2059

Pinkster, F. M. & J.D. Fortuijn (2009). Watch out for the neighborhood trap! A case study on parental perceptions of and strategies to counter risks for children in a disadvantaged neighborhood. *Children's Geographies* Volume 7, Issue 3, s. 323-337

Poikolainen, J. (2012). A case study of parent's school choice strategies in Finnish urban context. *European Educational Research Journal* 11: 1, s. 127-144

Rankin, B. H. & J.M. Quane (2002). Social contexts and urban adolescent outcomes: The interrelated effects of neighbourhoods, families, and peers on African-American youths. *Social Problems*, 49(1), s. 79-100.

Rasinkangas, J. (2013) Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä.

Robinson, W.S. (1950): Ecological Correlations and the Behavior of Individuals. *American Sociological Review* 1950;15(3), s. 351-357.

Room, G. (1995b): Conclusions. Teoksessa: Graham Room (ed.): Beyond the threshold. The measurement and analysis of social exclusion. The Policy Press, Bristol, s. 233-247.

Saloranta, P. (toim.) (2013). Myllypuron kotikaupunkipolku. Myllypuro-seura ry. Viitattu 25.5.2017.

Sarkissian, W. (1976), The idea of social mix in town planning: an historical review *Urban Studies*, 13:2, s. 231–246

Scheuch, E. K. (1969): *Social Context and Individual Behavior*. Teoksessa: Mattei Dogan & Stein Rokkan (eds): *Social Ecology*. The M.I.T Press, Cambridge & Massachusetts, s. 133-155

Seppänen, P. (2006) *Kouluvalintapolitiikka perusopetuksessa – Suomalaiskaupunkien koulumarkkinat kansainvälisessä valossa*. Suomen kasvatustieteellinen seura, Kasvatusalan tutkimuksia 26. Suomen kasvatustieteellinen seura, Turku.

Siirilä, S., Vaattovaara, M. & V. Viljanen (2002). Well-being in Finland: a comparison of municipalities and residential differentiation in two cities. *Fennia*180:1–2, 141–149. Suomen maatieteellinen seura, Helsinki.

Suttles, G. (1972). *The social construction of communities*. The University Of Chicago Press, Chicago. s. 234

Vaattovaara, M., Kortteinen M. & R. Ratvio (2009) *Miten kehittää lähiötä? Tapaustutkimus Riihimäen peltosaaresta, metropolin laidalta*. Suomen ympäristö 2009:24

Vaattovaara M. & M. Kortteinen (2003). Beyond Polarization Versus Professionalization? A Case Study of the Developments of the Helsinki Region, Finland. *Urban Studies*, 40, s. 2127-2147

Vaattovaara, M. (1998). *Pääkaupunkiseudun sosiaalinen erilaistuminen. Ympäristö ja alueellisuus*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisuja 1998:7

Vilkama, K. (2012). Maahanmuuttajien alueellinen keskittyminen kaupunkiseuduilla: politiikan tavoitteet ja haasteet. *Oikeus* 2012:2, s. 295-298

Viirkorpi, P. (2005): *Asuntopolitiikan sosiaaliset ulottuvuudet*. Ympäristöministeriön moniste 158. Helsinki.

Van Ham, M. & D. Manley (2010). The effect of neighbourhood housing tenure mix on labour market outcomes: a longitudinal investigation of neighbourhood effects. *Journal of Economic Geography*, Volume 10, Issue 2, 1 March 2010, s. 257–282.

Wilsson, W. J. (1987). *The truly disadvantaged - The inner city, the underclass and public policy*. The university of Chicago press, Chicago.

Verkkajulkaisut

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005419209.html> Vanhempien ”koulushoppailua” näkyy Helsingissäkin – alueiden eriarvoistumista ei ole kyetty täysin torjumaan. Maija Aalto HS Julkaistu: 23.10.2017 2:00 , Päivitetty: 23.10.2017 7:36

<https://yle.fi/uutiset/3-9072031> Selvitys: Oppilaat eriarvoistuvat ja osaamistulokset tippuvat – Professori perää peruskouluun mittavaa remonttia Annika Rantanen Kotimaa 8.8.2016 klo 06:38

<https://yle.fi/uutiset/3-5437276> Koulujen eriarvoistuminen halutaan pysäyttää Kunnanvaltuustot 14.10.2011 klo 07:54

<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka-ja-talous/opettajat-huolissaan-koulujen-eriarvoistumisesta-1.67488> Opettajat huolissaan koulujen eriarvoistumisesta Politiikka ja talous 05.08.2014 Liina Niittymaa

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000004688526.html> Koulujen eriytyminen estettävä. Pääkirjoitus Julkaistu: 26.10.2009

11. LIITTEET

11.1. Saatekirje

Hei myllykyläläinen,

Kenties tiedättekkin asuvanne hyvin mielenkiintoisella alueella sekä kaupunkisuunnittelun että tutkimuksen näkökulmasta: Myllykylä on paitsi kansainvälisesti merkittävä puutalorakentamisen pioneerialue, myös Helsingin kaupungin mittakaavassa mittava itäisen kaupungin täydennysrakentamishanke.

Naapurustostanne kiinnostuneiden joukkoon kuulun myös minä, kaupunkimaantieteilijä Helsingin yliopistosta. **Teen yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa pro Gradu-tutkielmaa, jonka keskiössä ovat Myllykylässä asuvien vanhempien kokemukset asuinalueesta.** Tarkoitukseni on kartoittaa esimerkiksi sitä, kuinka alueelle on päädytty asumaan, millainen Myllykylä on vanhempien mielestä lasten kasvuympäristönä ja mitä toiveita asukkailla voisi olla Helsingin kaupungin suuntaan nyt, kun Myllypurossa käynnistetään alueen pidempiaikainen seurantaprojekti.

Tässä vaiheessa tarvitsisin teidän apuanne. **Etsin tutkimukseeni haastateltavaksi Myllykylässä asuvia peruskouluikäisten lasten vanhempia.**

Haastattelut suoritetaan henkilökohtaisina, rennon vapaamuotoisina keskustelutuokioina. Toiveista riippuen voin piipahtaa kotona tai tavata esimerkiksi Myllykylän kylätalon tiloissa. Kaikki kerätty aineisto tulee anonymisti vain minun käyttööni - tulokset eivät siis ole yhdistettävissä yksittäisiin henkilöihin, mutta ne tarjoavat ensiarvoisen tärkeää tietoa Myllypuron alueen kehittämisen kannalta. Yhden haastattelun arvioitu kesto on tunnin verran.

Mikäli kuulut kohderyhmään ja olet halukas osallistumaan tutkimukseen, laita minulle viestiä joko sähköpostitse tai vaikkapa Facebookin yksityisviesteissä. Vastaan myös mieluusti kysymyksiin, mikäli sellaisia herää.

Terveisin

Aliisa Priha

Aliisa Priha, B.Sc. Urban Geography
Division of Urban Geography and Regional Science
Department of Geosciences and Geography
mobile +358-(0)40-8465720
email aliisa.priha@gmail.com

11.2. Haastattelurunko

1. Alueella asumisen taustat

Kuinka päädyitte asumaan Myllypuroon?

2. Asumistilanne tällä hetkellä

Millainen on tämänhetkinen asumistilanteenne?

Kuinka perheenne arki alueella pyörii? – reitit, harrastukset tms.

3. Asumisen toiveet

Mitä tekijöitä arvostat asuinalueessa? – sekä yleisellä että nykyisen asuinalueen tasolla

Mitkä asiat mahdollisesti huolettavat asuinalueella tai saisivat sinut harkitsemaan muuttoa muualle? – sekä yleisellä että nykyisen asuinalueen tasolla

4. Puu-Myllypuo lasten asuinalueena

Millainen nykyinen asuinalueesi on lasten näkökulmasta?

5. Kouluvalinta

Missä koulussa lapsesi opiskelee tällä hetkellä?

Vaikuttiko jokin tietty tekijä kyseisen koulun valintaan?

Onko kouluvalinnoista keskusteltu ystävien/naapurien kanssa ts. onko kouluvalinta ilmiönä tuttu?

6. Toiveet asuinalueelta

Millaisia toiveita sinulla on asuinalueesi tulevaisuuteen liittyen?